

DIREKTĪVAS

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2019/944

(2019. gada 5. jūnijs)

par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES

(pārstrādāta redakcija)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 194. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc legīslatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/72/EK ⁽⁴⁾ jāizdara vairāki grozījumi. Skaidrības labad minētā direktīva būtu jāpārstrādā.
- (2) Elektroenerģijas iekšējais tirgus, ko Savienībā pakāpeniski ievieš kopš 1999. gada, tiek veidots tā, lai, organizējot elektroenerģijas pārrobežu tirgus, kuros valda konkurence, visiem Savienības galalietotājiem sniegtu patiesas izvēles iespējas – neatkarīgi no tā, vai šie patērētāji ir iedzīvotāji vai uzņēmumi –, radītu jaunas uzņēmējdarbības izdevības, panāktu konkurētspējīgas cenas, dotu iedarbīgus investīciju signālus un ļautu nodrošināt labāku pakalpojuma kvalitāti, kā arī sniegtu ieguldījumu piegādes drošības un ilgtspējas pilnveidē.
- (3) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/54/EK ⁽⁵⁾ un Direktīva 2009/72/EK ir devušas nozīmīgu ieguldījumu šāda elektroenerģijas iekšējā tirgus izveidē. Tomēr Savienības energosistēma pašlaik mainās pašos pamatos. Kopīgais mērķis – energosistēmas dekarbonizācija – paver jaunas izdevības un izvirza jaunus uzdevumus tirgus dalībniekiem. Tajā pašā laikā tehnoloģiskā attīstība sniedz jaunas iespējas patērētāju iesaistīšanai un pārrobežu sadarbībai. Ir vajadzība pielāgot Savienības tirgus noteikumus jaunajiem tirgus apstākļiem.
- (4) Komisija 2015. gada 25. februāra paziņojumā “Pamatstratēģija spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku” paredz veidot tādu enerģētikas savienību, kuras uzmanības centrā ir iedzīvotāji, kurā iedzīvotāji iesaistās enerģētikas pārkārtošanā, izmanto labumu, ko sniedz jaunās tehnoloģijas, lai samazinātu rēķinus par energopatēriņu, un aktīvi līdzdarbojas tirgū un kurā neaizsargātajiem lietotājiem ir nodrošināta aizsardzība.

⁽¹⁾ OVC 288, 31.8.2017., 91. lpp.

⁽²⁾ OVC 342, 12.10.2017., 79. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 2019. gada 26. marta nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes 2019. gada 22. maija lēmums.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 55. lpp.).

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/54/EK (2003. gada 26. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu (OV L 176, 15.7.2003., 37. lpp.), kas atcelta un no 2011. gada 2. marta aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 55. lpp.).

- (5) Komisijas 2015. gada 15. jūlija paziņojumā "Uz patērētājiem orientēts jaunais kurss" izklāstīts Komisijas redzējums par mazumtirgiem, kas labāk kalpo energopatērētāju interesēm, tostarp iecere ciešāk sasaistīt vairumtirgiem un mazumtirgiem. Izmantojot jauno tehnoloģiju priekšrocības, jauni un inovatīvi energopakalpojumu uzņēmumi varētu dot iespēju visiem patērētājiem pilnvērtīgi piedalīties enerģētikas pārkārtošanā, proti, pārvaldīt savu energopatēriņu un tādējādi nonākt pie energoefektīviem risinājumiem, kas palīdz ietaupīt naudu un sekmē kopējā energopatēriņa samazināšanos.
- (6) Komisijas 2015. gada 15. jūlija paziņojumā "Sabiedriskas apspriešanas sākšana par jaunu elektroenerģijas tirgus modeli" norādīts, ka pārvirzei no elektroenerģijas ražošanas lielās, centralizētās ražošanas iekārtās uz decentralizētu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem energoresursiem un uz dekarbonizētiem tirgiem nepieciešams pielāgot pašlaik spēkā esošos elektroenerģijas tirdzniecības noteikumus un mainīt dalībnieku lomu tirgū. Paziņojumā uzsvērta nepieciešamība elastīgāk organizēt elektroenerģijas tirgus un pilnībā integrēt visus tirgus dalībniekus, tostarp atjaunojamo energoresursu enerģijas ražotājus, jaunus energopakalpojumu sniedzējus, enerģijas uzkrāšanu un elastīgu pieprasījumu. Savienībai tikpat svarīgi ir steidzami ieguldīt līdzekļus starpsavienojumu veidošanā Savienības līmenī, kas nodrošinātu enerģijas pārvadi elektroenerģijas pārvades augstsprieguma tīklos.
- (7) Lai izveidotu elektroenerģijas iekšējo tirgu, dalībvalstīm būtu jāveicina savu tirgu integrācija un tīklu operatoru sadarbība Savienības un reģionālā līmenī, integrējot izolētas sistēmas, kas Savienībā aizvien veido "elektroenerģijas salas".
- (8) Papildus jauno problēmu risināšanai šajā direktīvā mēģināts novērst pastāvošos šķēršļus, kas kavē elektroenerģijas iekšējā tirgus galīgu izveidi. Pilnveidotajam tiesiskajam regulējumam jāsekmē pašreizējo problēmu novēršana sadrumstalotajos dalībvalstu tirgos, kam bieži vien ir raksturīga pamatīga regulatīva intervence. Šāda intervence ir radījusi šķēršļus elektroenerģijas piegādei ar vienlīdzīgiem noteikumiem, kā ar novedusi pie lielākām izmaksām salīdzinājumā ar risinājumiem, kuru pamatā ir pārrobežu sadarbība un tirgus principi.
- (9) Savienība visefektīvāk sasniegtu savus atjaunojamo energoresursu izmantošanas mērķrādītājus, ja tā izveidotu elastībai un inovācijām izdevīgu tirgus struktūru. Labi funkcionējoša elektroenerģijas tirgus modelis ir galvenais faktors, kas ļauj sākt izmantot atjaunojamus energoresursus.
- (10) Patērētājiem ir būtiska loma, lai panāktu elastību, kas nepieciešama, lai elektrosistēmu pielāgotu mainīgai un izklaidētai elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem. Tehniskais progress tīklu pārvaldībā un elektroenerģijas ražošanā no atjaunojamiem energoresursiem patērētājiem ir pavēruši daudzas iespējas. Veselīga konkurence mazumtirgos ir nepieciešams nosacījums, lai nodrošinātu, ka tirgus konjunktūras iespaidā tiek ieviesti inovatīvi, jauni pakalpojumi, ar ko apmierina patērētāju mainīgās vajadzības un sniedz iespējas, un lai vienlaikus kāpinātu arī sistēmas elastību. Tomēr, tā kā patērētājiem netiek sniegta informācija par viņu energopatēriņu reāllaikā vai tuvu reāllaikam, patērētāji aktīvi neiesaistās enerģētikas tirgū un enerģētikas pārkārtošanā. Piešķirot vairāk iespēju patērētājiem un sniedzot viņiem instrumentus, ar kuru palīdzību vairāk iesaistīties enerģijas tirgū, tostarp jaunus veidos, ir iecerēts, ka Savienības iedzīvotāji gūtu labumu no elektroenerģijas iekšējā tirgus un ka tiek sasniegti Savienības izvirzītie atjaunojamo energoresursu izmantošanas mērķrādītāji.
- (11) Brīvības, kas Savienības pilsoņiem garantētas Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD), tostarp, brīva preču aprīte, brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība, ir sasniedzamas vienīgi pilnībā atvērtā tirgū, kas ļauj visiem patērētājiem brīvi izvēlēties piegādātājus un visiem piegādātājiem brīvi veikt piegādes lietotājiem.
- (12) Godīgas konkurences veicināšanai un vieglai dažādu piegādātāju pieejamībai vajadzētu būt īpaši svarīgiem faktoriem dalībvalstīs, lai ļautu patērētājiem pilnībā izmantot iespējas, ko piedāvā liberalizēts elektroenerģijas iekšējais tirgus. Tomēr ir iespējams, ka tirgus nepilnības joprojām pastāv perifērās, mazās elektroenerģijas sistēmās un sistēmās, kas nav savienotas ar citām dalībvalstīm, kurās elektroenerģijas cenas nedod pareizo stimulu investīcijām, un tāpēc jāmeklē specifiski risinājumi, lai nodrošinātu adekvātu piegādes drošības līmeni.
- (13) Lai veicinātu konkurenci un nodrošinātu elektroenerģijas piegādes par konkurētspējīgāko cenu, dalībvalstīm un regulatīvajām iestādēm būtu jāveicina pārrobežu piekļuves iespējas jauniem piegādātājiem, kas piedāvā elektroenerģiju no dažādiem enerģijas avotiem, kā arī jauniem ražošanas, elektroenerģijas uzkrāšanas un pieprasījumu-reakcijas pakalpojumu sniedzējiem.

- (14) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka iekšējā elektroenerģijas tirgū nepastāv nepamatoti šķēršļi ienākšanai tirgū, darbībai tajā un iziešanai no tirgus. Tajā pat laikā būtu jāprecizē, ka minētais pienākums neskar minētās dalībvalsts kompetenci attiecībā uz trešām valstīm. Minētais precizējums nebūtu jāinterpretē kā atļauja dalībvalstij īstenot Savienības ekskluzīvo kompetenci. Būtu arī jāprecizē, ka tirgus dalībniekiem no trešām valstīm, kuri darbojas iekšējā tirgū, ir jāievēro piemērojamie Savienības un valstu tiesību akti tādā pat veidā kā citiem tirgus dalībniekiem.
- (15) Tirgus noteikumi ļauj ražotājiem un piegādātājiem ienākt tirgū un iziet no tā, balstoties uz to novērtējumu par savu darbību ekonomisko un finansiālo dzīvotspēju. Minētais princips nav nesavienojams ar dalībvalstu iespējām uzņēmumiem, kas darbojas elektroenerģijas nozarē, noteikt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības vispārējās ekonomiskās interesēs saskaņā ar Līgumiem, jo īpaši LESD 106. pantu, un šo direktīvu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/943 ⁽⁶⁾.
- (16) Eiropadome 2014. gada 23. un 24. oktobrī savos secinājumos paziņoja, ka Komisijai ar dalībvalstu atbalstu ir jāveic steidzami pasākumi, lai nodrošinātu minimālā mērķa – 10 % no pašreizējiem elektroenerģijas starpsavienojumiem – sasniegšanu, un tas ne vēlāk kā 2020. gadā ir jāsasniedz vismaz tām dalībvalstīm, kuras vēl nav panākušas minimālo iekšējā elektroenerģijas tirgus integrācijas līmeni, proti, Baltijas valstīm, Portugālei un Spānijai, un dalībvalstīm, kuras ir galvenie to piekļuves punkti iekšējam elektroenerģijas tirgum. Turklāt tā norādīja, ka Komisija ir arī regulāri jāziņo Eiropadomei nolūkā 15 % mērķi sasniegt līdz 2030. gadam.
- (17) Pietiekami fiziski starpsavienojumi ar kaimiņvalstīm ir svarīgi, lai dalībvalstis un kaimiņvalstis varētu gūt labumu no labvēlīgas iekšējā tirgus ietekmes, kā uzsvērts Komisijas 2017. gada 23. novembra paziņojumā “Eiropas energotīklu stiprināšana” un atspoguļots dalībvalstu integrētajos valsts enerģētikas un klimata plānos saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 ⁽⁷⁾.
- (18) Elektroenerģijas tirgi atšķiras no citiem, piemēram, dabasgāzes, tirgiem, piemēram, ar to, ka tirdzniecība notiek ar precī, ko pašlaik nav viegli uzkrāt un kas tiek ražota, izmantojot ļoti daudz dažādu ražošanas iekārtu, tostarp izmantojot izkliedētu ražošanu. Tas atspoguļots atšķirīgajā pieejā starpsavienotāju regulējumam elektroenerģijas un gāzes nozarē. Elektroenerģijas tirgu integrācijai vajadzīgs augsts sadarbības līmenis starp sistēmu operatoriem, tirgus dalībniekiem un regulatīvajām iestādēm, jo īpaši, ja elektroenerģiju tirgo, izmantojot tirgu sasaistīšanu.
- (19) Vienam no šīs direktīvas galvenajiem mērķiem vajadzētu būt arī kopējiem noteikumiem, ar kuriem nodrošināt īstenu iekšējo tirgu un plaši pieejamu elektroenerģijas piegādi. Šajā nolūkā neizkropļotas tirgus cenas nodrošinātu stimulu pārrobežu starpsavienojumiem un investīcijām jauna veida elektroenerģijas ražošanā, vienlaikus ilgtermiņā radot cenu konvergenci.
- (20) Tirgus cenām būtu jānodrošina pareizie stimuli tīklu attīstībai un investīcijas jauna veida elektroenerģijas ražošanā.
- (21) Elektroenerģijas iekšējā tirgū pastāv dažādi tirgus organizēšanas veidi. Pasākumiem, ko dalībvalstis varētu īstenot, lai nodrošinātu godīgus konkurences apstākļus, būtu jābalstās uz sevišķi svarīgām vispārējo interešu vajadzībām. Būtu jāapspriežas ar Komisiju par minēto pasākumu saderīgumu ar LESD un citiem Savienības tiesību aktiem.
- (22) Dalībvalstīm būtu jāsauglabā plaša rīcības brīvība noteikt sabiedriskā pakalpojuma saistības elektroenerģijas uzņēmumiem, tiecoties sasniegt vispārējās ekonomiskās interesēs izvirzītos mērķus. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai māsjaizstrādību lietotājiem un, ja dalībvalstis to uzskata par nepieciešamu, maziem ņēmumiem būtu tiesības saņemt noteiktas kvalitātes elektroenerģiju par skaidri salīdzināmām, pārredzamām un konkurētspējīgām cenām. Tomēr sabiedriskā pakalpojuma saistības elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanas veidā ir

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* 54. lpp.).

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

pašos pamatos tirgu kropļojošs pasākums, kas bieži noved pie tarifu deficīta uzkrāšanās, patērētāju izvēles sašaurināšanas, vājākiem stimuliem energotaupībai un investīcijām energoefektivitātē, zemākiem pakalpojumu standartiem, patērētāju vājākas iesaistīšanās un mazākas apmierinātības, un konkurences ierobežojumiem un mazāka inovatīvu produktu un pakalpojumu klāsta tirgū. Tāpēc dalībvalstīm vajadzētu piemērot citus politikas instrumentus, jo īpaši mērķtiecīgus sociālās politikas pasākumus, lai garantētu iedzīvotāju elektroapgādi par pieejamām cenām. Publiskā sektora intervence elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā būtu jāveic tikai kā sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, un tai būtu jāpiemēro konkrēti šajā direktīvā paredzēti nosacījumi. Pilnībā liberalizēts, labi funkcionējošs elektroenerģijas mazumtirgus rosinātu gan cenu, gan ārpuscenu konkurenci esošo piegādātāju starpā un dotu stimulu jaunu spēlētāju ienākšanai tirgū, tādējādi uzlabojot patērētāju izvēles iespējas un apmierinātību.

- (23) Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanas veidā būtu jāizmanto, neapejot atvērto tirgu principu, ja ir skaidri noteikti apstākļi apstākļi un labumguvēji, un tām būtu jānosaka laika ierobežojums. Šādi apstākļi varētu rasties, piemēram, ja piegāde būtu stipri ierobežota un tā rezultātā elektroenerģijas cenas būtu ievērojami augstākas nekā parasti vai ja pastāvētu tirgus nepilnības gadījumā, kad regulatīvo iestāžu un konkurences iestāžu intervence ir izrādījusies neefektīva. Tas nesamērīgi ietekmētu mājsaimniecības un jo īpaši neaizsargātus lietotājus, kuri enerģijas rēķinu apmaksai parasti tērē lielāku daļu no saviem pieejamajiem ienākumiem, nekā patērētāji, kuru ienākumi ir augsti. Lai mazinātu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību kropļojošo ietekmi elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā, dalībvalstīm, kuras īsteno šādu intervenci, būtu jāievieš papildu pasākumi, tostarp pasākumi, lai novērstu kropļojošu ietekmi cenu noteikšanā vairumtirgos. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka visi tie, kas gūst labumu no regulētām cenām, var gūt labumu no piedāvājumiem, kādi pieejami tirgū, kurā valda konkurence, ja tie izvēlas to darīt. Šajā nolūkā minētajiem labuma guvējiem vajadzētu būt apriekotiem ar viedām uzskaites sistēmām, un tiem vajadzētu būt iespējai noslēgt dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumus. Turklāt tiem būtu tieši un regulāri jāsaņem informācija par piedāvājumiem un ietaupījumiem, kādi pieejami tirgū, kurā valda konkurence, jo īpaši saistībā ar dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumiem, un tiem būtu jāsaņem palīdzība, lai viņi spētu reaģēt uz tirgū balstītiem piedāvājumiem un gūt labumu no tiem.
- (24) Regulēto cenu labuma guvēju tiesībām saņemt individuālus viedos skaitītājus bez papildu izmaksām nebūtu jāliedz dalībvalstīm mainīt viedās uzskaites funkcionalitāti, ja nepastāv viedo skaitītāju infrastruktūra, jo izmaksu un ieguvumu novērtējums par viedās uzskaites ieviešanu bija negatīvs.
- (25) Publiskā sektora intervencēm elektroenerģijas piegādes cenas noteikšanā nebūtu jāizraisa tieša šķērssubsidēšana starp dažādām lietotāju kategorijām. Saskaņā ar minēto principu cenu sistēmas nedrīkst tieši likt konkrētām lietotāju kategorijām segt izmaksas par cenu intervencēm, kuras ietekmē citas lietotāju kategorijas. Piemēram, cenu sistēmas, kurās izmaksas nediskriminējošā veidā sedz piegādātāji vai citi operatori, nebūtu jāuzskata par tiešu šķērssubsidēšanu.
- (26) Lai nodrošinātu augstu sabiedrisko pakalpojumu standartu uzturēšanu Savienībā, Komisija būtu regulāri jāinformē par visiem pasākumiem, ko dalībvalstis veic, lai sasniegtu šīs direktīvas mērķi. Komisijai būtu regulāri jāpublicē ziņojums, kurā analizēti valstu līmenī veiktie pasākumi sabiedrisko pakalpojumu mērķu sasniegšanā un salīdzināta to efektivitāte, lai sniegtu ieteikumus par valstīs veicamajiem pasākumiem, tādējādi panākot augstus sabiedrisko pakalpojumu standartus.
- (27) Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai norīkot pēdējo garantēto piegādātāju. Minētais piegādātājs varētu būt tāda vertikāli integrēta uzņēmuma pārdošanas nodaļa, kas veic arī sadales funkcijas, ar noteikumu, ka tas atbilst šajā direktīvā paredzētajām juridiskās nodalīšanas prasībām.
- (28) Vajadzētu būt iespējamam, ka pasākumos, ko dalībvalstis īsteno, lai sasniegtu sociālās un ekonomiskās kohēzijas mērķus, jo īpaši iekļautu pienācīgu ekonomisko stimulu nodrošināšanu, attiecīgā gadījumā izmantojot visus esošos valstu un Savienības instrumentus. Šādi instrumenti var ietvert atbildības mehānismus, lai garantētu vajadzīgās investīcijas.
- (29) Ciktāl dalībvalstu veiktie pasākumi sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistību izpildei ir valsts atbalsts saskaņā ar LESD 107. panta 1. punktu, pastāv LESD 108. panta 3. punktā noteikts pienākums paziņot par šīm saistībām Komisijai.

- (30) Starpnozaru tiesību akti nodrošina stabilu pamatu patērētāju aizsardzībai saistībā ar daudziem jau pastāvošiem energopakalpojumiem, un tie varētu turpināt attīstīties nākotnē. Tomēr būtu skaidri jānosaka dažas lietotāju pamata līgumiskās tiesības.
- (31) Patērētājiem būtu jādara pieejama vienkārša un nepārprotama informācija par viņu tiesībām saistībā ar enerģētikas nozari. Komisija, apspriežoties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp ar dalībvalstīm, regulatīvajām iestādēm, patērētāju organizācijām un elektroenerģijas uzņēmumiem, ir sagatavojusi enerģijas patērētājiem domātu kontrolsarakstu, kas patērētājiem sniedz praktisku informāciju par viņu tiesībām. Minētais enerģijas patērētāja kontrolsaraksts būtu jāatjaunina, jānodrošina visiem patērētājiem un jāpublisko.
- (32) Vairāki faktori patērētājiem liedz piekļūt dažādiem tirgus informācijas avotiem, kas tiem pieejami, šo informāciju izprast un attiecīgi rīkoties. Tālab būtu jāuzlabo piedāvājumu salīdzināmība, un šķēršļi piegādātāja maiņai būtu jāsamazina tiktāl, ciktāl tas ir praktiski iespējams, nevajadzīgi neierobežojot patērētāju izvēli.
- (33) No mazākiem lietotājiem vēl aizvien tieši vai netieši iekasē visdažādākās maksas par piegādātāju maiņu. Šādas maksas apgrūtina visizdevīgākā produkta vai pakalpojuma identificēšanu un samazina tūlītējo finansiālo ieguvumu no piegādātāja maiņas. Lai gan šādu maksu atcelšana varētu ierobežot patērētāju izvēli, jo vairs nebūs pieejami produkti, kas paredz atalgot uzticīgus patērētājus, šo maksu izmantošanas turpmāka ierobežošana uzlabotu patērētāju labklājību un iesaisti, kā arī vairotu konkurenci tirgū.
- (34) Īsāki piegādātāja maiņas laiki var patērētājus iedrošināt meklēt labākus elektroenerģijas piedāvājumus un mainīt piegādātāju. Arvien vairāk izmantojot informācijas tehnoloģijas, līdz 2026. gadam piegādātāja maiņas tehnisko procesu, proti, jauna piegādātāja reģistrēšanu uzskaites punktā pie tirgus operatora, parasti būtu jāspēj paveikt 24 stundu laikā jebkurā darbdienā. Neatkarīgi no citiem piegādātāja maiņas procesa posmiem, kuri jāpabeidz, pirms tiek sākts tehniskais maiņas process, tas, ka līdz minētajam laikam tiktu nodrošināts, ka piegādātāja maiņas tehnisko procesu var paveikt 24 stundās, samazinātu piegādātāja maiņas laiku un palīdzētu palielināt patērētāju iesaisti un paaugstināt konkurenci mazumtirdzniecībā. Jebkurā gadījumā piegādātāja maiņas procesa kopējam ilgumam nevajadzētu būt ilgākam par trim nedēļām no dienas, kad saņemts lietotāja pieprasījums.
- (35) Neatkarīgi salīdzināšanas instrumenti, tostarp tīmekļa vietnes, ir iedarbīgs veids, kā mazāki lietotāji var salīdzināt dažādu tirgū pieejamo enerģijas piedāvājumu priekšrocības. Šādi instrumenti samazina meklējumu izmaksas, jo lietotājiem vairs nav jāievāc informācija no atsevišķiem piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem. Šādi instrumenti var sniegt pareizo līdzsvaru starp vajadzību, lai informācija būtu gan skaidra un kodolīga, gan pilnīga un plaša. Tiem jācenšas ietvert pēc iespējas plašāku pieejamo piedāvājumu klāstu un pēc iespējas pilnīgāk aptvert tirgu, lai lietotājiem sniegtu pilnīgu pārskatu. Ir ļoti svarīgi, lai mazākiem lietotājiem būtu pieejams vismaz viens salīdzināšanas instruments un lai ar šādiem instrumentiem sniegtā informācija būtu uzticama, objektīva un pārredzama. Šajā nolūkā dalībvalstis varētu paredzēt salīdzināšanas instrumentu, ko nodrošina valsts iestāde vai privāts uzņēmums.
- (36) Visiem patērētājiem pieejami efektīvi neatkarīgi strīdu izšķiršanas mehānismi, piemēram, enerģētikas ombuds, patērētāju tiesību aizsardzības iestāde vai regulatīva iestāde, garantē patērētāju labāku aizsardzību. Dalībvalstīm būtu jāievieš ātras un efektīvas sūdzību izskatīšanas procedūras.
- (37) Visiem patērētājiem vajadzētu būt iespējai gūt labumu no tiešas līdzdalības tirgū, jo īpaši pielāgojot savu patēriņu atbilstoši tirgus signāliem un tā rezultātā gūstot labumu no zemākām elektroenerģijas cenām vai citiem stimulējošiem maksājumiem. Domājams, ka ieguvumi no šādas aktīvas līdzdalības laika gaitā vairošies, pieaugot pasīvu lietotāju informētībai par to iespējām kā aktīviem lietotājiem un informācijai par aktīvas līdzdalības sniegtajām iespējām kļūstot aizvien pieejamākai un labāk zināmai. Patērētājiem vajadzētu būt iespējai piedalīties visa veida pieprasījumreakcijā. Tāpēc tiem vajadzētu būt iespējai gūt labumu no viedo uzskaites sistēmu pilnīgas ieviešanas, un gadījumos, kad šāda ieviešana tiek vērtēta negatīvi, – iespējai izvēlēties viedo uzskaites sistēmu un dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu. Tam būtu jāļauj tiem pielāgot savu patēriņu atkarībā no tādiem cenu signāliem reāllaikā, kas atspoguļo elektroenerģijas vai transportēšanas vērtību un izmaksas dažādos laikposmos, savukārt dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka vairumtirdzniecības cenu risks patērētājus skar saprātīgā mērā. Patērētāji būtu

jāinformē par priekšrocībām un iespējamo cenu risku, ko rada dinamisku elektroenerģijas cenu līgumi. Dalībvalstīm vajadzētu arī nodrošināt, ka patērētāji, kas nevēlas aktīvi iesaistīties tirgū, no tā necieš. Tā vietā būtu jāveicina viņu spēja pieņemt informētus lēmumus par viņiem pieejamajām iespējām vietējā tirgus situācijai vispieņemotākajā veidā

- (38) Lai maksimāli palielinātu ieguvumus no dinamiskas elektroenerģijas cenu noteikšanas un tās efektivitāti, dalībvalstīm būtu jāizvērtē iespējas elektroenerģijas rēķinus padarīt dinamiskākus vai samazināt nemainīgās daļas komponentes tajos un, ja šāds potenciāls pastāv, būtu jāveic pienācīgas darbības.
- (39) Visām lietotāju grupām (rūpnieciskajiem, komerciālajiem un mājsaimniecības lietotājiem) vajadzētu būt piekļuvei elektroenerģijas tirgiem, kuros tirgot savu elastīgo patēriņu un pašražoto elektroenerģiju. Tāpat lietotājiem vajadzētu dot iespēju pilnā mērā izmantot priekšrocības, ko sniedz ražošanas un piegāžu agregēšana lielāku reģionu mērogā, un labumus, ko sniedz pārrobežu konkurence. Paredzams, ka tirgus dalībniekiem, kas ir iesaistīti agregēšanā, būs nozīmīga loma kā starpniekiem starp lietotāju grupām un tirgu. Attiecībā uz neatkarīgu agregēšanu dalībvalstīm būtu jāvar izvēlēties atbilstošu īstenošanas modeli un pārvaldības pieeju, vienlaikus ievērojot šajā direktīvā noteiktos vispārējos principus. Šāds modelis vai pieeja varētu ietvert izvēli starp tirgū balstītiem vai reglamentējošiem principiem, kuri sniedz risinājumus šīs direktīvas ievērošanai, piemēram, modeļus, kuros tiek izlīdzināta nelīdzsvarotība vai tiek ieviestas perimetrālas korekcijas. Izvēlētajam modelim būtu jāietver pārredzami un taisnīgi noteikumi, lai neatkarīgi agregatori varētu pildīt savu starpnieku lomu, un jānodrošina, ka galalietotājs no to darbības gūst pienācīgu labumu. Produktus vajadzētu definēt visos elektroenerģijas tirgos, tostarp palīgpakalpojumu un jaudas tirgos, lai tādējādi rosinātu iesaistīšanos pieprasījuma reakcijā.
- (40) Komisijas 2016. gada 20. jūlija paziņojumā "Eiropas mazemisiju mobilitātes stratēģija" uzsvēta nepieciešamība dekarbonizēt transporta sektoru un samazināt transporta emisijas, īpaši pilsētas teritorijās, un pasvītrots, cik svarīga loma minēto mērķu sasniegšanā var būt elektromobilitātei. Bez tam elektromobilitātes ieviešana ir svarīgs enerģētikas pārkārtošanas elements. Tāpēc ar šajā direktīvā paredzētajiem tirgus noteikumiem vajadzētu sekmēt labvēlīgu apstākļu radīšanu visu veidu elektrotransportlīdzekļiem. Jo īpaši tiem būtu jānodrošina publiski pieejamu un privātu elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktu reāla ierīkošana un transportlīdzekļu uzlādes efektīva integrācija sistēmā.
- (41) Elektrotransportlīdzekļu viedās uzlādes ieviešanā izšķirīga nozīme ir pieprasījuma reakcijai, kas dod iespēju elektriskos transportlīdzekļus efektīvi integrēt elektrotīklā un kas tādējādi būs izšķiroši svarīgi transporta dekarbonizācijas procesam.
- (42) Patērētājiem vajadzētu būt iespējai pašražoto elektroenerģiju patērēt, uzkrāt un pārdot tirgū un piedalīties visos elektroenerģijas tirgos, nodrošinot sistēmas elastīgumu, piemēram, iesaistoties enerģijas uzkrāšanā, piemēram, uzkrāšanā, izmantojot elektriskos transportlīdzekļus, iesaistoties pieprasījuma reakcijā vai iesaistoties energoefektivitātes shēmās. Pateicoties tehnikas progresam, nākotnē to darīt būs vienkāršāk. Tomēr vēl aizvien pastāv juridiski un komerciāli šķēršļi, piemēram, nesamērīgas maksas par iekšēji patērētu elektroenerģiju, pienākums pašražoto elektroenerģiju pievadīt energosistēmā, administratīvais slogs, piemēram, patērētājiem, kas paši ražo elektroenerģiju un pārdod to sistēmai, jāatbilst attiecībā uz piegādātājiem noteiktajām prasībām u. tml. Šādi šķēršļi, kas liedz patērētājiem pašiem ražot elektroenerģiju un pašražoto elektroenerģiju patērēt, uzkrāt vai pārdot tirgū, būtu jāizskauž, bet tajā pašā laikā būtu jānodrošina, ka šādi patērētāji sniedz pienācīgu ieguldījumu sistēmas izmaksās. Dalībvalstīm būtu jāspēj to tiesību aktos paredzēt dažādus noteikumus attiecībā uz nodokļiem un nodevām atsevišķiem aktīviem lietotājiem un aktīviem lietotājiem, kuri rīkojas kopīgi, kā arī mājsaimniecībām un citiem galalietotājiem.
- (43) Izklidētas enerģijas tehnoloģijas un patērētāju iespēcināšana ir padarījusi kopienas enerģiju par efektīvu un rentablu iespēju, kā apmierināt iedzīvotāju vajadzības un gaidas tādos aspektos kā energoavoti, energopakalpojumi un vietējā līdzdalība. Kopienas enerģija piedāvā plašas iespējas visiem patērētājiem tieši iesaistīties enerģijas ražošanā, patērēšanā vai kopīgā izmantošanā. Kopienas enerģijas iniciatīvu galvenā iecere ir nodrošināt savus biedrus vai daļu turētājus ar kāda noteikta veida enerģiju, piemēram, atjaunojamo energoresursu enerģiju, par pieņemamu cenu, nevis pirmām kārtām gūt peļņu kā tradicionālam energouzņēmumam. Tieši iesaistot patērētājus, kopienas enerģijas iniciatīvas rāda to potenciālu sekmēt jaunu tehnoloģiju un patēriņa modeļu – tai

skaitā viedo sadales tīklu un pieprasījumu reakcijas – integrētu ieviešanu. Kopienas enerģijas projekti arīdzan var kāpināt energoefektivitāti mājāsaimniecību līmenī un palīdzēt apkarot enerģētisko nabadzību, jo samazinās patēriņš un piegādes tarifi. Kopienas enerģijas projekti arī dod iespēju elektroenerģijas tirgū piedalīties tādām mājāsaimniecības lietotāju grupām, kas citos apstākļos to nespētu. Sekmīgi realizētas iniciatīvas ir kopienām devušas labumu ekonomikas, sociālajā un vides jomā, un to ieguvumi ir lielāki nekā tie, ko dod energopakalpojumu nodrošināšana. Šīs direktīvas mērķis ir panākt, ka noteiktas iedzīvotāju elektroenerģijas iniciatīvu kategorijas Savienības līmenī tiek atzītas par “iedzīvotāju energokopienām”, lai tādējādi tām radītu veicinošu sistēmu, nodrošinātu taisnīgu attieksmi, vienlīdzīgus konkurences apstākļus un labi definētu tiesību un pienākumu kopumu. Mājāsaimniecības lietotājiem būtu jāļauj brīvprātīgi piedalīties kopienas enerģijas iniciatīvās un no tām izstāties, nezaudējot ne piekļuvi kopienas enerģijas iniciatīvas ekspluatētajam tīklam, ne savas tiesības kā patērētājiem. Piekļuve iedzīvotāju energokopienas tīklam būtu jāpiešķir ar taisnīgiem un izmaksas atspoguļojošiem nosacījumiem.

- (44) Līdzdalībai iedzīvotāju energokopienā vajadzētu būt pieejamai visu kategoriju vienībām. Tomēr lēmumu pieņemšanas pilnvaras iedzīvotāju energokopienā būtu jāpiešķir tikai tiem biedriem vai daļu turētājiem, kuri nav iesaistīti liela mēroga komercdarbībā un kuriem enerģētikas nozare nav saimnieciskās darbības galvenā joma. Iedzīvotāju energokopienas tiek uzskatītas par iedzīvotāju vai vietējo dalībnieku sadarbības kategoriju, kas būtu jāatzīst un jāaizsargā Savienības tiesībās. Noteikumi par iedzīvotāju energokopienām neliedz pastāvēt citām iedzīvotāju iniciatīvām, piemēram, tādām, kas izriet no privāttiesību līgumiem. Tāpēc dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai noteikt, ka iedzīvotāju energokopienas var veidot kā jebkāda veida vienības, piemēram, asociācijas, kooperatīvus, partnerības, bezpeļņas organizācijas vai mazos un vidējos uzņēmumus, ar noteikumu, ka attiecīgā vienība ir tiesīga īstenot tiesības un uzņemt pienākumus savā vārdā.
- (45) Šīs direktīvas noteikumi, kas attiecas uz iedzīvotāju energokopienām, paredz piemērojamo tiesību un pienākumu kopumu, ko varētu izsecināt no citām jau esošām tiesībām un pienākumiem, piemēram, līgumslēgšanas brīvība, tiesības mainīt piegādātāju, sadales sistēmas operatora pienākumi, tīkla maksas noteikumi un balansēšanas pienākums.
- (46) Iedzīvotāju energokopienas ir jauns vienības veids, ņemot vērā to dalības uzbūvi, pārvaldības prasības un mērķi. Tām būtu jāļauj darboties tirgū ar vienlīdzīgiem noteikumiem, nekropļojot konkurenci, un iedzīvotāju energokopienām būtu jāpiemēro tiesības un pienākumi, kas piemērojami citiem elektroenerģijas uzņēmumiem tirgū, nediskriminējošā un samērīgā veidā. Minētās tiesības un pienākumi būtu jāpiemēro atbilstīgi lomai, kādu tās uzņemas, piemēram, galalietotāju, ražotāju, piegādātāju vai sadales sistēmu operatoru loma. Iedzīvotāju energokopienām nebūtu jāsakaras ar regulatīviem ierobežojumiem, piemērojot esošas vai nākotnes informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, lai elektroenerģiju, kas iegūta, izmantojot iedzīvotāju energokopienas ražošanas aktīvus, varētu koplietot tās biedri vai daļu turētāji, balstoties uz tirgus principiem, piemēram, biedru vai daļu turētāju enerģijas komponenti sedzot ar kopienā pieejamo ražošanu – pat publiskajā tīklā –, ar noteikumu, ka abi uzskaites punkti pieder kopienai. Elektroenerģijas koplietošana dod iespēju biedrus vai daļu turētājus apgādāt ar elektroenerģiju no kopienā esošajām ražošanas stacijām, neesot tiešā fiziskā tuvumā ražošanas stacijām un neesot piesaistītam vienotam uzskaites punktam. Elektroenerģijas koplietošanai nevajadzētu ietekmēt ar elektroenerģijas plūsmām saistītu tīkla maksu, tarifu un nodevu iekasēšanu. Koplietošana būtu jāveicina saskaņā ar pienākumiem un pareiziem balansēšanas, uzskaites un norēķinu termiņiem. Šīs direktīvas noteikumi par iedzīvotāju energokopienām neskar dalībvalstu kompetenci izstrādāt un īstenot savu enerģētikas nozares politiku attiecībā uz tīkla maksām un tarifiem vai izstrādāt un īstenot enerģētikas politikas finansēšanas sistēmas un izmaksu sadali, ar noteikumu, ka šāda politika ir nediskriminējoša un likumīga.
- (47) Šī direktīva pilnvaro dalībvalstis atļaut iedzīvotāju energokopienām kļūt par sadales sistēmas operatoriem vai nu vispārīgā režīmā, vai kā “slēgtas sadales sistēmas operatoriem”. Pēc tam, kad iedzīvotāju energokopienai ir piešķirts sadales sistēmas operatora statuss, pret to būtu jāattiecas kā pret sadales sistēmas operatoru, un tai vajadzētu būt tādiem pašiem pienākumiem kā sadales sistēmas operatoriem. Šīs direktīvas noteikumi par iedzīvotāju energokopienām precizē tikai tos sadales sistēmas darbības aspektus, kuri varētu būt būtiski iedzīvotāju energokopienām, savukārt citus sadales sistēmas darbības aspektus piemēro saskaņā ar noteikumiem, kuri attiecas uz sadales sistēmu operatoriem.

- (48) Rēķini par elektroenerģiju ir svarīgs līdzeklis galalietotāju informēšanai. Tajos sniegti ne tikai dati par patēriņu un izmaksām, bet arī cita informācija, kas palīdz patērētājiem salīdzināt savu pašreizējo līgumu ar citiem piedāvājumiem. Tomēr strīdi par rēķiniem ir izplatīts patērētāju sūdzību cēlonis – tas ir viens no iemesliem, kāpēc patērētāju apmierinātība un iesaistīšanās elektroenerģijas nozarē pastāvīgi ir zema. Tāpēc rēķinus vajadzētu padarīt skaidrākus un saprotamākus, kā arī vajadzētu nodrošināt, ka rēķini un rēķinu informācija uzskatāmi ataino ierobežotu daudzumu svarīgas informācijas elementu, kuri patērētājiem nepieciešami, lai regulētu savu enerģijas patēriņu, salīdzinātu piedāvājumus un mainītu piegādātāju. Citi informācijas elementi būtu jādara pieejami galalietotājiem viņiem izsniegtajos rēķinos, kopā ar tiem vai ar norādēm tajos. Šādiem elementiem vajadzētu būt atspoguļotiem rēķinā, būt rēķinam pievienotā atsevišķā dokumentā vai arī rēķinā var būt atsauce uz vietu, kur galalietotājs var viegli atrast informāciju tīmekļa vietnē, izmantojot mobilo aplikāciju vai citādi.
- (49) Lai lietotājiem palīdzētu kontrolēt viņu elektroenerģijas patēriņu un izmaksas, ir svarīgi regulāri sniegt precīzu rēķina informāciju, kuras pamatā ir faktiskais elektroenerģijas patēriņš, kas reģistrēts viedajā uzskaitē. Tomēr lietotājiem, jo īpaši mājsaimniecību lietotājiem, vajadzētu būt pieejamai elastīgai kārtībai faktiskajai viņu rēķinu apmaksai. Tas, piemēram, ļautu bieži sniegt lietotājiem rēķina informāciju, lai gan tie maksātu tikai reizi ceturksnī, vai arī būtu produkti, par kuriem lietotāji maksā vienu un to pašu summu katru mēnesi neatkarīgi no reālā patēriņa.
- (50) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2012/27/ES⁽⁸⁾ paredzētie noteikumi par rēķiniem būtu jāatjaunina, jāracionalizē un jāpārceļ uz šo direktīvu, kur tie iederētos labāk.
- (51) Dalībvalstīm būtu jāveicina sadales tīklu modernizācija, piemēram, ieviešot viedos tīklus, kuriem vajadzētu būt veidotiem tā, lai sekmētu decentralizētu ražošanu un energoefektivitāti.
- (52) Patērētāju iesaistīšanai ir vajadzīgi piemēroti stimuli un tehnoloģijas, piemēram, viedās uzskaites sistēmas. Viedās uzskaites sistēmas spēcina patērētājus, jo dod tiem iespēju tuvu reāllaikam saņemt precīzu informāciju par patērēto vai saražoto elektroenerģiju, labāk pārvaldīt to patēriņu, piedalīties pieprasījumureakcijas programmās un citos pakalpojumos un gūt no tā labumu, kā arī samazināt rēķinus par elektroenerģiju. Viedās uzskaites sistēmas arī dod iespēju sadales sistēmu operatori labāk pārredzēt savus tīklus un līdz ar to samazināt savas darbības un uzturēšanas izmaksas, un nodot patērētājiem minētos ietaupījumus zemāku sadales tarifu izteiksmē.
- (53) Vajadzētu būt iespējai valsts līmenī lēmumu par viedās uzskaites ieviešanu balstīt uz ekonomisko izvērtējumu. Minētajā ekonomiskajā izvērtējumā būtu jāņem vērā viedo uzskaites sistēmu ieviešanas ilgtermiņa ieguvumi patērētājiem un visai vērtības ķēdei, piemēram, labāka tīkla pārvaldība, precīzāka plānošana un tīkla zaudējumu apzināšana. Ja izvērtējumā secina, ka šādu uzskaites sistēmu ieviešana ir rentabla tikai patērētājiem, kuri patērē noteiktu elektroenerģijas daudzumu, dalībvalstīm būtu jāspēj ņemt vērā minēto secinājumu, uzsākot viedo uzskaites sistēmu ieviešanu. Tomēr šādi izvērtējumi būtu regulāri jāpārskata, reaģējot uz būtiskām izmaiņām to pamatā esošajos pieņēmumos, vai vismaz reizi četros gados, lai ņemtu vērā tehnoloģiju straujo attīstību.
- (54) Dalībvalstīm, kas viedās uzskaites sistēmas neievieš sistemātiski, būtu jāļauj patērētājiem gūt labumu no viedā skaitītāja uzstādīšanas pēc pieprasījuma un saskaņā ar taisnīgiem un saprātīgiem nosacījumiem un būtu tiem jāsniedz visa vajadzīgā informācija. Ja patērētājiem viedo skaitītāju nav, tiem vajadzētu būt tiesībām uz tādiem minimālām prasībām atbilstošiem skaitītājiem, kuri spēj tiem sniegt šajā direktīvā norādīto rēķinu informāciju.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/27/ES (2012. gada 25. oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp.).

- (55) Lai palīdzētu patērētājiem aktīvi iesaistīties elektroenerģijas tirgos, viedajām uzskaites sistēmām, ko dalībvalstis ievieš savā teritorijā, vajadzētu būt sadarbspējīgām un būtu jāspēj nodrošināt datus lietotāju energovadības sistēmām. Tālab dalībvalstīm būtu jāveltī pienācīga uzmanība attiecīgo pieejamo standartu, tostarp standartu, kas nodrošina sadarbspēju datu modeļa līmenī un lietojuma līmenī, izmantošanai, paraugpraksi un tam, kāda nozīme ir datu apmaiņas attīstībai, jauniem un inovatīviem energopakalpojumiem, kā arī viedo tīklu un elektroenerģijas iekšējā tirgus izveidei. Turklāt viedajām uzskaites sistēmām, kuras tiek ieviestas, nebūtu jārada barjera piegādātāja maiņai un tām vajadzētu būt aprīkotām ar piemērotām funkcijām, kas ļauj patērētājiem tuvu reāllaikam piekļūt saviem patēriņa datiem, mainīt savu enerģijas patēriņu un, ciktāl bāzes infrastruktūra to pieļauj, piedāvāt savu elastību tīklā un elektroenerģijas uzņēmumiem un saņemt par to atlīdzību, un panākt ietaupījumus savos rēķinos par elektroenerģiju.
- (56) Būtisks aspekts lietotāju apgādē ir sniegt piekļuvi objektīviem un pārredzamiem patēriņa datiem. Tādējādi patērētājiem vajadzētu būt iespējai piekļūt saviem patēriņa datiem un cenām un pakalpojumu izmaksām, kas saistītas ar to patēriņu, lai tie varētu aicināt konkurentus uz minētās informācijas pamata sagatavot piedāvājumu. Patērētājiem būtu arī jānodrošina tiesības būt pienācīgi informētiem par savu enerģijas patēriņu. Priekšapmaksai nevajadzētu tās izmantotājus nostādīt nesamērīgi neizdevīgā situācijā, savukārt dažādām maksājumu sistēmām vajadzētu būt nediskriminējošām. Patērētājiem pietiekami bieži sniegta informācija par enerģijas izmaksām radītu stimulu enerģiju taupīt, jo tā sniegtu lietotājiem tiešu informāciju par to, kā investīcijas energoefektivitātē un patēriņa paradumu maiņa ietekmē viņu energopatēriņa rēķinus. Šajā ziņā Direktīvas 2012/27/ES pilnīga īstenošana palīdzēs lietotājiem samazināt enerģijas izmaksas.
- (57) Līdz ar viedo uzskaites sistēmu ieviešanu dalībvalstīs pašlaik jau ir vai tiek izstrādāti dažādi datu pārvaldības modeļi. Lai kāds būtu izvēlētais datu pārvaldības modelis, dalībvalstīm katrā ziņā vajadzētu paredzēt pārredzamus nosacījumus, kā datiem var piekļūt bez diskriminācijas, un nodrošināt visaugstākā līmeņa kiberdrošību un datu aizsardzību, kā arī datu apstrādes struktūru objektivitāti.
- (58) Dalībvalstīm būtu jāveic neaizsargāto un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju aizsardzībai vajadzīgie pasākumi elektroenerģijas iekšējā tirgus kontekstā. Šādi pasākumi var būt atšķirīgi, ņemot vērā konkrētos apstākļus attiecīgajās dalībvalstīs, un var ietvert sociālās vai enerģētikas politikas pasākumus attiecībā uz elektroenerģijas rēķinu apmaksu, investīcijām dzīvojamo ēku energoefektivitātē vai patērētāju aizsardzību, piemēram, aizsardzību pret atslēgšanu. Ja universālo pakalpojumu sniedz arī mazajiem uzņēmumiem, pasākumi universālā pakalpojuma sniegšanai var būt atšķirīgi atkarībā no tā, vai minētie pasākumi paredzēti māsasaimniecību lietotājiem vai mazajiem uzņēmumiem.
- (59) Energoapakalpojumiem ir izšķirīga nozīme Savienības pilsoņu labklājības uzturēšanā. Pienācīga siltumapgāde un aukstumapgāde, apgaismojums un ierīču darbināšanai nepieciešamā enerģija ir pamatpakalpojumi, ar ko nodrošina pienācīgu dzīves līmeni un iedzīvotāju veselību. Turklāt piekļuve minētajiem energopakalpojumiem dod iespēju Savienības pilsoņiem pilnvērtīgi atraišīt savu potenciālu, kā arī veicina sociālo iekļautību. Tādu faktoru dēļ kā mazi ienākumi, lieli izdevumi par enerģiju un zema mājokļu energoefektivitāte enerģētiskās nabadzības skartās māsasaimniecības nevar atļauties minētos energopakalpojumus. Lai uzraudzītu enerģētiskās nabadzības skarto māsasaimniecību skaitu, dalībvalstīm vajadzētu vākt vajadzīgo informāciju. Precīzi mērījumi palīdzētu dalībvalstīm apzināt māsasaimniecības, ko skar enerģētiskās nabadzība, lai sniegtu tām mērķtiecīgu atbalstu. Komisijai būtu aktīvi jāatbalsta ar enerģētisko nabadzību saistīto šīs direktīvas noteikumu īstenošana, atvieglojot apmaiņu ar paraugpraksi dalībvalstu starpā.
- (60) Ja dalībvalstis skar enerģētiskā nabadzība, un tās nav izstrādājušas valsts rīcības plānus vai citus atbilstīgus satvarus enerģētiskās nabadzības novēršanai, tām būtu tas jā dara ar mērķi mazināt enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju skaitu. Mazi ienākumi, lieli izdevumi par enerģiju un zema mājokļu energoefektivitāte ir būtiski faktori, izstrādājot enerģētiskās nabadzības mērīšanas indikatorus. Jebkurā gadījumā dalībvalstīm būtu jānodrošina neaizsargāto un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju energoapgāde. Lai to izdarītu, varētu izmantot integrētu pieeju, piemēram, enerģētikas un sociālās politikas ietvaros, un tie varētu būt sociālā nodrošinājuma vai mājokļu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi. Ar šo direktīvu būtu jāveicina valsts politika neaizsargāto un enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju labā.

- (61) Sadales sistēmu operatori ir izmaksu ziņā efektīvi jāintegrē jauni elektroenerģijas ražošanas veidi, jo īpaši ražošanas iekārtas, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem, un jaunas slodzes, piemēram, siltumsūkņi un elektrotransportlīdzekļi. Tālāb sadales sistēmu operatori būtu jādod iespēja un jāsniedz stimuli, balstoties uz tirgus procedūrām, izmantojot pakalpojumus, kuru pamatā ir izklieštie energoresursi, piemēram, pieprasījuma reakcija un enerģijas uzkrāšanu, lai tie efektīvi varētu ekspluatēt savus tīklus un izvairīties no dārgas tīkla paplašināšanas. Dalībvalstīm būtu jāievieš attiecīgi pasākumi, piemēram, valsts tīkla kodeksi un tirgus noteikumi, un būtu jāsniedz stimuli sadales sistēmu operatoriem ar tādiem tīkla tarifiem, kas nerada šķēršļus elastībai vai energoefektivitātes uzlabošanai tīklā. Tāpat dalībvalstīm būtu jāievieš tīkla attīstības plāni sadales sistēmām, lai palīdzētu integrēt atjaunojamus energoresursus izmantojošas ražošanas iekārtas, atvieglotu uzkrātuvju izveidi un transporta sektora elektrifikāciju, kā arī sniegtu sistēmas izmantotājiem pienācīgu informāciju par gaidāmo tīkla paplašināšanu vai modernizāciju, jo pašlaik vairumā dalībvalstu šādas procedūras nav.
- (62) Sistēmu operatoru īpašumā nevajadzētu būt enerģijas uzkrātuvēm, nedz arī tiem šādas uzkrātuves vajadzētu izveidot, pārvaldīt vai ekspluatēt. Jaunajā elektroenerģijas tirgus modelī uzkrāšanas pakalpojumiem vajadzētu būt balstītiem uz tirgus un konkurences principiem. Tāpēc būtu jāizvairās no uzkrāšanas un sadales vai pārvades regulēto funkciju šķērssubsidēšanas. Šādi ierobežojumi attiecībā uz enerģijas uzkrātuvju īpašumtiesībām ir paredzēti tam, lai novērstu konkurences izkropļošanu, likvidētu diskriminācijas risku, nodrošinātu visiem tirgus dalībniekiem taisnīgu pieeju enerģijas uzkrātuvju pakalpojumiem un veicinātu enerģijas uzkrātuvju efektīvu un iedarbīgu izmantošanu, kas pārsniedz sadales vai pārvades sistēmas darbību. Minētā prasība būtu jāinterpretē un jāpiemēro saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Harta") noteiktajām tiesībām un principiem, jo īpaši darījumdarbības brīvību un tiesībām uz īpašumu, kas garantētas Hartas 16. un 17. pantā.
- (63) Ja enerģijas uzkrātuves ir pilnībā integrētas tīklā, ko neizmanto balansēšanas vai pārslodzes vadības vajadzībām, tām – ar regulatīvo iestāžu apstiprinājumu – nebūtu jāprasa ievērot tos pašus stingros ierobežojumus, kas noteikti sistēmu operatoriem par minēto uzkrātuvju turēšanu īpašumā, izveidi, pārvaldību vai ekspluatāciju. Šādas pilnībā integrētas tīkla komponentes var ietvert tādas enerģijas uzkrāšanas iekārtas kā kondensatori vai spāratī, kas sniedz būtiskus pakalpojumus tīkla drošībai un drošumam un dod ieguldījumu sinhronizācijā starp dažādām sistēmas daļām.
- (64) Ņemot vērā mērķi pilnībā dekarbonizēt elektroenerģijas nozari, lai tā būtu pilnībā bezemisija, ir nepieciešams panākt progresu enerģijas uzkrāšanas sezonālajā dimensijā. Šāda enerģijas uzkrāšana ir elements, kas kalpotu kā instruments elektroenerģijas sistēmas darbībai, ļaujot veikt īstermiņa un sezonālus pielāgojumus, lai risinātu svārstības elektroenerģijas ražošanā no atjaunojamiem energoresursiem, un ar tiem saistītās iespējamās ārkārtas situācijas.
- (65) No nediskriminējošas piekļuves sadales tīkliem ir atkarīga pakārtota piekļuve lietotājiem mazumtirdzniecības līmenī. Lai panāktu vienādus noteikumus mazumtirdzniecībā, būtu jāuzrauga sadales sistēmu operatoru darbība, lai sadales sistēmu operatori neizmantojot vertikāli integrēta uzņēmuma priekšrocības attiecībā uz to konkurētspēju tirgū, jo īpaši saistībā ar mājaisaimniecības lietotājiem vai maziem lietotājiem, kas nav mājaisaimniecības lietotāji.
- (66) Ja slēgtu sadales sistēmu izmanto tam, lai nodrošinātu integrētas apgādes optimālu efektivitāti, kurai nepieciešami specifiski darbības standarti, vai ja slēgtu sadales sistēmu galvenokārt uztur sistēmas īpašnieka vajadzībām, vajadzētu būt iespējai uz sadales sistēmas operatoru neattiecināt saistības, kas sadales sistēmas operatora un sistēmas izmantotāju attiecību īpašā rakstura dēļ radītu nevajadzīgu administratīvo slogu. Rūpniecisko, komerciālo vai koplietošanas pakalpojumu vietās, piemēram, dzelzceļa staciju ēkās, lidostās, slimnīcās, lielos kempingos ar integrētu aprīkojumu, un ķīmiskās rūpniecības objektos var ierīkot slēgtas sadales sistēmas, ņemot vērā to darbību specializēto raksturu.
- (67) Nenodalot tīklus no ražošanas un piegādes darbībām (efektīva nodalīšana), pastāv risks ne vien saskarties ar diskrimināciju tīkla ekspluatācijā, bet arī risks, ka vertikāli integrēti uzņēmumi zaudē stimulu pienācīgi investēt savos tīklos.

- (68) Efektīvu nodalīšanu var panākt tikai vienā veidā, proti, novēršot vertikāli integrētu uzņēmumu motivāciju diskriminēt konkurentus attiecībā uz piekļuvi tīkliem un investīcijām. Efektīvs un stabils risinājums dabiskā interešu konflikta novēršanai un piegādes drošuma panākšanai ir īpašumtiesību nodalīšana, kas paredz tīkla īpašnieku norīkot par sistēmas operatoru un viņa neatkarību no piegādes un ražošanas interesēm. Tādēļ Eiropas Parlamenta 2007. gada 10. jūlija Rezolūcijā par gāzes un elektroenerģijas iekšējā tirgus perspektīvām minēts, ka īpašumtiesību nodalīšana pārvades līmenī uzskatāma par visefektīvāko līdzekli, lai nediskriminējoši veicinātu investīcijas infrastruktūrā, jaunu dalībnieku taisnīgu piekļuvi tīklam un pārredzamību tirgū. Nodalot īpašumtiesības, minēto iemeslu dēļ dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tai pašai personai vai personām nav iespēju kontrolēt ražotāju vai piegādātāju un vienlaikus kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu vai izmantot savas tiesības tajos. Un otrādi – kontrolei pār pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu būtu jāizslēdz iespēja kontrolēt ražotāju vai piegādātāju vai izmantot savas tiesības tajos. Ievērojot minētos ierobežojumus, ražotājam vai piegādātājam vajadzētu būt iespējai kļūt par pārvades sistēmas operatora vai pārvades sistēmas mazākuma akcionāru.
- (69) Visām nodalīšanas sistēmām būtu efektīvi jānovērš jebkāds interešu konflikts starp ražotājiem, piegādātājiem un pārvades sistēmu operatoriem, lai veicinātu stimulus vajadzīgajām investīcijām un jaunienācējiem garantētu piekļuvi tirgum saskaņā ar pārredzamu un efektīvu regulējumu, un šādas sistēmas nedrīkstētu kļūt par regulatīvajām iestādēm pārmērīgi apgrūtināšu regulatīvu kārtību.
- (70) Tā kā dažos gadījumos, lai nodalītu īpašumtiesības, vajadzīga uzņēmumu pārstrukturēšana, būtu jāpiešķir papildu laiks dalībvalstīm, kuras nolemj nodalīt īpašumtiesības, attiecīgo noteikumu piemērošanai. Ņemot vērā elektroenerģijas un gāzes nozaru vertikālo saikni, nodalīšanas noteikumi būtu jāattiecinā uz abām nozarēm.
- (71) Nodalot īpašumtiesības, lai panāktu tīkla darbības pilnīgu neatkarību no piegādes un ražošanas interesēm un novērstu konfidenciālas informācijas apmaiņu, viena un tā pati persona nedrīkstētu būt vadības loceklis gan pārvades sistēmas operatorā vai pārvades sistēmā, gan uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām. Šā paša iemesla dēļ viena un tā pati persona nedrīkstētu iecelt pārvades sistēmas operatora vai pārvades sistēmas vadības locekļus un kontrolēt ražotājus vai piegādātājus vai izmantot savas tiesības tajos.
- (72) Dībinot sistēmas operatoru vai pārvades operatoru, kas ir neatkarīgs no piegādes un ražošanas interesēm, būtu jānodrošina, ka vertikāli integrēts uzņēmums var paturēt savā īpašumā tīkla aktīvus, vienlaikus nodrošinot interešu efektīvu nodalīšanu, ar noteikumu, ka neatkarīgais sistēmas operators vai neatkarīgais pārvades operators veic visas tīkla operatora funkcijas, un ar noteikumu, ka tiek nodrošināts sīki izstrādāts regulējums un plaši regulatīvās kontroles mehānismi.
- (73) Ja 2009. gada 3. septembrī uzņēmums, kam pieder pārvades sistēma, bija daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, būtu jānodrošina iespēja dalībvalstīm izvēlēties starp īpašumtiesību nodalīšanu un sistēmas operatora vai pārvades operatora izveidi, kas ir neatkarīgs no piegādes un ražošanas interesēm.
- (74) Lai pilnībā aizsargātu vertikāli integrētu uzņēmumu īpašnieku intereses, dalībvalstīm būtu jānodrošina iespējas īpašumtiesību nodalīšanas īstenošanā izmantot tiešu nodalīšanu vai sadalīt integrētā uzņēmuma akcijas tīkla uzņēmuma akcijās un piegādes un ražošanas uzņēmuma akcijās, ievērojot īpašumtiesību nodalīšanas prasības.
- (75) Neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades operatora risinājuma pilnīga efektivitāte būtu jānodrošina ar īpašiem papildu noteikumiem. Noteikumi par neatkarīgiem pārvades operatoriem nodrošina piemērotu regulatīvo sistēmu, lai garantētu taisnīgu konkurenci, pietiekamas investīcijas, jaunu dalībnieku piekļuvi tirgum un elektroenerģijas tirgu integrāciju. Efektīva nodalīšana ar noteikumiem par neatkarīgiem pārvades operatoriem būtu jābalsta uz organizatorisku pasākumu un pārvades sistēmu operatoru pārvaldības pasākumu kopumu, kā arī uz tādu pasākumu kopumu, kas saistīti ar investīcijām, jaunu ražošanas jaudu pieslēgšanu tīklam un tirgus integrāciju ar reģionālās sadarbības palīdzību. Pārvades operatoru neatkarība, *inter alia*, būtu arī jānodrošina, izmantojot noteiktus "nogaidīšanas periodus", kad vertikāli integrētajā uzņēmumā nenotiek nekāda pārvaldes vai cita nozīmīga darbība, kas nodrošinātu piekļuvi tādai pašai informācijai, kādu varētu iegūt, arī ieņemot amatu pārvaldē.

- (76) Dalībvalstīm ir tiesības izvēlēties pilnīgu īpašumtiesību nodalīšanu savā teritorijā. Ja dalībvalsts ir īstenojusi šīs tiesības, uzņēmumam nav tiesību izveidot neatkarīgu sistēmas operatoru vai neatkarīgu pārvades operatoru. Turklāt uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, nedrīkst tieši vai netieši īstenot kontroli vai jebkādas tiesības attiecībā uz pārvades sistēmas operatoru no dalībvalsts, kas ir izvēlējusies pilnīgu īpašumtiesību nodalīšanu.
- (77) Īstenojot efektīvu nodalīšanu, būtu jāievēro nediskriminācijas princips starp publisko un privāto sektoru. Tādēļ vienai un tai pašai personai nevajadzētu būt iespējai atsevišķi vai kolektīvi īstenot kontroli vai citas tiesības, pārkāpjot īpašumtiesību nodalīšanas noteikumus vai neatkarīga sistēmas operatora risinājumu, atsevišķi vai kopā, attiecībā gan uz pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu institūciju, gan ražotāja vai piegādātāja institūciju sastāvu, balsojumu vai lēmumu pieņemšanu. Ja attiecīgā dalībvalsts attiecībā uz īpašumtiesību nodalīšanu un neatkarīga sistēmas operatora risinājumu var pierādīt, ka attiecīgās prasības ir izpildītas, divām atsevišķām publiskām struktūrām būtu jāvar kontrolēt ražošanas un piegādes darbības, no vienas puses, un pārvades darbības, no otras puses.
- (78) Pilnīgi efektīva tīkla darbību nodalīšana no piegādes un ražošanas darbībām būtu jāpiemēro visā Savienībā gan attiecībā uz Savienības, gan trešo valstu uzņēmumiem. Lai tīkla darbības un piegādes un ražošanas darbības Savienībā saglabātos neatkarīgas viena no otras, regulatīvajām iestādēm būtu jāpiešķir pilnvarojums atteikt sertifikāciju pārvades sistēmu operatoriem, kas neievēro nodalīšanas noteikumus. Lai nodrošinātu minēto noteikumu konsekventu piemērošanu visā Savienībā, regulatīvajām iestādēm, pieņemot lēmumus par sertifikāciju, būtu maksimāli jāņem vērā Komisijas atzinumi. Turklāt, lai nodrošinātu Savienības starptautisko saistību ievērošanu un lai nodrošinātu solidaritāti un energoapgādes drošumu Savienībā, Komisijai vajadzētu būt tiesībām sniegt atzinumu par tāda pārvades sistēmas īpašnieka vai pārvades sistēmas operatora sertifikāciju, kuru kontrolē persona vai personas no trešās valsts vai trešām valstīm.
- (79) Atļauju piešķiršanas procedūrām nevajadzētu radīt administratīvu slogu, kas nav samērojams ar ražotāju lielumu un potenciālo ietekmi. Nepamatoti lēnas atļauju piešķiršanas procedūras var radīt šķērslī jaunu dalībnieku piekļuvei tirgum.
- (80) Lai elektroenerģijas iekšējais tirgus darbotos pareizi, regulatīvajām iestādēm ir jāspēj pieņemt lēmumus par visiem nozīmīgiem regulēšanas jautājumiem un jābūt pilnīgi neatkarīgām no visām citām publiskām un privātām interesēm. Tas neliedz īstenot ne pārskatīšanu tiesā, ne parlamentāro pārraudzību atbilstīgi dalībvalstu konstitucionālajām tiesībām. Turklāt tas, ka attiecīgās valsts likumdevējs apstiprina regulatīvās iestādes budžetu, nav šķērslis budžeta autonomijai. Noteikumi par regulatīvas iestādes neatkarību attiecībā uz piešķirtā budžeta īstenošanu būtu jāpiemēro saskaņā ar dalībvalstu normatīvajiem aktiem par budžetu. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai pienācīgi ņemt vērā cilvēkresursu pieejamību un valdes lielumu, vienlaikus veicinot regulatīvo iestāžu neatkarību no jebkādam politiskām vai ekonomiskām interesēm, īstenojot atbilstīgu rotācijas sistēmu.
- (81) Regulatīvajām iestādēm vajadzētu būt iespējai noteikt vai apstiprināt tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, pamatojoties uz pārvades sistēmas operatora vai sadales sistēmas operatora priekšlikumu, vai arī pamatojoties uz priekšlikumu, par ko vienojušies šie operatori un tīkla izmantotāji. Pildot šos uzdevumus, regulatīvajām iestādēm būtu jānodrošina, ka pārvades un sadales tarifi ir nediskriminējoši un atspoguļo izmaksas, kā arī jāņem vērā tīkla robežizmaksas, no kurām ilgtermiņā izvairās ar izkliegtās ražošanas un pieprasījuma pārvaldības pasākumiem.
- (82) Regulatīvajām iestādēm būtu jānosaka vai jāapstiprina pārvades un sadales tīklu individuālie tīkla tarifi vai metodika, vai abi. Kā vienā, tā otrā gadījumā tīkla tarifu noteikšanā, ievērojot 57. panta 4. punkta b) apakšpunkta ii) punktu, būtu jāsaglabā regulatīvo iestāžu neatkarība.
- (83) Regulatīvajām iestādēm būtu jānodrošina, ka pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori veic atbilstīgus pasākumus, lai padarītu savu tīklu noturīgāku un elastīgāku. Šajā nolūkā tām būtu jāuzrauga minēto operatoru darbības rezultāti, pamatojoties uz tādiem rādītājiem kā pārvades sistēmu operatoru un sadales sistēmu operatoru spēja izmantot līnijas dinamiskās līnijas reitingā, apakšstaciju tālvadības monitoringa attīstība un aizstājēju kontrole reāllaikā, tīkla zudumu samazināšana un elektroenerģijas padeves pārtraukumu biežums un ilgums.

- (84) Regulatīvajām iestādēm vajadzētu būt pilnvarām pieņemt saistošus lēmumus attiecībā uz elektroenerģijas uzņēmumiem un piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nepilda saistības, vai ierosināt, lai kompetentā tiesa tiem piemēro šādas sankcijas. Tālab regulatīvajām iestādēm vajadzētu būt iespējai pieprasīt atbilstīgu informāciju no elektroenerģijas uzņēmumiem, veikt pienācīgu un pietiekamu izmeklēšanu un izšķirt strīdus. Neskarot konkurences noteikumu piemērošanu, regulatīvajām iestādēm būtu jāpiešķir arī pilnvaras pieņemt lēmumus par vajadzīgajiem pasākumiem, ar kuriem nodrošina, ka lietotāji gūst labumu no efektīvas konkurētspējas sekmēšanas, kas nodrošina elektroenerģijas iekšējā tirgus pareizu darbību.
- (85) Regulatīvajām iestādēm, veicot savus uzdevumus, būtu savstarpēji jāsadarbjas, lai nodrošinātu, ka Elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkls ("ENTSO-E"), Eiropas sadales sistēmu operatoru struktūra ("ES SSO struktūra") un reģionālie koordinācijas centri pilda savus pienākumus saskaņā ar iekšējo elektroenerģijas tirgu reglamentējošiem noteikumiem un lēmumiem, ko pieņēmusi Energoregulatoru sadarbības aģentūra (ACER), kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/942 ⁽⁹⁾. Paplašinoties ENTSO-E, ES SSO struktūras un reģionālo sadarbības centru operatīvajiem pienākumiem, ir jāuzlabo to struktūru pārraudzība, kuras darbojas Savienības vai reģionālā līmenī. Regulatīvajām iestādēm būtu savstarpēji jāapspriežas un būtu jākoordinē to veiktā uzraudzība, lai kopīgi konstatētu situācijas, kad ENTSO-E, ES SSO struktūra vai reģionālie koordinācijas centri nepilda to attiecīgos pienākumus.
- (86) Regulatīvajām iestādēm arī būtu jāpiešķir pilnvaras palīdzēt nodrošināt augstus standartus attiecībā uz universālo un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām, vienlaikus veicinot tirgus atvēršanu, nodrošināt neaizsargāto lietotāju drošību un nodrošināt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu pilnīgu efektivitāti. Minētie noteikumi nedrīkstētu skart ne Komisijas pilnvaras konkurences noteikumu piemērošanā, tostarp pilnvaras izskatīt apvienošanās gadījumus ar Savienības dimensiju, ne noteikumus par iekšējo tirgu, piemēram, noteikumu par kapitāla brīvu apriti. Neatkarīgā struktūra, pie kuras var griezties puse, ko ietekmē regulatīvās iestādes lēmums, varētu būt tiesa vai cita tiesu iestāde, kam ir pilnvaras veikt pārskatīšanu tiesā.
- (87) Šī direktīva un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK ⁽¹⁰⁾ neliedz dalībvalstīm iespēju izveidot un publicēt savu valsts enerģētikas politiku. Tas nozīmē, ka – atkarībā no dalībvalsts konstitucionālās uzbūves – dalībvalsts kompetencē varētu būt tāda politikas satvara noteikšana, kurā regulatīvajām iestādēm ir jādarbojas, piemēram, saistībā ar piegādes drošību. Tomēr vispārējām enerģētikas politikas vadlīnijām, ko noteikušas dalībvalstis, nebūtu jāapdraud regulatīvo iestāžu neatkarība un autonomija.
- (88) Regulā (ES) 2019/943 noteikts, ka Komisija pieņem vadlīnijas vai tīkla kodeksus, lai sasniegtu vajadzīgo saskaņotības pakāpi. Šādas vadlīnijas un tīkla kodeksi ir saistoši īstenošanas pasākumi un ir piemērots instruments attiecībā uz dažiem šīs direktīvas noteikumiem, ko pēc vajadzības var ātri pielāgot.
- (89) Dalībvalstīm un Enerģētikas kopienas dibināšanas līguma ⁽¹¹⁾ līgumslēdzējām pusēm vajadzētu cieši sadarboties visos jautājumos, kas skar integrēta elektroenerģijas tirdzniecības reģiona izveidi, un tās nedrīkstētu veikt pasākumus, kas apdraud dalībvalstu un līgumslēdzēju pušu elektroenerģijas tirgu ciešāku integrāciju vai piegādes drošību.
- (90) Šī direktīva būtu jālasa kopā ar Regulu (ES) 2019/943, kurā paredzēti pamatprincipi, uz ko balstīsies jaunais elektroenerģijas tirgus modelis, kas ļaus labāk atalgot elastību, dos pienācīgus cenu signālus un nodrošinās funkcionējošu un integrētu īstermiņa tirgu izveidi. Regulā (EK) 2019/943 ir izklāstīti arī jauni noteikumi dažādās jomās, tostarp par jaudas mehānismiem un sadarbību starp pārvades sistēmu operatoriem.

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (skatīt šā Oficiālā Vēstneša 22. lpp.).

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.).

⁽¹¹⁾ OV L 198, 20.7.2006., 18. lpp.

- (91) Šī direktīva ievēro pamattiesības un principus, kas ir atzīti Hartā. Tāpēc šī direktīva būtu jāinterpretē un jāpiemēro saskaņā ar minētajām tiesībām un principiem, jo īpaši tiesībām uz personas datu aizsardzību, kas garantētas ar Hartas 8. pantu. Ir būtiski, lai personas datu apstrāde saskaņā ar šo direktīvu atbilstu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/679 ⁽¹²⁾.
- (92) Lai nodrošinātu minimālo saskaņotību, kas nepieciešama šīs direktīvas mērķa sasniegšanai, būtu jādeleģē Komisijai pilnvaras pieņemt aktus saskaņā ar LESD 290. pantu, lai pieņemtu noteikumus par to, kādā mērā regulatīvajām iestādēm ir pienākums sadarboties savā starpā un ar ACER, un detalizēti noteiktu procedūru tīkla kodeksu un vadlīniju ievērošanai. Ir īpaši būtiski, lai Komisija, veicot sagatavošanas darbus, rīkotu atbilstīgas apspriešanās, tostarp ekspertu līmenī, un lai minētās apspriešanās tiktu rīkotas saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ⁽¹³⁾. Jo īpaši, lai deleģēto aktu sagatavošanā nodrošinātu vienādu dalību, Eiropas Parlaments un Padome visus dokumentus saņem vienlaicīgi ar dalībvalstu ekspertiem, un minēto iestāžu ekspertiem ir sistemātiska piekļuve Komisijas ekspertu grupu sanāksmēm, kurās notiek deleģēto aktu sagatavošana.
- (93) Lai nodrošinātu vienotus nosacījumus šīs direktīvas īstenošanai, būtu jāpiešķir Komisijai īstenošanas pilnvaras noteikt energopakalpojumu sadarbības prasības un nediskriminējošas un pārredzamas procedūras, kā piekļūt uzskaites datiem, patēriņa datiem un datiem, kas nepieciešami patērētājam piegādātāja maiņai, pieprasījumu-reakcijai un citiem pakalpojumiem. Minētās pilnvaras būtu jāīsteno saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011 ⁽¹⁴⁾.
- (94) Ja, ievērojot 66. panta 3., 4. vai 5. punktu, piemēro atkāpi, minētajai atkāpei būtu jāattiecas arī uz visiem šīs direktīvas noteikumiem, kas papildina vai prasa piemērot kādu no noteikumiem, no kuriem ir piešķirta atkāpe.
- (95) Direktīvas 2012/27/ES noteikumi, kas attiecas uz elektroenerģijas tirgiem, piemēram, noteikumi par uzskaiti un rēķinu izrakstīšanu, pieprasījumureakciju, prioritāro dispečēšanu un tīklu piekļuvi augstas efektivitātes koģenerācijai, ir atjaunināti ar šīs direktīvas un Regulas (ES) 2019/943 noteikumiem. Tāpēc būtu attiecīgi jāgroza Direktīva 2012/27/ES.
- (96) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, izveidot pilnībā funkcionējošu elektroenerģijas iekšējo tirgu, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tā mēroga un iedarbības dēļ to var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.
- (97) Saskaņā ar Dalībvalstu un Komisijas 2011. gada 28. septembra kopīgo politisko deklarāciju par skaidrojošiem dokumentiem ⁽¹⁵⁾ dalībvalstis ir apņēmušās, paziņojot savus transponēšanas pasākumus, pamatotos gadījumos pievienot vienu vai vairākus dokumentus, kuros paskaidrota saikne starp direktīvas sastāvdaļām un atbilstīgajām daļām valsts pieņemtos transponēšanas instrumentos. Attiecībā uz šo direktīvu likumdevējs uzskata, ka šādu dokumentu nosūtīšana ir pamatota.
- (98) Pienākums transponēt šo direktīvu valsts tiesību aktos būtu jāattiecina uz tiem noteikumiem, kuri ir būtiski grozīti, salīdzinājumā ar Direktīvu 2009/72/EK. Pienākums transponēt nemainītos noteikumus izriet no Direktīvas 2009/72/EK.
- (99) Šai direktīvai nebūtu jāskar dalībvalstu pienākumi attiecībā uz III pielikumā noteiktajiem termiņiem Direktīvas 2009/72/EK transponēšanai valsts tiesību aktos un piemērošanas dienai,

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

⁽¹³⁾ OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp.).

⁽¹⁵⁾ OV C 369, 17.12.2011., 14. lpp.

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

I NODAĻA

PRIEKŠMETS UN DEFINĪCIJAS

1. pants

Priekšmets

Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus elektroenerģijas ražošanai, pārvadei, sadalei, uzkrāšanai un piegādei, kā arī patērētāju aizsardzības noteikumus ar nolūku Savienībā izveidot patiesi integrētus, uz patērētājiem orientētus, elastīgus, taisnīgus un pārredzamus elektroenerģijas tirgus, kuros valda konkurence.

Šīs direktīvas mērķis ir, izmantojot integrēta tirgus sniegtās priekšrocības, nodrošināt samaksājamas, pārredzamas enerģijas cenas un izmaksas patērētājiem, augsta līmeņa piegādes drošību un gludu pāreju uz ilgtspējīgu mazoglekļa energosistēmu. Ar to nosaka būtiskākos noteikumus par Savienības elektroenerģijas nozares organizāciju un darbību, jo īpaši noteikumus par patērētāju spēcīnāšanu un aizsardzību, par atvērtu piekļuvi integrētam tirgum, par trešo pušu piekļuvi pārvades un sadales infrastruktūrai, par nodalīšanas prasībām un par regulatīvo iestāžu neatkarību dalībvalstīs.

Šajā direktīvā arī noteikti dalībvalstu, regulatīvo iestāžu un pārvades sistēmu operatoru sadarbības veidi virzībā uz tāda pilnībā starpsavienota iekšējā tirgus izveidi, kas paaugstina no atjaunojamiem energoresursiem ražotās elektroenerģijas integrāciju, brīvu konkurenci un energoapgādes drošību.

2. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) "lietotājs" ir elektroenerģijas vairumlietotājs vai galalietotājs;
- 2) "vairumlietotājs" ir fiziska vai juridiska persona, kas pērk elektroenerģiju, lai to tālāk pārdotu sistēmā, kurā minētā persona pastāvīgi veic uzņēmējdarbību, vai ārpus tās;
- 3) "galalietotājs" ir lietotājs, kas pērk elektroenerģiju paša patēriņam;
- 4) "mājsaimniecības lietotājs" ir lietotājs, kas pērk elektroenerģiju mājsaimniecības lietotāja paša patēriņam, bet ne saimnieciskai vai profesionālai darbībai;
- 5) "lietotājs, kas nav mājsaimniecības lietotājs" ir fiziska vai juridiska persona, kura pērk elektroenerģiju patēriņam, kas nav mājsaimniecības patēriņš, tostarp ražotājs, rūpnieciskais lietotājs, mazais un vidējais uzņēmums, darījumdarbības veicējs un vairumlietotājs;
- 6) "mikrouzņēmums" ir uzņēmums, kurā nodarbinātas mazāk nekā 10 personas un kura gada apgrozījums un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 2 miljonus EUR;
- 7) "mazais uzņēmums" ir uzņēmums, kurā nodarbinātas mazāk nekā 50 personas un kura gada apgrozījums un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 10 miljonus EUR;
- 8) "aktīvs lietotājs" ir galalietotājs vai kopīgā darbībā iesaistītu galalietotāju grupa, kas patērē vai uzglabā elektroenerģiju, kura saražota tā objektos ierobežotā telpā vai – ja dalībvalsts to atļauj – citos objektos, vai kas pārdod pašražoto elektroenerģiju vai piedalās elastības vai energoefektivitātes shēmās, ar noteikumu, ka minētās darbības nav tā primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība;
- 9) "elektroenerģijas tirgi" ir tirgi, kuros pārdod elektroenerģiju, tostarp ārpusbiržas tirgi un elektroenerģijas biržas, tirgi elektroenerģijas, jaudu, balansēšanas un palīgpakalpojumu tirdzniecībai visos termiņos, tostarp nākotnes, nākamās dienas un tekošās dienas tirgos;

- 10) "tirgus dalībnieks" ir tirgus dalībnieks, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 25. punktā;
- 11) "iedzīvotāju energokopiena" ir tiesību subjekts:
 - a) kas ir balstīts uz brīvprātīgu un atklātu līdzdalību un ko faktiski kontrolē tā biedri vai daļu turētāji, kas ir fiziskas personas, vietējās iestādes, tostarp pašvaldības, vai mazie uzņēmumi;
 - b) kura galvenais uzdevums ir sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem vai vietējām teritorijām, kurās tas darbojas, nevis radīt finansiālu peļņu; un
 - c) kas var iesaistīties ražošanā, tostarp no atjaunojamiem energoresursiem, sadalē, piegādē, patēriņā, agregēšanā, energoresursu uzglabāšanā, energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanā vai elektrisko transportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā vai sniegt citus energopakalpojumus saviem biedriem vai daļu turētājiem;
- 12) "piegāde" ir elektroenerģijas pārdošana, tostarp tālākpārdošana, lietotājiem;
- 13) "elektroenerģijas piegādes līgums" ir līgums par elektroenerģijas piegādi, izņemot elektroenerģijas atvasinātos instrumentus;
- 14) "elektroenerģijas atvasinātais instruments" ir finanšu instruments, kas norādīts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/65/ES ⁽¹⁶⁾ I pielikuma C sadaļas 5., 6. vai 7. punktā un ir saistīts ar elektroenerģiju;
- 15) "dinamiskas elektroenerģijas cenas līgums" ir elektroenerģijas piegādes līgums starp piegādātāju un galalietotāju, kurā atspoguļotas cenu variācijas tūlītējos darījumu tirgos, tostarp nākamās dienas un tekošās dienas tirgos, ar starplaikiem, kas ir vienādi vismaz ar starplaikiem, pēc kādiem tirgū notiek norēķināšanās;
- 16) "līguma izbeigšanas maksa" ir maksa vai soda nauda, ko piegādātāji vai tirgus dalībnieki, kas iesaistīti agregēšanā, piemēro lietotājiem par elektroenerģijas piegādes vai pakalpojumu līguma izbeigšanu;
- 17) "piegādātāja maiņas maksa" ir maksa vai soda nauda par piegādātāju vai tirgus dalībnieku, kas iesaistīti agregēšanā, maiņu, tostarp līguma izbeigšanas maksa, ko piegādātāji vai tirgus dalībnieki, kas iesaistīti agregēšanā, vai sistēmas operatori tieši vai netieši piemēro lietotājiem;
- 18) "agregēšana" ir funkcija, ko veic fiziska vai juridiska persona, kas apvieno vairāku lietotāju slodzes vai saražoto elektroenerģiju, lai to pārdotu, pirktu vai izsolītu jebkurā elektroenerģijas tirgū;
- 19) "neatkarīgs agregators" ir tirgus dalībnieks, kas veic agregēšanu un nav saistīts ar lietotāja piegādātāju;
- 20) "pieprasījumu reakcija" ir galalietotāju veikta elektroenerģijas slodzes maiņa, atkāpjoties no to tipiskā vai pašreizējā patēriņa modeļa, reaģējot uz tirgus signāliem, tostarp reaģējot uz laikā mainīgām elektroenerģijas cenām vai stimulējošiem maksājumiem, vai reaģējot uz to, ka patstāvīgi vai agregēšanas ceļā ir akceptēts galalietotāja piedāvājums par noteiktu cenu pārdot pieprasījuma samazinājumu vai pieaugumu organizētos tirgos saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 1348/2014 ⁽¹⁷⁾ 2. panta 4. punktu;
- 21) "rēķinu informācija" ir visa informācija, kas sniegta galalietotāja rēķinā, izņemot pieprasījumu veikt samaksu;
- 22) "konvencionāls skaitītājs" ir analogs skaitītājs vai elektronisks skaitītājs, kas nevar ne sūtīt, ne saņemt datus;
- 23) "viedā uzskaites sistēma" ir elektroniska sistēma, kas spēj mērīt tīklā pievadīto elektroenerģiju vai no tīkla patērēto elektroenerģiju, sniedzot vairāk informācijas nekā konvencionālais skaitītājs, un kas spēj sūtīt un saņemt datus informēšanas, monitoringa un kontroles vajadzībām, izmantojot kādu elektroniskās komunikācijas veidu;

⁽¹⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar kuru groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES (OV L 173, 12.6.2014., 349. lpp.).

⁽¹⁷⁾ Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 1348/2014 (2014. gada 17. decembris) par datu ziņošanu, īstenojot 8. panta 2. punktu un 8. panta 6. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību (OV L 363, 18.12.2014., 121. lpp.).

- 24) "sadarbspēja" viedās uzskaites kontekstā ir divu vai vairāku enerģijas vai komunikācijas tīklu, sistēmu, ierīču, lietotņu vai komponentu spēja sadarboties, apmainīties ar informāciju un izmantot informāciju, lai izpildītu vajadzīgās funkcijas;
- 25) "nebalansa norēķinu periods" ir nebalansa norēķinu periods, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 15) punktā;
- 26) "tuvu reāllaikam" viedās uzskaites kontekstā ir īss laikposms, parasti sekundes, vai tāds laikposms, kas nepieciešams nebalansa norēķiniem valsts tirgos;
- 27) "labākie pieejamie tehniskie paņēmieni" viedās uzskaites datu aizsardzības un drošības kontekstā ir efektīvākās, attīstītākās un praktiski piemērojamās metodes, lai principā nodrošinātu pamatu Savienības datu aizsardzības un drošības noteikumu ievērošanai;
- 28) "sadale" ir elektroenerģijas transportēšana augsta sprieguma, vidēja sprieguma un zema sprieguma sadales sistēmās nolūkā to piegādāt lietotājiem, bet neietver piegādi;
- 29) "sadales sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas ir atbildīga par sadales sistēmas darbību, uzturēšanas nodrošināšanu un vajadzības gadījumā attīstību noteiktā teritorijā un attiecīgā gadījumā par tās starpsavienošānu ar citām sistēmām un par sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām elektroenerģijas sadales prasībām;
- 30) "energoefektivitāte" ir snieguma, pakalpojuma, preču vai enerģijas izlaides attiecība pret pievadīto enerģiju;
- 31) "no atjaunojamajiem energoresursiem iegūta enerģija" jeb "atjaunojamā enerģija" ir enerģija no atjaunojamiem nefosilajiem energoresursiem, proti, vēja, saules (saules siltumenerģija un saules fotoelementu enerģija) un ģeotermālā enerģija, apkārtējās vides enerģija, plūdmaiņu, viļņu un cita jūras enerģija, hidroenerģija, biomasas, atkritumu poligonu gāzes, notekūdeņu attīrīšanas staciju gāzes un biogāze;
- 32) "izklidēta ražošana" ir enerģijas ražotnes, kas savienotas ar sadales sistēmu;
- 33) "uzlādes punkts" ir saskarne, kurā iespējams vienā reizē uzlādēt vienu elektrotransportlīdzekli vai vienā reizē apmainīt akumulatoru vienam elektrotransportlīdzeklim;
- 34) "pārvade" ir elektroenerģijas transportēšana ļoti augsta sprieguma un augsta sprieguma starpsavienotā sistēmā nolūkā to piegādāt tiešajiem galalietotājiem, bet tā neietver piegādi;
- 35) "pārvades sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas ir atbildīga par pārvades sistēmas darbību, uzturēšanas nodrošināšanu un – vajadzības gadījumā – par pārvades sistēmas attīstību noteiktā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tās starpsavienošānu ar citām sistēmām un par sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām elektroenerģijas pārvades prasībām;
- 36) "sistēmas izmantotājs" ir fiziska vai juridiska persona, kas veic piegādes pārvades vai sadales sistēmai vai saņem piegādes no šīs sistēmas;
- 37) "ražošana" ir elektroenerģijas ražošana;
- 38) "ražotājs" ir fiziska vai juridiska persona, kas ražo elektroenerģiju;
- 39) "starpsavienotājs" ir ierīce, ar ko savieno elektroenerģijas sistēmas;
- 40) "starpsavienota sistēma" ir vairākas pārvades un sadales sistēmas, kas savienotas ar vienu vai vairākiem starpsavienotājiem;
- 41) "tieša līnija" ir vai nu elektrolīnija, kas saista izolētu ražošanas objektu ar izolētu lietotāju, vai arī elektrolīnija, kas saista ražotāju un elektroenerģijas piegādes uzņēmumu, pa kuru notiek tieša piegāde to objektiem, meitasuzņēmumiem un lietotājiem;
- 42) "maza, izolēta sistēma" ir jebkura sistēma, kuras patēriņš 1996. gadā bija mazāks par 3 000 GWh un kurā mazāk nekā 5 % gada patēriņa iegūst no starpsavienojuma ar citām sistēmām;

- 43) “maza, savienota sistēma” ir jebkura sistēma, kuras patēriņš 1996. gadā bija mazāks par 3 000 GWh un kurā vairāk nekā 5 % gada patēriņa iegūst no starpsavienojuma ar citām sistēmām;
- 44) “pārslodze” ir pārslodze, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 4) punktā;
- 45) “balansēšana” ir balansēšana, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 10) punktā;
- 46) “balansēšanas enerģija” ir balansēšanas enerģija, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 11) punktā;
- 47) “balansatbildīgā puse” ir balansatbildīgā puse, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 14) punktā;
- 48) “palīgpakalpojums” ir pakalpojums, kas vajadzīgs, lai pārvades vai sadales sistēma darbotos, tostarp balansēšanas pakalpojumi un ar frekvences kontroli nesaistīti palīgpakalpojumi, bet neietilpst pārslodzes vadība;
- 49) “ar frekvences kontroli nesaistīts palīgpakalpojums” ir pakalpojums, ko pārvades sistēmas operators vai sadales sistēmas operators izmanto, lai nodrošinātu stacionārā sprieguma kontroli, ātru reaktīvās strāvas padevi, inerces spēju vietējā tīkla stabilitātei, īsslēguma strāvu un spēju atjaunot darbību pēc izslēgšanās, kā arī spēju darboties izolēti;
- 50) “reģionālais koordinācijas centrs” ir reģionāls koordinācijas centrs, kas izveidots saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 35. pantu;
- 51) “pilnībā integrētas tīkla komponentes” ir tīkla komponentes, kas ir integrētas pārvades vai sadales sistēmā, tostarp uzkrātuves, un ko izmanto vienīgi mērķim nodrošināt pārvades vai sadales sistēmas drošu un uzticamu darbību, bet ne balansēšanas, ne pārslodzes vadībai;
- 52) “integrēts elektroenerģijas uzņēmums” ir vertikāli integrēts uzņēmums vai horizontāli integrēts uzņēmums;
- 53) “vertikāli integrēts uzņēmums” ir elektroenerģijas uzņēmums vai elektroenerģijas uzņēmumu grupa, kurā viena un tā pati persona vai personas var tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu un kurā uzņēmums vai uzņēmumu grupa veic vismaz vienu no pārvades vai sadales funkcijām un vismaz vienu no ražošanas vai piegādes funkcijām;
- 54) “horizontāli integrēts uzņēmums” ir elektroenerģijas uzņēmums, kas pilda vismaz vienu no šādām funkcijām: ražošana pārdošanai vai pārvade vai sadale vai piegāde, un kādu citu darbību, kura nav saistīta ar elektroenerģiju;
- 55) “saistīts uzņēmums” ir radniecīgi uzņēmumi, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/34/ES⁽¹⁸⁾ 2. panta 12. punktā, un uzņēmumi, kas pieder vieniem un tiem pašiem akcionāriem;
- 56) “kontrolē” ir jebkādas tiesības, līgumi vai citi līdzekļi, kas atsevišķi vai kopā faktiski vai juridiski dod iespēju izšķiroši ietekmēt uzņēmumu, jo īpaši:
- a) īpašumtiesības vai tiesības izmantot visus uzņēmuma aktīvus vai to daļu;
 - b) tiesības vai līgumi, kas piešķir izšķirošu ietekmi attiecībā uz uzņēmuma institūciju sastāvu, balsojumu vai lēmumiem;
- 57) “elektroenerģijas uzņēmums” ir fiziska vai juridiska persona, kas veic vismaz vienu no šādām funkcijām: elektroenerģijas ražošana, pārvade, sadale, agregēšana, pieprasījumureakcija, uzkrāšana, piegāde vai iegāde un kas atbild par komerciāliem, tehniskiem vai uzturēšanas uzdevumiem, kas saistīti ar šīm funkcijām, bet šo personu kategorijā neietilpst galalietotāji;
- 58) “drošība” ir gan elektroenerģijas piegādes un apgādes drošība, gan tehniskā drošība;

⁽¹⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/34/ES (2013. gada 26. jūnijs) par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/43/EK un atceļ Padomes Direktīvas 78/660/EEK un 83/349/EEK (OV L 182, 29.6.2013, 19. lpp.).

- 59) "enerģijas uzkrāšana" ir elektroenerģijas galīgā izmantošana elektrosistēmā vēlākā brīdī, nevis tad, kad tā tiek saražota, vai elektroenerģijas pārveidošana enerģijas formā, ko var uzkrāt, šādas enerģijas uzkrāšana un šādas enerģijas turpmāka pārveidošana atpakaļ elektroenerģijā vai izmantošana citā enerģonēsējā;
- 60) "enerģijas uzkrātuve" ir iekārta elektrosistēmā, kurā notiek enerģijas uzkrāšana.

II NODAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI ELEKTROENERĢIJAS NOZARES ORGANIZĀCIJAI

3. pants

Uz patērētājiem orientēts, elastīgs un nediskriminējošs elektroenerģijas tirgus, kurā valda konkurence

1. Dalībvalstis nodrošina, ka to valsts tiesību akti nevajadzīgi nekavē elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecību, patērētāju līdzdalību, tostarp izmantojot pieprasījumu reakciju, investīcijas, jo īpaši mainīgas un elastīgas elektroenerģijas ražošanā, enerģijas uzkrāšanu, vai elektromobilitātes vai jaunu starpsavienotāju ieviešanu starp dalībvalstīm, un nodrošina, ka elektroenerģijas cenas atspoguļo faktisko pieprasījumu un piedāvājumu.
2. Veidojot jaunus starpsavienotājus, dalībvalstis ņem vērā elektroenerģijas starpsavienojumu mērķus, kā tie noteikti Regulas (ES) 2018/1999 4. panta d) punkta 1) apakšpunktā.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka iekšējā elektroenerģijas tirgū nepastāv nepamatoti šķēršļi ienākšanai tirgū, darbībai tajā un izešanai no tirgus, neskarot kompetences, ko dalībvalstis patur attiecībā uz trešām valstīm.
4. Dalībvalstis nodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus, kuros elektroenerģijas uzņēmumiem piemēro pārredzamus, samērīgus un nediskriminējošus noteikumus, maksas un attieksmi, jo īpaši attiecībā uz balansēšanas pienākumu, piekļuvi vairumtirgiem, piekļuvi datiem, piegādātāja maiņas procesiem un rēķinu izsniegšanas režīmiem, un attiecīgā gadījumā attiecībā uz licencēšanu.
5. Dalībvalstis nodrošina, ka tirgus dalībnieki no trešām valstīm, kad tie darbojas iekšējā elektroenerģijas tirgū, ievēro piemērojamos Savienības un valstu tiesību aktus, tostarp attiecībā uz vides un drošības politiku.

4. pants

Piegādātāja brīva izvēle

Dalībvalstis nodrošina to, ka visi lietotāji var iegādāties elektroenerģiju no pašu izvēlētajā piegādātāja, un nodrošina, ka visiem lietotājiem var vienlaicīgi būt vairāk nekā viens elektroenerģijas piegādes līgums, ar noteikumu, ka ir izveidoti vajadzīgie savienojumi un uzskaites punkti.

5. pants

Tirgū balstītas piegādes cenas

1. Piegādātāji var brīvi noteikt cenu, par kādu tie piegādā elektroenerģiju lietotājiem. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu patiesu konkurenci starp piegādātājiem.
2. Dalībvalstis nodrošina enerģētiskās nabadzības skarto un neaizsargāto māsasaimniecību lietotāju aizsardzību saskaņā ar 28. un 29. pantu, izmantojot sociālo politiku vai citus līdzekļus, nevis publisko intervenci elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā.
3. Atkāpjoties no 1. un 2. punkta, dalībvalstis cenu noteikšanā par elektroenerģijas piegādi enerģētiskās nabadzības skartiem vai neaizsargātiem māsasaimniecības lietotājiem var piemērot publisko intervenci. Uz šādām publiskām intervencēm attiecas 4. un 5. punktā izklāstītie nosacījumi.
4. Publiskās intervences elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā:
 - a) notiek vispārējās ekonomiskās interesēs un nepārsniedz to, kas vajadzīgs, lai īstenotu minētās vispārējās ekonomiskās interesēs;

- b) ir skaidri definētas, pārskatāmas, nediskriminējošas un pārbaudāmas;
- c) garantē, ka visiem Savienības elektroenerģijas uzņēmumiem ir vienlīdzīga piekļuve lietotājiem;
- d) ir ierobežotas laikā un ir samērīgas attiecībā uz to labumguvējiem;
- e) nerada papildu izmaksas tirgus dalībniekiem diskriminējošā veidā.

5. Ikviens dalībvalsts, kas piemēro publiskās intervences elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā saskaņā ar šā panta 3. punktu, ievēro arī Regulas (ES) 2018/1999 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu un 24. pantu neatkarīgi no tā, vai attiecīgajā dalībvalstī ir ievērojams enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību skaits.

6. Lai pārejas perioda nolūkā izveidotu efektīvu konkurenci starp piegādātājiem elektroenerģijas piegādes līgumu jomā un panāktu pilnībā efektīvu tirgū balstītu mazumtirdzniecības cenu noteikšanu elektroenerģijai saskaņā ar 1. punktu, dalībvalstis var piemērot valsts intervenci cenu noteikšanā elektroenerģijas piegādei mājsaimniecību lietotājiem un mikrouzņēmumiem, kuri negūst labumu no publiskās intervences saskaņā ar 3. punktu.

7. Publiskās intervences saskaņā ar 6. punktu atbilst 4. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, un tās:

- a) papildina ar pasākumu kopumu konkurences panākšanai un metodiku ar minētajiem pasākumiem panāktā progresa novērtēšanai;
- b) tiek noteiktas, izmantojot metodoloģiju, kas nodrošina nediskriminējošu attieksmi pret piegādātājiem;
- c) tiek noteiktas par cenu, kura ir lielāka par izmaksām, un virs līmeņa, kurā rodas efektīva cenu konkurence;
- d) ir izstrādātas tā, lai samazinātu elektroenerģijas vairumtirgus negatīvo ietekmi;
- e) nodrošina, lai visiem šādas publiskās intervences labumguvējiem būtu iespēja izvēlēties piedāvājumus tirgū, kurā valda konkurence, un lai tie vismaz reizi ceturksnī tiktu tieši informēti par piedāvājumu un ietaupījumu pieejamību tirgū, kurā valda konkurence, jo īpaši par dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumiem, un lai tie saņemtu palīdzību saistībā ar pāreju uz tirgū balstītiem piedāvājumiem;
- f) nodrošina, ka, ievērojot 19. un 21. pantu, šādas publiskās intervences labumguvējiem ir tiesības uz viedajiem skaitītājiem un tiem tiek piedāvāts uzstādīt viedos skaitītājus bez papildu maksas lietotājam, kas maksājamas pirms uzstādīšanas, ka viņi tiek tieši informēti par iespēju uzstādīt viedos skaitītājus un viņiem tiek sniegta nepieciešamā palīdzība.
- g) neizraisa tiešu šķērssubsidēšanu starp lietotājiem, kuriem piegāde tiek veikta par brīvā tirgus cenām, un lietotājiem, kuriem piegāde tiek veikta par regulētajām piegādes cenām.

8. Dalībvalstis par pasākumiem, kas veikti saskaņā ar 3. un 6. punktu, paziņo Komisijai viena mēneša laikā pēc to pieņemšanas un var šos pasākumus piemērot nekavējoties. Paziņojumam pievieno paskaidrojumu, kāpēc citi instrumenti bija nepietiekami izvirzītā mērķa sasniegšanai, par to, kā tiek nodrošināta 4. un 7. punktā noteikto prasību izpilde un kāda ir paziņoto pasākumu ietekme uz konkurenci. Paziņojumā apraksta labumguvēju apjomu, pasākumu ilgumu un to mājsaimniecības lietotāju skaitu, kurus skar šie pasākumi, un paskaidro, kā tika noteiktas regulētās cenas.

9. Dalībvalstis līdz 2022. gada 1. janvārim un 2025. gada 1. janvārim iesniedz Komisijai ziņojumu par šā panta īstenošanu, atbilstīgi šim pantam veiktās intervences nepieciešamību un samērīgumu, kā arī efektīvas konkurences starp piegādātājiem un pārejas uz tirgus cenām progresa novērtējumu. Dalībvalstis, kuras piemēro regulētas cenas saskaņā ar 6. punktu, ziņo par atbilstību 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, tostarp par to piegādātāju atbilstību, kuriem tiek prasīts piemērot šādus intervences pasākumus, kā arī par regulēto cenu ietekmi uz minēto piegādātāju finansēm.

10. Komisija līdz 2025. gada 31. decembrim pārskata un iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par šā panta īstenošanu nolūkā panākt tirgū balstītas elektroenerģijas cenas mazumtirgos, vajadzības gadījumā kopā ar to vai vēlāk iesniedzot leģislatīva akta priekšlikumu. Minētajā leģislatīva akta priekšlikumā var iekļaut regulēto cenu beigu datumu.

6. pants

Trešo personu piekļuve

1. Dalībvalstis nodrošina tādas sistēmas ieviešanu, kas trešām personām dod piekļuvi pārvades un sadales sistēmām, pamatojoties uz publicētiem tarifiem, ko visiem lietotājiem piemēro objektīvi un bez sistēmas izmantotāju diskriminācijas. Dalībvalstis nodrošina, ka šos tarifus vai to aprēķināšanas metodiku pirms to stāšanās spēkā apstiprina saskaņā ar 59. pantu un ka šos tarifus un metodiku, ja apstiprina vienīgi metodiku, publicē pirms to stāšanās spēkā.
2. Pārvades vai sadales sistēmas operators var atteikt piekļuvi, ja tam nav vajadzīgās jaudas. Šādu atteikumu attiecīgi pamato, jo īpaši ņemot vērā 9. pantu un izmantojot objektīvus un tehniski un ekonomiski pamatotus kritērijus. Dalībvalstis vai, ja dalībvalstis to nosaka, minēto dalībvalstu regulatīvās iestādes nodrošina, ka šos kritērijus konsekventi piemēro un ka sistēmas izmantotājs, kuram pieeja atteikta, var izmantot strīdu izšķiršanas procedūru. Attiecīgā gadījumā un tad, ja piekļuvi atsaka, regulatīvās iestādes arī nodrošina to, ka pārvades sistēmas operators vai sadales sistēmas operators sniedz attiecīgu informāciju par pasākumiem, kas būtu vajadzīgi tīkla nostiprināšanai. Šādu informāciju sniedz visos gadījumos, kad tikusi liegta piekļuve uzlādes punktiem. Personai, kas šādu informāciju pieprasa, var likt maksāt saprātīgu samaksu, kas atspoguļo šādas informācijas sniegšanas izmaksas.
3. Šo pantu piemēro arī iedzīvotāju energokopienām, kas pārvalda sadales tīklus.

7. pants

Tiešās līnijas

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:
 - a) visi ražotāji un elektroenerģijas piegādes uzņēmumi, kas veic uzņēmējdarbību to teritorijā, var veikt piegādes saviem objektiem, meitasuzņēmumiem un lietotājiem, izmantojot tiešo līniju, un minētā iemesla dēļ tiem nepiemēro nesamērīgas administratīvās procedūras vai izmaksas;
 - b) visiem lietotājiem to teritorijā – atsevišķi vai kopā – ražotāji un elektroenerģijas piegādes uzņēmumi var veikt piegādes, izmantojot tiešo līniju.
2. Dalībvalstis nosaka kritērijus, kurus ievēro, piešķirot atļaujas tiešo līniju būvniecībai to teritorijā. Minētie kritēriji ir objektīvi un nediskriminējoši.
3. Elektroenerģijas piegādes iespēja, izmantojot tiešo līniju, kā minēts šā panta 1. punktā, neietekmē iespēju slēgt līgumus par elektroenerģiju saskaņā ar 6. pantu.
4. Dalībvalstis var izsniegt atļaujas tiešās līnijas būvniecībai, tomēr ņemot vērā atteikumu atļaut piekļuvi sistēmai saskaņā ar 6. pantu vai strīdu izšķiršanas procedūras sākšanu saskaņā ar 60. pantu.
5. Dalībvalstis var atteikt tiešās līnijas būvniecības atļauju, ja šādas atļaujas piešķiršana traucētu piemērot noteikumus par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām saskaņā ar 9. pantu. Šādu atteikumu pienācīgi pamato.

8. pants

Atļaujas izsniegšanas procedūra attiecībā uz jaunām jaudām

1. Jaunu enerģijas ražošanas jaudu būvniecības sakarā dalībvalstis paredz atļaujas izsniegšanas procedūru, ko ievēro saskaņā ar objektiem, pārskatāmiem un nediskriminējošiem kritērijiem.
2. Dalībvalstis nosaka kritērijus, kurus ievēro, piešķirot atļaujas ražošanas jaudu būvniecībai to teritorijā. Nosakot atbilstīgos kritērijus, dalībvalstis apsver:
 - a) elektroenerģijas sistēmas, tās iekārtu un saistītā aprīkojuma drošību un drošumu;
 - b) iedzīvotāju veselības aizsardzību un drošību;
 - c) vides aizsardzību;

- d) zemes izmantojumu un objektu novietojumu;
- e) publiskās zemes izmantojumu;
- f) energoefektivitāti;
- g) primāro enerģijas avotu veidu;
- h) pretendenta specifiskos rādītājus, piemēram, tehniskās, ekonomiskās un finansiālās iespējas;
- i) atbilstību pasākumiem, kas pieņemti saskaņā ar 9. pantu;
- j) to, kā ražošanas jaudas palīdzēs sasniegt Savienības mērķi, lai 2030. gadā Savienības galīgajā enerģijas bruto patēriņā no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas enerģijas īpatsvars ir vismaz 32 %, kā minēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 ⁽¹⁹⁾ 3. panta 1. punktā;
- k) ražošanas jaudas ieguldījumu emisiju samazināšanā; un
- l) jaunas ražošanas iekārtas būvniecībai pieejamo alternatīvu, piemēram, pieprasījuma reakcijas risinājumu un enerģijas uzkrāšanas, novērtējumu.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka ir īpašas, vienkāršotas un racionalizētas atļauju izsniegšanas procedūras attiecībā uz mazajiem decentralizētajiem ražotājiem un/vai izklīdētajai ražošanai, kurās ņem vērā to ierobežoto apjomu un potenciālo ietekmi.

Dalībvalstis var izstrādāt vadlīnijas šādai īpašai atļauju izsniegšanas procedūrai. Regulatīvās iestādes vai citas kompetentās valsts iestādes, tostarp plānošanas iestādes, pārskata minētās vadlīnijas un var ieteikt grozījumus tajās.

Ja dalībvalstis ir noteikušas īpašas zemes izmantojuma atļauju izsniegšanas procedūras, ko piemēro lieliem jaunas ražošanas jaudas infrastruktūras projektiem, dalībvalstis attiecīgā gadījumā šo procedūru darbības jomā iekļauj jaunas ražošanas jaudas būvniecību un īsteno procedūras nediskriminējoši un atbilstīgā laikposmā.

4. Atļaujas izsniegšanas procedūras un kritērijus publisko. Pretendentus informē par atļaujas izsniegšanas atteikuma iemesliem. Iemesliem jābūt objektīviem, nediskriminējošiem, labi un pienācīgi pamatotiem. Pretendentiem dara zināmu pārsūdzības kārtību.

9. pants

Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības

1. Pamatojoties uz savu iestāžu sistēmu un ievērojot subsidiaritātes principu, dalībvalstis nodrošina, ka, neskarot 2. punktu, elektroenerģijas uzņēmumi darbojas saskaņā ar šīs direktīvas principiem, lai izveidotu drošu elektroenerģijas tirgu, kas ilgtermiņā neapdraud vidi un kurā valda konkurence, un minētos uzņēmumus nediskriminē pēc to tiesībām vai pienākumiem.

2. Pilnībā ievērojot attiecīgos LESD noteikumus, jo īpaši tā 106. pantu, dalībvalstis uzņēmumiem, kas darbojas elektroenerģijas nozarē, var vispārējās ekonomiskās interesēs noteikt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības attiecībā uz drošību, tostarp piegādes drošību, piegādes regularitāti, kvalitāti un cenu, kā arī uz vides aizsardzību, tostarp energoefektivitāti, atjaunojamo energoresursu enerģiju un klimata aizsardzību. Šādas saistības ir skaidri definētas, pārskatāmas, nediskriminējošas, pārbaudāmas, un tās garantē, ka Savienības elektroenerģijas uzņēmumiem ir vienlīdzīga piekļuve valstu patērētājiem. Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, kas skar cenu noteikšanu par elektroenerģijas piegādi, atbilst šīs direktīvas 5. pantā izklāstītajām prasībām.

3. Ja nosaka finansiālu kompensāciju, citus kompensācijas veidus un ekskluzīvas tiesības, ko dalībvalsts piešķir šā panta 2. punktā minēto saistību izpildei vai universālā pakalpojuma sniegšanai, kā izklāstīts 27. pantā, to dara nediskriminējoši un pārskatāmi.

4. Transponējot šo direktīvu, dalībvalstis informē Komisiju par visiem pasākumiem, ko tās pieņēmušas, lai izpildītu universālā pakalpojuma un sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas saistības, tostarp par patērētāju aizsardzības un vides aizsardzības nodrošināšanu, kā arī par to iespējamo ietekmi uz vietējo un starptautisko konkurenci neatkarīgi no tā, vai šo pasākumu veikšanas nolūkā ir jāatkāpjas no šīs direktīvas. Pēc tam reizi divos gados tās informē Komisiju par visām izmaiņām šādos pasākumos neatkarīgi no tā, vai šo pasākumu veikšanas nolūkā ir jāatkāpjas no šīs direktīvas.

⁽¹⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

5. Dalībvalstis var pieņemt lēmumu nepieņemt šīs direktīvas 6., 7. un 8. pantu, ja to piemēošana radītu juridiskus vai faktiskus šķēršļus elektroenerģijas uzņēmumiem uzlikto saistību izpildei vispārējās ekonomiskās interesēs un ciktāl tas neietekmētu nozares attīstību tā, ka tas būtu pretrunā Savienības interesēm. Savienības interesēs, *inter alia*, ir konkurence attiecībā uz lietotājiem saskaņā LESD 106. pantu un šo direktīvu.

III NODAĻA

PATĒRĒTĀJU IESPĒCINĀŠANA UN AIZSARDZĪBA

10. pants

Pamata līgumiskās tiesības

1. Dalībvalstis nodrošina, ka visiem galalietotājiem ir tiesības saņemt elektroenerģiju no piegādātāja, ja piegādātājs tam piekrist, neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī piegādātājs ir reģistrēts, ar noteikumu, ka piegādātājs ievēro spēkā esošos tirdzniecības un balansēšanas noteikumus. Minētajā sakarā dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka administratīvās procedūras nediskriminē piegādātājus, kas jau ir reģistrēti citā dalībvalstī.

2. Neskarot Savienības noteikumus par patērētāju aizsardzību, jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES⁽²⁰⁾ un Padomes Direktīvu 93/13/EEK⁽²¹⁾, dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem ir šā panta 3. līdz 12. punktā minētās tiesības.

3. Galalietotāji ir tiesīgi slēgt līgumu ar savu piegādātāju, kurā norādīta:

- a) piegādātāja identitāte un adrese;
- b) sniedzamie pakalpojumi, piedāvātā pakalpojuma kvalitātes līmeņi, kā arī pirmās pieslēgšanas laiks;
- c) piedāvāto uzturēšanas pakalpojumu veidi;
- d) līdzekļi, ar kādiem var iegūt jaunāko informāciju par visiem piemērojamiem tarifiem, maksu par uzturēšanas pakalpojumiem un saistītiem produktiem vai pakalpojumiem;
- e) līguma darbības ilgums, līguma un pakalpojumu atjaunošanas un izbeigšanas noteikumi, tostarp produkti vai pakalpojumi, kas ir saistīti ar minētajiem pakalpojumiem, un norāde par to, vai ir atļauts līgumu izbeigt bez maksas;
- f) kompensācijas un atbildības noteikumi, ko piemēro, ja līgumā paredzētais pakalpojumu kvalitātes līmenis nav ievērots, tostarp, ja ir nepareizi vai kavēti rēķini;
- g) ārpustiesas strīdu izšķiršanas procedūras sākšanas metodes saskaņā ar 26. pantu;
- h) informācija par patērētāju tiesībām, tostarp par sūdzību izskatīšanas kārtību, un visa šajā punktā minētā informācija, kas skaidrā veidā tiek norādīta rēķinos vai elektroenerģijas uzņēmuma tīmekļa vietnē.

Nosacījumi ir taisnīgi un labi zināmi iepriekš. Jebkurā gadījumā šo informāciju sniedz pirms līguma noslēgšanas vai apstiprināšanas. Ja līgumus slēdz, izmantojot starpniekus, tad informāciju par šajā punktā izklāstītajiem jautājumiem arī sniedz pirms līguma noslēgšanas.

Galalietotājiem labi redzamā veidā skaidrā un saprotamā valodā sniedz kopsavilkumu par līguma būtiskajiem nosacījumiem.

4. Galalietotājiem sniedz atbilstīgu paziņojumu par jebkuru nodomu grozīt līguma nosacījumus un informē par viņu tiesībām izbeigt līgumu pēc paziņojuma saņemšanas. Piegādātāji pārredzami un saprotami tieši informē savus

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV L 304, 22.11.2011., 64. lpp.).

⁽²¹⁾ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 21.4.1993., 29. lpp.).

galalietotājus par piegādes cenas koreģēšanu, kā arī par šīs korekcijas iemesliem un priekšnosacījumiem un par tās apmēru, un dara to savlaicīgi, ne vēlāk kā divas nedēļas un majsaimniecību lietotāju gadījumā – ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms korekcijas stāšanās spēkā. Dalībvalstis nodrošina to, ka galalietotāji var brīvi izbeigt līgumus, ja tie nepieņem jaunus līgumiskos nosacījumus vai piegādes cenas korekcijas, par ko tiem ir paziņojis viņu piegādātājs.

5. Piegādātāji sniedz galalietotājiem pārredzamu informāciju par piemērojamajām cenām un tarifiem un par standarta noteikumiem un nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi elektroenerģijas pakalpojumiem un to izmantošanu.

6. Piegādātāji piedāvā galalietotājiem izvēlēties no plaša apmaksas metožu klāsta. Minētās apmaksas metodes nerada lietotāju nepamatotu diskrimināciju. Ar maksājumu metodēm vai maksājumu sistēmām saistīto maksu atšķirības ir objektīvas, nediskriminējošas un samērīgas un nepārsniedz tiešās izmaksas, kas radušās maksātājam par konkrētās maksājumu metodes vai maksājumu sistēmas izmantošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2366 ⁽²⁾ 62. pantu.

7. Ievērojot 6. punktu, majsaimniecības lietotāji, kuriem ir piekļuve priekšapmaksas sistēmām, šādu priekšapmaksas sistēmu dēļ netiek nostādīti neizdevīgā stāvoklī.

8. Piegādātāji piedāvā galalietotājiem taisnīgus un pārredzamus vispārīgos noteikumus un nosacījumus, kurus izklāsta vienkāršā un nepārprotamā valodā, un tajos nav ārpuslīgumisku šķēršļu lietotāju tiesību īstenošanai, piemēram, pārlietu sarežģītas līguma dokumentācijas. Lietotājus aizsargā pret negodīgām vai maldinošām pārdošanas metodēm.

9. Galalietotājiem ir tiesības uz augsta līmeņa pakalpojumiem un to, ka viņu piegādātāji izskata sūdzības. Piegādātāji sūdzības izskata vienkāršā, taisnīgā un ātrā kārtībā.

10. Galalietotājus informē par tiesībām attiecībā uz universālo pakalpojumu, ja tiem ir piekļuve universālajam pakalpojumam saskaņā ar noteikumiem, ko dalībvalstis pieņēmušas, ievērojot 27. pantu.

11. Piegādātāji majsaimniecības lietotājiem pietiekamu laiku pirms plānotās atslēgšanas sniedz pienācīgu informāciju par alternatīviem pasākumiem. Šādi alternatīvi pasākumi var minēt atbalsta avotus, lai novērstu atslēgšanu, priekšapmaksas sistēmas, energoauditus, energokonsultāciju pakalpojumus, alternatīvus maksāšanas plānus, konsultācijas par parādu pārvaldību vai atslēgšanas moratorijus un nerada papildu izmaksas lietotājiem, kuriem draud atslēgšana.

12. Piegādātāji sniedz galalietotājiem galīgo kontu slēgšanas pārskatu pēc jebkuras piegādātāja maiņas ne vēlāk kā sešas nedēļas pēc šādas maiņas.

11. pants

Tiesības uz dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts tiesiskais regulējums ļauj piegādātājiem piedāvāt dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji, kam ir uzstādīti viedie skaitītāji, var vismaz vienam piegādātājam un katram piegādātājam, kam ir vairāk nekā 200 000 galalietotāju, lūgt noslēgt dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka piegādātāji galalietotājus pilnībā informē par iespējām, izmaksām un riskiem, kas saistīti ar šādu dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu, un nodrošina, ka piegādātājiem ir pienākums galalietotājiem sniegt attiecīgu informāciju, tostarp par vajadzību uzstādīt atbilstošu elektroenerģijas skaitītāju. Regulatīvās iestādes uzrauga tirgus attīstību, izvērtē riskus, ko jaunie produkti un pakalpojumi var ietvert, un novērs ļaunprātīgu praksi.

3. Piegādātāji saņem katra galalietotāja piekrišanu pirms līgumu ar minēto lietotāju maina uz dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/2366 (2015. gada 25. novembris) par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK (OV L 337, 23.12.2015., 35. lpp.).

4. Dalībvalstis vai to regulatīvās iestādes vismaz desmit gadus ilgu laikposmu no brīža, kad dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumi kļuvuši pieejami, uzrauga un publicē gada ziņojumus par šādu līgumu svarīgāko attīstību, tostarp par tirgus piedāvājumiem un ietekmi uz patērētāju rēķiniem, un jo īpaši par cenu svārstīguma līmeni.

12. pants

Maiņas tiesības un noteikumi par maksām saistībā ar maiņu

1. Piegādātāju vai tirgus dalībnieku, kas iesaistīti agregēšanā, maiņu veic pēc iespējas īsākā laikā. Dalībvalstis nodrošina, ka lietotājam, kas vēlas mainīt piegādātāju vai tirgus dalībnieku, kas iesaistīts agregēšanā, vienlaikus ievērojot līguma noteikumus, ir tiesības veikt maiņu maksimāli trīs nedēļu laikā no pieprasījuma dienas. Vēlākais no 2026. gada piegādātāju maiņas tehniskais process nav ilgāks par 24 stundām, un to ir iespējams īstenot jebkurā darb dienā.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka vismaz no mājāsaimniecības lietotājiem un mazajiem uzņēmumiem neiekasē nekādu maksu saistībā ar maiņu.
3. Atkāpjoties no 2. punkta, dalībvalstis var izvēlēties atļaut piegādātājiem vai tirgus dalībniekiem, kas iesaistīti agregēšanā, iekasēt no lietotājiem maksu par līguma izbeigšanu, ja minētie lietotāji pēc savas vēlēšanās izbeidz elektroenerģijas piegādes līgumus ar fiksētu termiņu, fiksētu cenu pirms līguma termiņa beigām, ar noteikumu, ka šādas maksas ir paredzētas līgumā, kuru patērētājs pēc savas vēlēšanās noslēdzis, un ka lietotājs par šādām maksām ir skaidri informēts pirms līguma noslēgšanas. Šādas maksas ir samērīgas un nepārsniedz tiešos ekonomiskos zaudējumus, kas rodas piegādātājam vai tirgus dalībniekam, kas iesaistīts agregēšanā, saistībā ar to, ka lietotājs izbeidz līgumu, ieskaitot izmaksas par visām grupētajām investīcijām vai pakalpojumiem, kas jau sniegti lietotājam saskaņā ar līgumu. Pierādīšanas pienākums par tiešo ekonomisko zaudējumu ir piegādātājam vai tirgus dalībniekam, kas iesaistīts agregēšanā, un regulatīvā iestāde vai jebkura cita kompetentā valsts iestāde uzrauga līguma izbeigšanas maksu pieļaujamību.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka tiesības mainīt piegādātāju vai tirgus dalībnieku, kas iesaistīts agregēšanā, neatkarīgi no izmaksām, piepūles vai patērētāja laika piešķir lietotājiem bez diskriminācijas.
5. Mājāsaimniecību lietotāji ir tiesīgi piedalīties kolektīvās maiņas shēmās. Dalībvalstis novērš visus normatīvos vai administratīvos šķēršļus kolektīvai maiņai, vienlaikus nodrošinot sistēmu, kas nodrošina maksimālu patērētāju aizsardzību, lai nepieļautu nekāda veida ļaunprātīgu praksi.

13. pants

Līgums par agregēšanu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka visi lietotāji var brīvi pirkt un pārdot elektroenerģijas pakalpojumus, tostarp agregēšanu, kas nav piegāde, neatkarīgi no to elektroenerģijas piegādes līguma un no to izvēlētā elektroenerģijas uzņēmuma.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka, ja galalietotājs vēlas noslēgt līgumu par agregēšanu, galalietotājs ir tiesīgs to darīt bez galalietotāja elektroenerģijas uzņēmumu piekrišana.

Dalībvalstis nodrošina, ka tirgus dalībnieki, kas iesaistīti agregēšanā, pilnībā informē lietotājus par līgumu noteikumiem, kurus tie tiem piedāvā.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji vismaz vienu reizi katrā maksāšanas periodā ir tiesīgi pēc lietotāja pieprasījuma bez maksas saņemt visus būtiskos pieprasījuma reakcijas datus vai datus par piegādāto un pārdoto elektroenerģiju.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka 2. un 3. punktā minētās tiesības galalietotājiem piešķir neatkarīgi no izmaksām, piepūles vai patērētāja laika un bez diskriminācijas. Dalībvalstis jo īpaši nodrošina, ka piegādātāji lietotājiem nenosaka diskriminējošas tehniskās un administratīvās prasības, procedūras un maksas, pamatojoties uz to, vai viņiem ir līgums ar tirgus dalībnieku, kas iesaistīts agregēšanā.

14. pants

Salīdzināšanas instrumenti

1. Dalībvalstis nodrošina, ka vismaz mājsaimniecības lietotājiem un mikrouzņēmumiem ar gada patēriņu, kas prognozēts mazāks par 100 000 kWh, bez maksas ir piekļuve vismaz vienam instrumentam, kas ļauj salīdzināt piegādātāju piedāvājumus, tostarp dinamisku elektroenerģijas cenu līgumu piedāvājumus. Lietotāji tiek informēti par šādu instrumentu pieejamību sniegtajā rēķinu informācijā vai kopā ar to, vai arī citā veidā. Instrumenti atbilst vismaz šādām prasībām:

- a) tie ir neatkarīgi no tirgus dalībniekiem un nodrošina, ka meklējumu rezultātos pret elektroenerģijas uzņēmumiem tiek nodrošināta vienlīdzīga attieksme;
- b) tajos skaidri norādīti instrumenta īpašnieki un fiziskās vai juridiskās personas, kas instrumentu uztur un kontrolē, kā arī informācija par to, kā minētie instrumenti tiek finansēti;
- c) tie atspoguļo skaidrus un objektīvus kritērijus, kas būs salīdzinājumu pamatā, tostarp pakalpojumus, un dara tos zināmus;
- d) tajos izmanto vienkāršu un nepārprotamu valodu;
- e) tie sniedz precīzu un atjauninātu informāciju, un norāda pēdējā atjauninājuma laiku;
- f) tie ir pieejami personām ar invaliditāti, jo ir viegli uztverami, darbināmi, saprotami un noturīgi;
- g) tie paredz iedarbīgu procedūru ziņošanai, ja informācija par publicētajiem piedāvājumiem ir nepareiza; un
- h) tie veic salīdzinājumus, pieprasot tikai tādus personas datus, kas ir noteikti vajadzīgi salīdzināšanai.

Dalībvalstis nodrošina, ka vismaz viens instruments aptver visu tirgu. Ja tirgu aptver vairāki instrumenti, minētie instrumenti ietver tik plašu elektroenerģijas piedāvājumu loku, cik praktiski iespējams, aptverot ievērojamu tirgus daļu, un, ja minētie instrumenti pilnībā neaptver tirgu, to skaidri norāda pirms rezultātu parādīšanas.

2. Šā panta 1. punktā minētos instrumentus var nodrošināt jebkāda struktūra, tostarp privāti uzņēmumi un publiskas iestādes vai struktūras.

3. Dalībvalstis ieceļ kompetento iestādi, kas ir atbildīga par uzticības zīmes piešķiršanu salīdzināšanas instrumentiem, kuri atbilst 1. punktā izklāstītajām prasībām, un kas nodrošina, ka salīdzināšanas instrumenti, kuriem piešķirta uzticības zīme, nemainīgi atbilst 1. punktā izklāstītajām prasībām. Minētā iestāde ir neatkarīga no visiem tirgus dalībniekiem un salīdzināšanas instrumentu operatori.

4. Dalībvalstis var noteikt, ka 1. punktā minētajiem salīdzināšanas instrumentiem ir jāietver salīdzinoši kritēriji, kas saistīti ar piegādātāju piedāvāto pakalpojumu būtību.

5. Jebkuru tirgus dalībnieku piedāvājumu salīdzināšanas instrumentu var pieteikt uzticības zīmes iegūšanai saskaņā ar šo pantu atbilstoši brīvprātības un nediskriminēšanas principiem.

6. Atkāpjoties no šā panta 3. un 5. punkta, dalībvalstis var izvēlēties nepiešķirt uzticības zīmes salīdzināšanas instrumentiem, ja publiska iestāde vai struktūra nodrošina salīdzināšanas instrumentu, kas atbilst 1. punktā izklāstītajām prasībām.

15. pants

Aktīvie lietotāji

1. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem ir tiesības rīkoties kā aktīviem lietotājiem un tiem nepiemēro nesamērīgas vai diskriminējošas tehniskās prasības, administratīvās prasības, procedūras un maksas, un tīkla maksas, kas neatspoguļo izmaksas.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīvajiem lietotājiem:

- a) ir tiesības darboties tieši vai ar agregēšanas starpniecību;
- b) ir tiesības pārdot pašražotu elektroenerģiju, tostarp, slēdzot elektroenerģijas pirkuma līgumus;

- c) ir tiesības piedalīties elastības shēmās un energoefektivitātes shēmās;
- d) ir tiesības trešai personai deleģēt to darbībām vajadzīgo iekārtu pārvaldīšanu, tostarp uzstādīšanu, ekspluatāciju, datu apstrādi un uzturēšanu, tā ka minētā trešā persona netiek uzskatīta par aktīvo lietotāju;
- e) tiek piemērotas izmaksas atspoguļojošas, pārredzamas un nediskriminējošas tīkla maksas, atsevišķi uzskaitot tīklā pievadīto elektroenerģiju un no tīkla patērēto elektroenerģiju saskaņā ar šīs direktīvas 59. panta 9. punktu un Regulas (ES) 2019/943 18. pantu, nodrošinot, ka tie pienācīgi un līdzsvaroti piedalās sistēmas vispārējo izmaksu sadalē;
- f) ir finansiāla atbildība par nelīdzsvarotībām, ko tie rada elektroenerģijas sistēmā; tādā mērā tie ir balansatbildīgās puses vai deleģē savu balansatbildību saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 5. pantu.

3. Dalībvalstu tiesību aktos var būt dažādi noteikumi, kas piemērojami attiecībā uz atsevišķiem aktīviem lietotājiem un aktīviem lietotājiem, kuri rīkojas kopīgi, ar noteikumu, ka visiem aktīvajiem lietotājiem tiek piemērotas visas šajā pantā paredzētās tiesības un pienākumi. Jebkāda atšķirīga attieksme pret aktīviem lietotājiem, kuri rīkojas kopīgi, ir samērīga un pienācīgi pamatota.

4. Dalībvalstis, kam ir shēmas, kurās netiek atsevišķi uzskaitīta tīklā pievadītā elektroenerģija un no tīkla patērētā elektroenerģija, nepiešķir jaunas tiesības atbilstīgi šādām shēmām pēc 2023. gada 31. decembra. Katrā ziņā lietotājiem, uz kuriem attiecas esošās shēmas, ir iespēja jebkurā laikā izvēlēties jaunu shēmu, kurai kā pamatu tīkla maksas aprēķināšanai atsevišķi aprēķina elektroenerģiju, kas pievadīta tīklā, un elektroenerģiju, kas patērēta no tīkla.

5. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīvajiem lietotājiem, kuriem pieder uzkrātuve:

- a) ir tiesības uz tīkla pieslēgumu pieņemamā laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas, ar noteikumu, ka ir izpildīti visi nepieciešamie nosacījumi, piemēram, balansatbildība un atbilstīga uzskaitē;
- b) nepiemēro dubultu maksu, tostarp tīkla maksas, par uzkrātu elektroenerģiju, kas paliek to infrastruktūrā, vai ja tie sniedz elastīguma pakalpojumus sistēmu operatoriem;
- c) nepiemēro nesamērīgas licencēšanas prasības vai maksas;
- d) ir atļauts vienlaikus sniegt vairākus pakalpojumus, ja tas ir tehniski iespējams.

16. pants

Iedzīvotāju energokopienas

1. Dalībvalstis paredz iedzīvotāju energokopienām labvēlīgu tiesisko regulējumu, nodrošinot, ka:

- a) dalība iedzīvotāju energokopienā ir atvērta un brīvprātīga;
- b) iedzīvotāju energokopienas biedri vai daļu turētāji ir tiesīgi iedzīvotāju energokopienā atstāt – tādos gadījumos piemēro 12. pantu;
- c) iedzīvotāju energokopienas biedri vai daļu turētāji nezaudē savas tiesības un pienākumus kā mājāsaimniecības lietotāji vai aktīvie lietotāji;
- d) atbilstīgais sadales sistēmas operators, kam piemērojama taisnīga kompensācija, ko izvērtē regulatīvā iestāde, sadarbojas ar iedzīvotāju energokopienām, lai sekmētu elektroenerģijas pārvades tajās;
- e) iedzīvotāju energokopienām piemēro nediskriminējošu, taisnīgu, samērīgu un pārredzamu procedūru un maksas, tostarp reģistrācijas un licencēšanas maksas, un pārredzamas, nediskriminējošas un izmaksas atspoguļojošas tīkla maksas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 18. pantu, nodrošinot, ka tās pienācīgi un līdzsvaroti piedalās sistēmas vispārējo izmaksu sadalē.

2. Dalībvalstis labvēlīgajā tiesiskajā regulējumā var paredzēt, ka iedzīvotāju energokopienas:
 - a) ir atvērtas pārrobežu sadarbībai;
 - b) ir tiesīgas turēt īpašumā, izveidot, pirkt vai nomāt sadales tīklus un tos autonomi pārvaldīt, piemērojot nosacījumus, kas izklāstīti šā panta 4. punktā;
 - c) tām piemēro atbrīvojumus, kas paredzēti 38. panta 2. punktā.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka iedzīvotāju energokopienas:
 - a) var nediskriminējoši piekļūt visiem elektroenerģijas tirgiem vai nu tieši, vai ar agregēšanas starpniecību;
 - b) kā galalietotāji, ražotāji, piegādātāji, sadales sistēmu operatori vai agregēšanā iesaistītie tirgus dalībnieki saņem nediskriminējošu un samērīgu attieksmi attiecībā uz to darbībām, tiesībām un pienākumiem;
 - c) ir finansiāli atbildīgas par nelīdzsvarotībām, ko tās rada elektroenerģijas sistēmā; šādā mērā tās ir balansatbildīgās puses vai deleģē savu balansatbildību saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 5. pantu;
 - d) attiecībā uz pašražotās elektroenerģijas patēriņu saņem tādu pašu attieksmi kā aktīvie lietotāji saskaņā ar 15. panta 2. punkta e) apakšpunktu;
 - e) ir tiesīgas iedzīvotāju kopienā organizēt tādas elektroenerģijas koplietošanu, ko ir ražojušas kopienai piederošas ražošanas vienības, ievērojot šajā pantā noteiktās prasības un ar noteikumu, ka kopienas locekļi saglabā savas tiesības un pienākumus, kas tiem ir kā lietotājiem.

Piemērojot pirmās daļas e) punktu – ja elektroenerģija tiek koplietota, tas neskar piemērojamajās tīkla maksas, tarifus un nodevas saskaņā ar decentralizēto energoresursu pārredzamu izmaksu un ieguvumu analīzi, ko izstrādājusi kompetentā valsts iestāde.

4. Dalībvalstis var izlemt piešķirt iedzīvotāju energokopienām tiesības pārvaldīt sadales tīklus to darbības jomā un izveidot atbilstīgās procedūras, neskarot IV nodaļas noteikumus vai citus noteikumus un regulējumus, ko piemēro sadales sistēmas operatoriem. Ja šādas tiesības tiek piešķirtas, dalībvalstis nodrošina, ka:
 - a) iedzīvotāju energokopienas ir tiesīgas noslēgt vienošanos par to tīkla ekspluatāciju ar atbilstīgu sadales sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu operatoru, kuram ir pievienots šīs energokopienas tīkls;
 - b) iedzīvotāju energokopienām piemēro pienācīgas tīkla maksas pieslēgumpunktos starp to tīklu un sadales tīklu ārpus iedzīvotāju energokopienas un ka šādās tīkla maksās atsevišķi uzskaita ārpus iedzīvotāju energokopienas esošā sadales tīklā pievadīto elektroenerģiju un no šī sadales tīkla patērēto enerģiju saskaņā ar 59. panta 7. punktu;
 - c) iedzīvotāju energokopienas neizturas diskriminējoši vai kaitnieciski pret lietotājiem, kuri joprojām ir pieslēgti sadales sistēmai.

17. pants

Pieprasījumreakcija, izmantojot agregēšanu

1. Dalībvalstis atļauj un veicina iesaistīšanos pieprasījumreakcijā, izmantojot agregēšanu. Dalībvalstis atļauj galalietotājiem, tostarp tiem, kuri piedāvā pieprasījumreakciju, izmantojot agregēšanu, nediskriminējošā veidā iesaistīties visos elektroenerģijas tirgos līdztekus ražotājiem.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori palīgpakalpojumu iepirkumā pret tirgus dalībniekiem, kuri iesaistās pieprasījumreakcijas agregēšanā, nodrošina vienlīdzīgu attieksmi līdztekus ražotājiem, pamatojoties uz to tehniskajām iespējām.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka to atbilstīgajā tiesiskajā regulējumā ir vismaz šādi elementi:
 - a) tiesības katram tirgus dalībniekam, kas iesaistīts agregēšanā, tostarp neatkarīgiem agregatoriem, ienākt elektroenerģijas tirgos bez citu tirgus dalībnieku piekrišanas;

- b) nediskriminējoši un pārredzami noteikumi, ar kuriem skaidri nosaka visu elektroenerģijas uzņēmumu un lietotāju lomu un atbildību;
- c) nediskriminējoši un pārredzami noteikumi un procedūras datu apmaiņai starp tirgus dalībniekiem, kuri iesaistīti agregēšanā, un citiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nodrošina vieglu piekļuvi datiem ar vienlīdzīgiem un nediskriminējošiem nosacījumiem un vienlaikus pilnībā aizsargājot komerciāli sensitīvu informāciju un lietotāju personas datus;
- d) pienākums agregēšanā iesaistītiem tirgus dalībniekiem būt finansiāli atbildīgiem par nelīdzsvarotībām, ko tie rada elektroenerģijas sistēmā; šādā mērā tie ir balansatbildīgās puses vai deleģē savu balansatbildību saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 5. pantu;
- e) noteikums, ka galalietotājiem, kuriem ir līgums ar neatkarīgiem agregatoriem, to piegādātāji nevar uzlikt nepamatotus maksājumus, sodus vai citus nepamatotus līgumiskus ierobežojumus;
- f) mehānisms strīdu izšķiršanai starp tirgus dalībniekiem, kuri iesaistīti agregēšanā, un citiem tirgus dalībniekiem, ieskaitot atbildību par nelīdzsvarotību.

4. Dalībvalstis var pieprasīt elektroenerģijas uzņēmumiem vai iesaistītajiem galalietotājiem maksāt finansiālu kompensāciju citiem tirgus dalībniekiem vai to balansatbildīgajām pusēm, ja minētos tirgus dalībniekus vai to balansatbildīgās puses tieši skar pieprasījumu reakcijas aktivizēšana. Šāda finansiāla kompensācija nerada šķēršļus to tirgus dalībnieku ienākšanai tirgū, kuri ir iesaistīti agregēšanā, vai šķērslus elastīgumam. Šādos gadījumos finansiālā kompensācija ir stingri ierobežota, sedzot tikai izmaksas, kas iesaistīto lietotāju piegādātājiem vai piegādātāju balansatbildīgajām pusēm radušās pieprasījumu reakcijas aktivizēšanas laikā. Kompensācijas aprēķina metode var ņemt vērā ieguvumus, ko neatkarīgie agregatori radījuši citiem tirgus dalībniekiem, un, ja tas tiek darīts, agregatoriem vai iesaistītajiem lietotājiem var pieprasīt dot ieguldījumu šādā kompensācijā, tomēr tikai tad un tikai tādā mērā, ciktāl ieguvumi visiem piegādātājiem, lietotājiem un to balansatbildīgajām pusēm nepārsniedz tiešās izmaksas, kas tiem radušās. Aprēķina metode ir jāapstiprina regulatīvajai iestādei vai citai kompetentajai valsts iestādei.

5. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvās iestādes vai – ja to paredz dalībvalsts juridiskā sistēma – pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori ciešā sadarbībā ar tirgus dalībniekiem un galalietotājiem, pamatojoties uz minēto tirgu tehniskajiem rādītājiem un pieprasījumu reakcijas tehniskajām iespējām, nosaka tehniskās prasības, kā visos elektroenerģijas tirgos var iesaistīties pieprasījumu reakcijā. Šādās prasībās iekļauj agregētās slodzes līdzdalību.

18. pants

Rēķini un rēķinos ietvertā informācija

1. Dalībvalstis nodrošina, ka rēķini un rēķinos ietvertā informācija ir precīza, viegli saprotama, skaidra, kodolīga, lietotājiem draudzīga un tās izklāsts atvieglo galalietotājiem salīdzināšanu. Galalietotāji pēc pieprasījuma saņem skaidru un saprotamu skaidrojumu par to, uz kāda aprēķina pamata ir sagatavots viņu rēķins, jo īpaši, ja rēķinu pamatā nav faktiskais patēriņš.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji visus savus rēķinus un rēķinu informāciju saņem bez maksas.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem tiek piedāvāta iespēja rēķinus un rēķinu informāciju saņemt elektroniski un ka tiem tiek piedāvāta elastīga rēķinu apmaksas kārtība.
4. Ja līgums paredz produkta vai cenas, vai arī atlaižu izmaiņas nākotnē, tas jānorāda rēķinā kopā ar datumu, kad šādas izmaiņas tiks veiktas.
5. Dalībvalstis, kad tās apsver izmaiņas rēķinu satura prasībās, apspriežas ar patērētāju organizācijām.
6. Dalībvalstis nodrošina, ka rēķini un rēķinu informācija atbilst I pielikumā paredzētajam prasību minimumam.

19. pants

Viedās uzskaites sistēmas

1. Lai veicinātu energoefektivitāti un spēcīnātu galalietotājus, dalībvalstis vai, ja dalībvalsts to paredz, regulatīvā iestāde stingri iesaka elektroenerģijas uzņēmumiem un citiem tirgus dalībniekiem optimizēt elektroenerģijas izmantošanu, *inter alia* sniedzot energovadības pakalpojumus, izstrādājot jaunas cenu veidošanas metodes un ieviešot viedās uzskaites sistēmas, kuras ir sadarbspējīgas, jo īpaši ar patērētāju energovadības sistēmām un ar viedajiem tīkliem, saskaņā ar piemērojamiem Savienības datu aizsardzības noteikumiem.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka to teritorijā tiek ieviestas viedās uzskaites sistēmas, kas palīdz panākt lietotāju aktīvu dalību elektroenerģijas tirgū. Par šādu ieviešanu var sagatavot izmaksu un ieguvumu novērtējumu, ko veic saskaņā ar II pielikumā paredzētajiem principiem.

3. Dalībvalstis, kas uzsāk viedo uzskaites sistēmu ieviešanu, saskaņā ar 20. pantu un III pielikumu pieņem un publicē funkcionālo un tehnisko prasību minimumu viedajām uzskaites sistēmām, ko tās grasās ieviest savā teritorijā atbilstoši 20. pantā un II pielikumā paredzētajiem noteikumiem. Dalībvalstis nodrošina gan šo viedo uzskaites sistēmu sadarbspēju, gan to spēju sniegt datus patērētāju energovadības sistēmām. Tālab dalībvalstis veltī pienācīgu uzmanību attiecīgo pieejamo standartu – tostarp sadarbspēju veicinošu standartu – izmantošanai, paraugpraksi un viedo tīklu attīstības un elektroenerģijas iekšējā tirgus attīstības nozīmībai.

4. Dalībvalstis, kas uzsāk viedo uzskaites sistēmu ieviešanu, nodrošina, ka galalietotāji pārredzamā un nediskriminējošā veidā piedalās ar ieviešanu saistīto izmaksu segšanā, vienlaikus ņemot vērā visas vērtības ķēdes ilgtermiņa ieguvumus. Dalībvalstis vai, ja kāda dalībvalsts ir to paredzējusi, ieceltās kompetentās iestādes, šādu ieviešanu savā teritorijā regulāri pārbauda, lai sekotu līdzi ieguvumu sniegšanai patērētājiem.

5. Ja 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana vērtēta negatīvi, dalībvalstis nodrošina, ka šo novērtējumu pārskata vismaz reizi četros gados vai biežāk, ņemot vērā būtiskas izmaiņas sākotnējos pieņēmumos un reaģējot uz tehnoloģiju attīstību un pārmaiņām tirgū. Dalībvalstis atbildīgajiem Komisijas dienestiem par sava atjauninātā izmaksu un ieguvumu novērtējuma rezultātiem ziņo, tiklīdz tie kļuvuši pieejami.

6. Šīs direktīvas noteikumus par viedām uzskaites sistēmām piemēro turpmāk uzstādāmajām iekārtām un iekārtām, ar kurām aizstāj vecākos viedos skaitītājus. Viedās uzskaites sistēmas, kuras jau ir uzstādītas vai kuru "darbu sākums" bija pirms 2019. gada 4. jūlija, var turpināt darboties visu savu ekspluatācijas laiku, bet viedās uzskaites sistēmas, kas neatbilst 20. panta un II pielikuma prasībām, netiek ekspluatētas pēc 2031. gada 5. jūlija.

Šā punkta nolūkos "darbu sākums" ir ar ieguldījumu saistītu būvdarbu sākums vai pirmās stingri noteiktās iekārtu pasūtījumu saistības vai citas saistības, kas padara ieguldījumu neatgriezenisku – atkarībā no tā, kas sākas pirmais. Zemes pirkšanu un tādu sagatavošanās darbus kā atļauju saņemšana un priekšizpētes veikšana neuzskata par darbu sākumu. Attiecībā uz pārņemšanu "darbu sākums" ir brīdis, kad tiek iegādāti aktīvi, kas ir tieši saistīti ar iegādāto uzņēmējdarbības vietu.

20. pants

Viedo uzskaites sistēmu funkcionalitāte

Ja 19. panta 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana vērtēta pozitīvi vai ja viedās uzskaites sistēmas tiek sistemātiski ieviestas pēc 2019. gada 4. jūlija, dalībvalstis viedās uzskaites sistēmas ievieš saskaņā ar Eiropas standartiem, II pielikumu un šādām prasībām:

- a) viedās uzskaites sistēmas precīzi mēra elektroenerģijas faktisko patēriņu un spēj sniegt galalietotājiem informāciju par faktisko lietošanas laiku. Apstiprinātus datus par patēriņa vēsturi pēc pieprasījuma un bez papildu maksas dara viegli, droši un pārskatāmi pieejamus galalietotājiem. Patēriņa datus, kas nav apstiprināti un ir tuvu reāllaikam, arī dara viegli un droši pieejamus galalietotājiem bez papildu maksas, izmantojot standartizētu saskarni vai attālinātu piekļuvi, lai veicinātu automatizētas energoefektivitātes programmas, pieprasījumureakciju un citus pakalpojumus;

- b) viedo uzskaites sistēmu un datu pārraides drošība atbilst attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem par drošību, pienācīgi ņemot vērā labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, ar kuriem var nodrošināt visaugstākā līmeņa kibernetikas aizsardzību, vienlaikus paturot prātā izmaksas un proporcionalitātes principus;
- c) galalietotāju privātums un to datu aizsardzība atbilst attiecīgajiem Savienības noteikumiem par datu aizsardzību un privātumu;
- d) skaitītāju operatori nodrošina, ka tādu aktīvo lietotāju skaitītāji, kuri pievada elektroenerģiju tīklā, var uzskaitīt elektroenerģiju, kas pievadīta tīklā no aktīvo lietotāju objektiem;
- e) ja galalietotāji to pieprasa, dati par elektroenerģiju, ko tie pievadījuši tīklā, un to elektroenerģijas patēriņa dati tiem tiek darīti pieejami saskaņā ar īstenošanas aktiem, kas pieņemti, ievērojot 24. pantu, no standartizētas komunikācijas saskarnes vai ar attālinātas piekļuves starpniecību, vai trešai personai, kas darbojas to vārdā, viegli saprotamā formātā, kas tiem ļauj salīdzināt piedāvājumus pēc līdzvērtīgām pazīmēm;
- f) pirms viedo skaitītāju uzstādīšanas vai to uzstādīšanas brīdī galalietotājiem tiek sniegti atbilstīgi padomi un informācija, jo īpaši par visām iespējām attiecībā uz uzskaites rādījumu pārvaldību un enerģijas patēriņa monitoringu un par personas datu vākšanu un apstrādi saskaņā ar piemērojamiem Savienības datu aizsardzības noteikumiem;
- g) viedās uzskaites sistēmas dod iespēju galalietotāju elektroenerģijas patēriņu uzskaitīt un norēķināties par nebalansu tādā pašā laikā, kāds ir nebalansa periods valsts tirgū.

Piemērojot pirmās daļas e) punktu, galalietotājiem ir iespēja lejupielādēt savus uzskaites datus vai nodot tos citai personai bez papildu samaksas un saskaņā ar tiesībām uz datu pārsamību atbilstīgi Savienības datu aizsardzības noteikumiem.

21. pants

Tiesības uz viedo skaitītāju

1. Ja 19. panta 2. punktā minētajā izmaksu un ieguvumu novērtējumā viedo uzskaites sistēmu ieviešana saņem negatīvu vērtējumu un ja viedās uzskaites sistēmas netiek sistemātiski ieviestas, tad dalībvalstis nodrošina, ka ikvienam galalietotājam ir tiesības, vienlaikus sedzot ar to saistītās izmaksas, uz to, ka tam pēc pieprasījuma saskaņā ar taisnīgiem, samērīgiem un izmaksu ziņā efektīviem nosacījumiem uzstāda vai attiecīgā gadījumā modernizē viedo skaitītāju, kas:
 - a) ir aprīkots, ja tehniski iespējams, ar 20. pantā minētajām funkcijām vai ar minimālajām funkcijām, kuras definē un publicē dalībvalstis valsts līmenī un saskaņā ar II pielikumu;
 - b) ir sadarbspējīgs un spēj nodrošināt uzskaites infrastruktūras vēlamu savienojamību ar patērētāju energovadības sistēmu tuvu reāllaikam.
2. Ja lietotājs ir pieprasījis viedo skaitītāju saskaņā ar 1. punktu, dalībvalstis vai, ja dalībvalsts to paredzējusi, ieceltās kompetentās iestādes:
 - a) nodrošina, ka tam galalietotājam domātajā piedāvājumā, kas pieprasījis viedo skaitītāju, ir nepārprotami norādītas un skaidri aprakstītas:
 - i) viedā skaitītāja atbalstītās funkcijas un sadarbspēja, iespējamie pakalpojumi, kā arī reālie iespējamie ieguvumi no viedā skaitītāja konkrētajā brīdī;
 - ii) visas saistītās izmaksas, kas jāsedz galalietotājam;
 - b) nodrošina, ka viedais skaitītājs tiek uzstādīts pieņemamā laikposmā, ne vēlāk kā četru mēnešu laikā pēc lietotāja pieprasījuma;
 - c) regulāri un vismaz reizi divos gados izvērtē un publisko saistītās izmaksas un seko līdzi minēto izmaksu dinamikai, kas rodas tehnoloģiskās attīstības un uzskaites sistēmu potenciālo pilnveidojumu rezultātā.

22. pants

Konvencionālie skaitītāji

1. Ja galalietotājiem nav viedo skaitītāju, dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem ir individuāli konvencionālie skaitītāji, kas precīzi mēra faktisko patēriņu.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji konvencionālo skaitītāju rādījumus var viegli nolasīt vai nu tieši, vai netieši, izmantojot tiešsaistes saskarni vai citu piemērotu saskarni.

23. pants

Datu pārvaldība

1. Paredzot datu pārvaldības un apmaiņas noteikumus, dalībvalstis vai, ja dalībvalsts to paredzējusi, ieceltās kompetentās iestādes precīzē noteikumus par tiesīgo personu piekļuvi galalietotāja datiem saskaņā ar šo pantu un piemērojamo Savienības tiesisko regulējumu. Šajā direktīvā ar datiem saprot uzskaites un patēriņa datus, kā arī datus, kas nepieciešami lietotāja piegādātāja maiņai, pieprasījumu reakcijai un citiem pakalpojumiem.
2. Dalībvalstis datu pārvaldību organizē tā, lai nodrošinātu efektīvu un drošu piekļuvi datiem un datu apmaiņu, kā arī datu aizsardzību un datu drošību.

Neatkarīgi no tā, kādu datu pārvaldības modeli izmanto katrā dalībvalstī, par datu pārvaldību atbildīgās puses nodrošina ikvienai tiesīgajai personai piekļuvi galalietotāja datiem saskaņā ar 1. punkta noteikumiem. Prasītie dati tiesīgo pušu rīcībā nonāk bez diskriminācijas un vienlaikus. Datiem piekļūt ir viegli, un attiecīgās procedūras, lai iegūtu piekļuvi datiem, dara publiski pieejamas.
3. Piemērojot šo direktīvu, noteikumi par piekļuvi datiem un datu uzglabāšanu atbilst attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem.

Personas datu apstrādi, kas tiek veikta šīs direktīvas ietvaros, tostarp piekļuvi datiem un datu glabāšanu, veic saskaņā ar Regulu (ES) 2016/679.

4. Dalībvalstis vai, ja dalībvalsts to paredzējusi, ieceltās kompetentās iestādes dod atļaujas un sertificē vai attiecīgā gadījumā uzrauga par datu pārvaldību atbildīgās puses, lai nodrošinātu, ka šīs puses ievēro šīs direktīvas prasības.

Neskarot Regulā (ES) 2016/679 paredzētos datu aizsardzības speciālistu uzdevumus, dalībvalstis var nolemt, ka par datu pārvaldību atbildīgajām pusēm ir jāieceļ atbilstības nodrošināšanas speciālisti, kuru atbildībā ir pārraudzīt, kā tiek īstenoti pasākumi, ko minētās puses veic, lai nodrošinātu nediskriminējošu piekļuvi datiem un atbilstību šīs direktīvas prasībām.

Dalībvalstis var nozīmēt atbilstības nodrošināšanas speciālistus vai struktūras, kas minētas šīs direktīvas 35. panta 2. punkta d) apakšpunktā, lai pildītu šajā punktā noteiktos pienākumus.

5. Par piekļuvi saviem datiem vai pieprasījumu nodot to datus no galalietotājiem neiekasē papildu maksu.

Dalībvalstu atbildība ir noteikt, kādu attiecīgo maksu par piekļuvi datiem maksā tiesīgās puses.

Dalībvalstis vai, ja kāda dalībvalsts ir to paredzējusi, ieceltās kompetentās iestādes nodrošina, ka maksas, ko piemēro regulētie subjekti, kuri sniedz datu pakalpojumus, ir saprātīgas un pienācīgi pamatotas.

24. pants

Sadarbspējas prasības un procedūras attiecībā uz piekļuvi datiem

1. Lai veicinātu konkurenci mazumtirgū un novērstu tiesīgajām pusēm pārmērīgas administratīvās izmaksas, dalībvalstis sekmē energopakalpojumu pilnīgu sadarbību Savienībā.

2. Komisija ar īstenošanas aktiem pieņem sadarbības prasības un nediskriminējošas un pārredzamas procedūras piekļūšanai 23. panta 1. punktā minētajiem datiem. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā 68. panta 2. punktā minēto konsultēšanās procedūru.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka elektroenerģijas uzņēmumi piemēro 2. punktā minētās sadarbības prasības un procedūras piekļūšanai datiem. Minēto prasību un procedūru pamatā ir dalībvalstu esošā prakse.

25. pants

Vienotie kontaktpunkti

Dalībvalstis nodrošina vienotu kontaktpunktu izveidi, lai padarītu lietotājiem pieejamu visu informāciju par viņu tiesībām, piemērojamiem tiesību aktiem un strīdu izšķiršanas mehānismiem, kas viņu rīcībā ir strīdu gadījumā. Šādi vienoti kontaktpunkti var būt iekļauti vispārējos patērētāju informēšanas punktos.

26. pants

Tiesības uz ārpustiesas strīdu izšķiršanu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji var piekļūt vienkāršiem, taisnīgiem, pārredzamiem, neatkarīgiem, efektīviem un iedarbīgiem ārpustiesas mehānismiem, lai izšķirtu strīdus par šajā direktīvā paredzētajām tiesībām un pienākumiem, izmantojot tādu neatkarīgu mehānismu kā enerģētikas ombuds vai patērētāju organizācija, vai regulatīvā iestāde. Ja galalietotājs ir patērētājs Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/11/ES⁽²³⁾ nozīmē, šādi ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismi atbilst Direktīvā 2013/11/ES noteiktajām kvalitātes prasībām un pamatotos gadījumos paredz atlīdzināšanas un kompensācijas sistēmas.

2. Vajadzības gadījumā dalībvalstis nodrošina, ka strīdu alternatīvas izšķiršanas vienības sadarbojas, lai nodrošinātu vienkāršus, taisnīgus, pārredzamus, neatkarīgus, efektīvus un iedarbīgus ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismus jebkādiem strīdiem, kuri rodas tādu produktu vai pakalpojumu gadījumā, kas saistīti ar kādu produktu vai pakalpojumu, kas ietilpst šīs direktīvas darbības jomā.

3. Energouzņēmumu dalība māsaimniecību lietotājiem paredzētajos ārpustiesas strīdu izšķiršanas mehānismos ir obligāta, ja vien dalībvalsts nepierāda Komisijai, ka citi mehānismi ir vienlīdz efektīvi.

27. pants

Universālais pakalpojums

1. Dalībvalstis nodrošina, ka visi māsaimniecības lietotāji un, ja dalībvalstis uzskata par vajadzīgu, mazie uzņēmumi var saņemt universālo pakalpojumu, proti, tiesības saņemt konkrētas kvalitātes elektroenerģiju savā teritorijā par konkurētspējīgām, viegli un skaidri salīdzināmām, pārredzamām un nediskriminējošām cenām. Lai nodrošinātu universālā pakalpojuma sniegšanu, dalībvalstis var norādīt pēdējo garantēto piegādātāju. Dalībvalstis uzliek sadales sistēmu operatoriem pienākumu pieslēgt lietotājus to tīklam saskaņā ar noteikumiem, nosacījumiem un tarifiem, kas noteikti atbilstīgi 59. panta 7. punktā paredzētajai procedūrai. Šī direktīva neliedz dalībvalstīm stiprināt māsaimniecības lietotāju un mazo un vidējo lietotāju, kas nav māsaimniecības, stāvokli tirgū, veicinot brīvprātīgas agregēšanas iespējas, lai nodrošinātu minētās lietotāju kategorijas pārstāvību.

2. Šā panta 1. punktu īsteno pārredzami un nediskriminējoši, un tās nekavē 4. pantā paredzēto piegādātāja brīvo izvēli.

⁽²³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/11/ES (2013. gada 21. maijs) par patērētāju strīdu alternatīvu izšķiršanu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Direktīvu 2009/22/EK (Direktīva par patērētāju SAJ) (OV L 165, 18.6.2013., 63. lpp.).

28. pants

Neaizsargātie lietotāji

1. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu lietotājus, jo īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību neaizsargātiem lietotājiem. Šajā sakarā katra dalībvalsts definē neaizsargāta lietotāja jēdzienu, kas var būt ar atsauci uz enerģētisko nabadzību un, *inter alia*, uz aizliegumu krīžu laikā atslēgt elektroenerģijas padevi šādiem lietotājiem. Neaizsargāta patērētāju jēdzienā var ietvert ienākumu līmeni, enerģijas izdevumu daļu pieejamajos ienākumos, mājokļu energoefektivitāti, kritisko atkarību no elektroierīcēm veselības apsvērumu, vecuma vai citu kritēriju dēļ. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek piemērotas ar neaizsargātiem lietotājiem saistītās tiesības un pienākumi. Tās jo īpaši veic pasākumus, lai aizsargātu lietotājus attālos apgabalos. Tās nodrošina patērētāju aizsardzību augstā līmenī, jo īpaši attiecībā uz pārredzamību, kas saistīta ar līguma noteikumiem un nosacījumiem, vispārīgu informāciju un strīdu izšķiršanas mehānismu.

2. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, piemēram, paredzot sociālā nodrošinājuma pabalstus, lai neaizsargātiem lietotājiem nodrošinātu nepieciešamo apgādi, vai paredz atbalstu energoefektivitātes uzlabošanai, lai novērstu enerģētisko nabadzību, ja tā konstatēta, ievērojot Regulas (ES) 2018/1999 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu, tostarp plašākā nabadzības kontekstā. Šādi pasākumi nekavē tirgus efektīvu atvēršanu, kā izklāstīts 4. pantā, vai tirgus darbību, un attiecīgā gadījumā par tiem informē Komisiju saskaņā ar 9. panta 4. punktu. Šādi paziņojumi var ietvert pasākumus, ko veic vispārējās sociālā nodrošinājuma sistēmas ietvaros.

29. pants

Enerģētiskā nabadzība

Novērtējot enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību skaitu saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu, dalībvalstis nosaka un publicē kritēriju kopumu, kurā var ietvert zemu ienākumu, lielu enerģijas izdevumu daļu pieejamajos ienākumos un zemu energoefektivitāti.

Šajā kontekstā un saistībā ar 5. panta 5. punktu Komisija sniedz norādījumus par jēdziena “ievērojams enerģētiski nabadzīgo mājsaimniecību skaits” definīciju, izejot no premisas, ka jebkādu to mājsaimniecību īpatnību, ko skar enerģētiskā nabadzība, var uzskatīt par būtisku.

IV NODAĻA

SADALES SISTĒMAS DARBĪBA

30. pants

Sadales sistēmu operatoru norīkošana

Dalībvalstis norīko vai prasa, lai uzņēmumi, kam pieder sadales sistēmas vai kas par tām atbild, norīko vienu vai vairākus sadales sistēmu operatorus uz laiku, ko nosaka dalībvalstis, ņemot vērā efektivitātes un ekonomiskā līdzsvara apsvērumus.

31. pants

Sadales sistēmu operatoru uzdevumi

1. Sadales sistēmas operators ir atbildīgs par sistēmas ilgtermiņa jaudas nodrošināšanu, lai izpildītu pamatotas elektroenerģijas sadales prasības, kā arī par to, lai savā apgabalā nodrošinātu drošas, stabilas un efektīvas elektroenerģijas sadales sistēmas darbību, uzturēšanu un attīstību ar ekonomiski izdevīgiem nosacījumiem, pienācīgi ņemot vērā vides aizsardzības un energoefektivitātes apsvērumus.

2. Sadales sistēmas operators nekādā gadījumā nediskriminē sistēmas izmantotājus vai dažu kategoriju sistēmas izmantotājus, jo īpaši par labu saviem saistītajiem uzņēmumiem.

3. Sadales sistēmas operators sniedz sistēmas izmantotājiem vajadzīgo informāciju, lai efektīvi piekļūtu sistēmai un varētu to izmantot.

4. Dalībvalsts var prasīt, lai sadales sistēmas operators, veicot ražošanas iekārtu dispečēšanu, dod priekšroku ražošanas iekārtām, kas izmanto atjaunojamus resursus vai kas izmanto augstas efektivitātes koģenerāciju saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 12. pantu.
5. Ikviens sadales sistēmas operators darbojas kā neitrāls tirgus darbības veicinātājs, saskaņā ar pārskatāmām, nediskriminējošām un tirgū balstītām procedūrām iepērkot enerģiju, ko tas izmanto enerģijas zudumu segšanai savā sistēmā, kad vien tas veic šo funkciju.
6. Ja sadales sistēmas operators ir atbildīgs par tādu produktu un pakalpojumu iepirkumu, kas vajadzīgi sadales sistēmas efektīvai, uzticamai un drošai darbībai, sadales sistēmas operatora šajā nolūkā pieņemtie noteikumi ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši, un to izstrādē veic saskaņošanu ar pārvades sistēmas operatoriem un citiem attiecīgiem tirgus dalībniekiem. Noteikumus un nosacījumus, tostarp attiecīgā gadījumā normas un tarifus attiecībā uz šādiem produktiem un pakalpojumiem, sadales sistēmu operatoriem nosaka saskaņā ar 59. panta 7. punktu nediskriminējošā un izmaksas atspoguļojošā veidā, un tos publicē.
7. Veicot 6. punktā minētos uzdevumus, sadales sistēmas operators saskaņā ar pārredzamām, nediskriminējošām un tirgū balstītām procedūrām iepērk ar frekvences kontroli nesaistītus palīgpakalpojumus, kas vajadzīgi tā sistēmai, ja vien regulatīvā iestāde nav izvērtējusi, ka ar frekvences kontroli nesaistītu palīgpakalpojumu tirgū balstīta nodrošināšana nav ekonomiski lietderīga, un nav piešķirusi atkāpi. Pienākums iepirkt ar frekvences kontroli nesaistītus palīgpakalpojumus neattiecas uz pilnībā integrētām tīkla komponentēm.
8. Šā panta 6. punktā minēto produktu un pakalpojumu iepirkums nodrošina visu kvalificēto tirgus dalībnieku, tostarp, tirgus dalībnieku, kas piedāvā enerģiju no atjaunojamiem energoresursiem, tirgus dalībnieku, kas iesaistīti pieprasījuma reakcijā, enerģijas uzkrātuvju operatoru un tirgus dalībnieku, kas iesaistīti agregēšanā, efektīvu līdzdalību, jo īpaši, pieprasot regulatīvajām iestādēm un pārvades sistēmu operatoriem ciešā sadarbībā ar visiem tirgus dalībniekiem, kā arī pārvades sistēmu operatoriem, noteikt tehniskās prasības dalībai minētajos tirgos, pamatojoties uz minēto tirgu tehniskajiem rādītājiem un visu tirgus dalībnieku spējām.
9. Sadales sistēmu operatori sadarbojas ar pārvades sistēmu operatoriem, lai nodrošinātu tirgus dalībnieku, kas pieslēgti to tīklam, efektīvu līdzdalību mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un balansēšanas tirgos. Par tādu balansēšanas pakalpojumu sniegšanu, kas izriet no resursiem, kuri atrodas sadales sistēmā, vienojas ar attiecīgo pārvades sistēmas operatoru saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 57. pantu un Komisijas Regulas (ES) 2017/1485 ⁽²⁴⁾ 182. pantu.
10. Dalībvalstis vai to ieceltās kompetentās iestādes var atļaut sadales sistēmu operatoriem veikt darbības, kas nav paredzētas šajā direktīvā un Regulā (ES) 2019/943, ja šādas darbības sadales sistēmu operatoriem ir vajadzīgas, lai izpildītu savas saistības saskaņā ar šo direktīvu vai Regulu (ES) 2019/943, ar noteikumu, ka regulatīvā iestāde ir novērtējusi vajadzību pēc šādas atkāpes. Šis punkts neskar sadales sistēmu operatoru tiesības turēt īpašumā tīklus, kas nav elektroenerģijas tīkli, vai šādus tīklus attīstīt, pārvaldīt vai ekspluatēt, ja dalībvalsts vai tās ieceltā kompetentā iestāde ir piešķirusi šādas tiesības.

32. pants

Stimuli elastīguma izmantošanai sadales tīklos

1. Dalībvalstis nodrošina nepieciešamo tiesisko regulējumu, lai ļautu un sniegtu stimulus sadales sistēmu operatoriem iepirkt elastības pakalpojumus, tostarp pārvaldīt pārslodzi to apkalpotajā apgabalā, nolūkā uzlabot darbības efektivitāti un attīstīt sadales sistēmu. Tiesiskais regulējums jo īpaši nodrošina, ka sadales sistēmu operatori var iepirkt pakalpojumus no tādiem resursiem kā izklidēta ražošana, pieprasījuma reakcija vai enerģijas uzkrāšana un veicina energoefektivitātes pasākumu ieviešanu, ja šādi pakalpojumi izmaksu ziņā izdevīgi mazina nepieciešamību modernizēt vai aizvietot elektroenerģijas ražošanas jaudu un atbalsta sadales sistēmas efektīvu un drošu darbību. Sadales sistēmu operatori iepērk šādus pakalpojumus saskaņā ar pārredzamām, nediskriminējošām un tirgū balstītām procedūrām, ja vien pārvaldes iestādes nav konstatējušas, ka šādu pakalpojumu iepirkums nav ekonomiski efektīvs vai ka šāds iepirkums izraisītu nopietnus tirgus izkropļojumus vai lielāku pārslodzi.

⁽²⁴⁾ Komisijas Regula (ES) 2017/1485 (2017. gada 2. augusts), ar ko izveido elektroenerģijas pārvades sistēmas darbības vadlīnijas (OV L 220, 25.8.2017., 1. lpp.).

2. Sadales sistēmu operatori ar regulatīvās iestādes apstiprinājumu vai pati regulatīvā iestāde pārredzamā un līdzdalību veicinošā procesā, kurā iesaistās visi attiecīgie sistēmas izmantotāji un sadales sistēmu operatori, nosaka iepirkto ar frekvences kontroli nesaistīto papildpakalpojumu specifikācijas un attiecīgā gadījumā standartizētus tirgus produktus šādiem pakalpojumiem vismaz valsts līmenī. Specifikācijas nodrošina visu tirgus dalībnieku, tostarp tirgus dalībnieku, kas piedāvā atjaunojamos energoresursus, tirgus dalībnieku, kas iesaistīti pieprasījuma reakcijā, enerģijas uzkrātuvju operatoru un tirgus dalībnieku, kas iesaistīti agregēšanā, efektīvu un nediskriminējošu līdzdalību. Sadales sistēmu operatori apmainās ar visu nepieciešamo informāciju ar pārvades sistēmu operatoriem un to koordinē ar tiem, lai nodrošinātu resursu optimālu izmantošanu, nodrošinātu sistēmas drošu un efektīvu darbību un veicinātu tirgus attīstību. Sadales sistēmu operatori par šādu pakalpojumu iepirkšanu saņem pienācīgu atlīdzību, lai atgūtu vismaz atbilstošās samērīgās izmaksas, tostarp izdevumus par nepieciešamajām informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un infrastruktūras izmaksas.

3. Sadales sistēmas attīstības pamatā ir pārredzams tīkla attīstības plāns, ko sadales sistēmas operators publicē vismaz reizi divos gados un iesniedz regulatīvajai iestādei. Tīkla attīstības plāns paredz nodrošināt nepieciešamo elastības pakalpojumu pārredzamību vidējā termiņā un ilgtermiņā, un tajā ir norādītas plānotās investīcijas nākamajiem pieciem līdz desmit gadiem, īpašu uzsvāru liekot uz galveno sadales infrastruktūru, kas ir nepieciešama, lai pievienotu jaunu ražošanas jaudu un jaunas slodzes, tostarp elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktus. Tīkla attīstības plāns ietver arī pieprasījuma reakcijas, energoefektivitātes, enerģijas uzkrātuvju vai citu tādu resursu izmantošanu, ko sadales sistēmas operators paredzējis izmantot kā alternatīvu sistēmas paplašināšanai.

4. Sadales sistēmas operators apspriežas ar visiem attiecīgajiem sistēmas izmantotājiem un attiecīgajiem pārvades sistēmu operatoriem par tīkla attīstības plānu. Sadales sistēmas operators publicē apspriežu procesa rezultātus kopā ar tīkla attīstības plānu un iesniedz apspriežu procesa rezultātus un tīkla attīstības plānu regulatīvajai iestādei. Regulatīvās iestāde var prasīt izdarīt grozījumus plānā.

5. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 3. punktā izklāstīto pienākumu integrētiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kas apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju vai kas apkalpo mazas, izolētas sistēmas.

33. pants

Elektromobilitātes integrēšana elektroenerģijas tīklā

1. Neskarot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/94/ES⁽²⁵⁾, dalībvalstis nodrošina nepieciešamo tiesisko regulējumu, lai veicinātu publiski pieejamu un privātu uzlādes punktu pieslēgšanu sadales tīkliem. Dalībvalstis nodrošina, ka sadales sistēmu operatori nediskriminējošā veidā sadarbojas ar visiem uzņēmumiem, kam pieder, kuri veido, ekspluatē vai pārvalda elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktus, tostarp attiecībā uz pieslēgumu tīklam.

2. Sadales sistēmu operatoriem nav atļauts turēt īpašumā, izveidot, pārvaldīt vai ekspluatēt elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktus, izņemot gadījumus, kad sadales sistēmu operatoriem privāti uzlādes punkti pieder vienīgi pašu patēriņa vajadzībām.

3. Atkāpjoties no 2. punkta, dalībvalstis var atļaut, ka sadales sistēmu operatoriem pieder vai ka tie izveido, pārvalda vai ekspluatē elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktus, ar noteikumu, ka ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:

- a) pēc atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras, kuru pārskata un apstiprina regulatīvā iestāde, citām personām nav piešķirtas tiesības turēt īpašumā, izveidot, pārvaldīt vai ekspluatēt elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktus, vai tās minētos pakalpojumus nevarēja sniegt par samērīgu cenu un savlaicīgi;
- b) regulatīvā iestāde ir veikusi a) apakšpunktā minētās konkursa procedūras nosacījumu *ex ante* pārskatīšanu un ir piešķirusi apstiprinājumu;
- c) sadales sistēmu operators ekspluatē uzlādes punktus, pamatojoties uz trešo pušu piekļuves nosacījumiem saskaņā ar 6. pantu, un tas nediskriminē sistēmas izmantotājus vai dažu kategoriju sistēmas izmantotājus, un jo īpaši par labu ar to saistītiem uzņēmumiem.

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/94/ES (2014. gada 22. oktobris) par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu (OV L 307, 28.10.2014., 1. lpp.).

Regulatīvā iestāde var izstrādāt vadlīnijas vai iepirkuma noteikumus, lai palīdzētu sadales sistēmu operatoriem nodrošināt taisnīgu konkursa procedūru.

4. Ja dalībvalstis ir īstenojušas 3. punktā izklāstītos nosacījumus, dalībvalstis vai to ieceltās kompetentās iestādes regulāri vai vismaz reizi piecos gados veic sabiedrisko apspriešanu, lai atkārtoti izvērtētu tirgus dalībnieku potenciālo interesi par elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktu īpašumtiesībām, izveidi, ekspluatāciju vai pārvaldīšanu. Ja sabiedriskās apspriešanas gaitā konstatē, ka citām pusēm var piederēt šādi punkti un ka tās spēj tos izveidot, ekspluatēt vai pārvaldīt, dalībvalstis nodrošina, ka sadales sistēmu operatoru darbības šajā jomā tiek pakāpeniski izbeigtas ar noteikumu, ka ir veiksmīgi pabeigta 3. punkta a) apakšpunktā minētā konkursa procedūra. Kā daļu no minētās procedūras nosacījumiem var paredzēt, ka regulatīvās iestādes var atļaut sadales sistēmu operatoriem atgūt to investīciju atlikušo vērtību, kuras tie ieguldīja uzlādes infrastruktūrā.

34. pants

Sadales sistēmu operatoru uzdevumi datu pārvaldības jomā

Dalībvalstis nodrošina, ka visām tiesīgajām pusēm ir nediskriminējoša piekļuve datiem, pamatojoties uz skaidriem un vienlīdzīgiem nosacījumiem, saskaņā ar attiecīgajiem datu aizsardzības noteikumiem. Dalībvalstis, kurās viedās uzskaites sistēmas ir ieviestas saskaņā ar 19. pantu un ja sadales sistēmu operatori ir iesaistīti datu pārvaldībā, atbilstības programmās, kā noteikts 35. panta 2. punkta d) apakšpunktā, ietver konkrētus pasākumus, lai nepieļautu diskriminējošu piekļuvi datiem attiecībā uz tiesīgajām pusēm, kā paredzēts 23. pantā. Ja uz sadales sistēmu operatoriem neattiecas 35. panta 1., 2. vai 3. punkts, dalībvalstis īsteno visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka vertikāli integrētiem uzņēmumiem nav privilēģētas piekļuves datiem savu piegādes darbību veikšanai.

35. pants

Sadales sistēmu operatoru nodalīšana

1. Ja sadales sistēmas operators ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, tas ir neatkarīgs no pārējām darbībām, kas neattiecas uz sadali, vismaz tiktāl, ciktāl tas skar viņa juridisko statusu, organizāciju un lēmumu pieņemšanu. Šie noteikumi nerada pienākumu no vertikāli integrētā uzņēmuma nodalīt īpašumtiesības uz sadales sistēmas operatora aktīviem.

2. Papildus 1. punkta prasībām, ja sadales sistēmas operators ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, tas ir neatkarīgs no citām ar sadali nesaistītām darbībām tiktāl, ciktāl tas attiecas uz tā organizāciju un lēmumu pieņemšanu. Lai to panāktu, piemēro vismaz šādus obligātus kritērijus:

- a) personas, kas atbildīgas par sadales sistēmas operatora vadību, nedrīkst iesaistīties integrētā elektroenerģijas uzņēmuma struktūrā, kas tieši vai netieši ir atbildīgas par elektroenerģijas ražošanu, pārvadi vai piegādi ikdienā;
- b) ir jāveic atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā to personu profesionālās intereses, kas atbildīgas par sadales sistēmas operatora vadību, vienlaikus tām ļaujot rīkoties neatkarīgi;
- c) attiecībā uz aktīviem, kas vajadzīgi tīkla ekspluatācijai, uzturēšanai vai attīstībai sadales sistēmas operatoram ir jābūt efektīvām tiesībām pieņemt lēmumus neatkarīgi no integrētā elektroenerģijas uzņēmuma. Šo uzdevumu veikšanai sadales sistēmas operatora rīcībā ir vajadzīgie resursi, tostarp cilvēkresursi, tehniskie, fiziskie un finanšu resursi. Tam nevajadzētu liegt veidot attiecīgus koordinācijas mehānismus, lai nodrošinātu to, ka ir aizsargātas mātesuzņēmuma ekonomiskās un vadības uzraudzības tiesības meitasuzņēmumā attiecībā uz ieņēmumiem no aktīviem, ko netieši regulē saskaņā ar 59. panta 7. punktu. Tas jo īpaši ļauj mātesuzņēmumam apstiprināt sadales sistēmas operatora gada finanšu plānu vai līdzvērtīgu instrumentu un noteikt vispārīgus ierobežojumus attiecībā uz meitasuzņēmuma parādsaistību līmeni. Tas neļauj mātesuzņēmumam dot norādes par ikdienas darbību vai atsevišķiem lēmumiem par sadales līniju būvniecību vai modernizāciju, ja tie nepārsniedz apstiprināto finanšu plānu vai līdzvērtīgu instrumentu; un

- d) sadales sistēmas operatoram ir jāizstrādā atbilstības programma, kurā izklāsta pasākumus, ko veic, lai nodrošinātu diskriminējošas rīcības nepieļaušanu, un nodrošina, ka tās ievērošana tiek atbilstīgi kontrolēta. Atbilstības programmā paredz konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic, lai sasniegtu šo mērķi. Persona vai struktūra, kas atbildīga par atbilstības programmas kontroli, proti, pārvades sistēmas operatora atbilstības amatpersona, iesniedz 57. panta 1. punktā minētajai regulatīvajai iestādei gada ziņojumu par veiktajiem pasākumiem, un šo ziņojumu publicē. Pārvades sistēmas operatora atbilstības amatpersona ir pilnīgi neatkarīga, un tai ir piekļuve visai sadales sistēmas operatora un visu saistīto uzņēmumu informācijai, kas vajadzīga tās uzdevumu veikšanai.
3. Ja sadales sistēmas operators ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvās iestādes vai citas kompetentas struktūras veic sadales sistēmas operatora darbības uzraudzību, lai tas nevarētu ļaunprātīgi izmantot vertikālo integrāciju, tā kropļojot konkurenci. Jo īpaši vertikāli integrēti sadales sistēmu operatori nedrīkst saziņā un zīmola veidošanā maldināt attiecībā uz vertikāli integrētā uzņēmuma piegādes struktūras atsevišķo identitāti.
4. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 1., 2. un 3. punktu integrētiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kas apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju vai apkalpo mazas, izolētas sistēmas.

36. pants

Sadales sistēmu operatoru īpašumtiesības uz enerģijas uzkrātuvēm

1. Sadales sistēmu operatoriem nepieder enerģijas uzkrātuves, un tie šādas uzkrātuves neattīsta, nepārvalda un neekspluatē.
2. Atkāpjoties no 1. punkta, dalībvalstis var atļaut, ka sadales sistēmu operatoriem pieder enerģijas uzkrātuves vai ka tie šādas enerģijas uzkrātuves attīsta, pārvalda vai ekspluatē, ja tās ir pilnībā integrētas tīkla komponentes un regulatīvā iestāde ir piešķirusi apstiprinājumu vai ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:
- a) pēc atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras, kuru pārskata un apstiprina regulatīvā iestāde, citām personām nav piešķirtas tiesības turēt īpašumā, attīstīt, pārvaldīt vai ekspluatēt šādas uzkrātuves, vai tās minētos pakalpojumus nevarēja sniegt par samērīgu cenu un savlaicīgi;
- b) šādas uzkrātuves ir nepieciešamas, lai sadales sistēmu operatori varētu izpildīt savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu attiecībā uz sadales sistēmas efektīvu, uzticamu un drošu ekspluatāciju, un tās neizmanto, lai pirktu vai pārdotu elektroenerģiju elektroenerģijas tirgos; un
- c) regulatīvā iestāde ir izvērtējusi šādas atkāpes nepieciešamību un ir veikusi konkursa procedūras, tostarp konkursa procedūras nosacījumu, izvērtējumu, un ir piešķirusi apstiprinājumu.

Regulatīvā iestāde var izstrādāt vadlīnijas vai iepirkuma noteikumus, lai palīdzētu sadales sistēmu operatoriem nodrošināt taisnīgu konkursa procedūru.

3. Regulatīvās iestādes regulāri vai vismaz reizi piecos gados veic sabiedrisko apspriešanu par pastāvošajām enerģijas uzkrātuvēm, lai izvērtētu tirgus dalībnieku potenciālo pieejamību un interesi par investēšanu šādās uzkrātuvēs. Ja sabiedriskā apspriešana saskaņā ar regulatīvās iestādes novērtējumu liecina, ka trešām personām var piederēt šādas uzkrātuves vai ka tās spēj attīstīt, ekspluatēt vai pārvaldīt šādas uzkrātuves rentablā veidā, regulatīvās iestādes nodrošina, ka sadales sistēmu operatoru darbības šajā saistībā tiek pakāpeniski izbeigtas 18 mēnešu laikā. Kā daļu no minētās procedūras nosacījumiem var paredzēt, ka regulatīvās iestādes var ļaut sadales sistēmu operatoriem saņemt samērīgu kompensāciju, jo īpaši atgūt to investīciju atlikušo vērtību, kuras tie ieguldīja enerģijas uzkrātuvēs.

4. Šā panta 3. punkts neattiecas uz pilnībā integrētām tīkla komponentēm vai uz tādu jaunu akumulatoru uzkrātuvju parasto nolietojuma laikposmu, attiecībā uz kurām galīgo lēmumu par investēšanu pieņem līdz 2019. gada 4. jūlijam, ar noteikumu, ka šādas akumulatoru uzkrātuves:

- a) ir pieslēgtas tīklam vēlākais divu gadu laikā pēc tam;
- b) ir integrētas sadales sistēmā;

- c) tiek izmantotas tikai tīkla drošības tūlītējas darbības atjaunošanai tīkla bojājumu gadījumā, ja šāds atjaunošanas pasākums sākas nekavējoties un beidzas, kad problēmu var novērst ar regulāru pārdispečēšanu; un
- d) netiek izmantotas, lai pirktu vai pārdotu elektroenerģiju elektroenerģijas tirgos, tostarp balansēšanas tirgos.

37. pants

Sadales sistēmu operatoru konfidencialitātes pienākums

Neskarot 55. pantu vai citus tiesiskas prasības izpaust informāciju, sadales sistēmas operators ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli sensitīvu informāciju, kas iegūta tā saimnieciskajā darbībā, un neļauj diskriminējošā veidā izpaust informāciju par savu darbību, kas var citiem dot komerciālas priekšrocības.

38. pants

Slēgtas sadales sistēmas

1. Dalībvalstis var paredzēt, ka regulatīvās iestādes vai citas kompetentās iestādes kā slēgtu sadales sistēmu klasificē sistēmu, kas elektroenerģiju sadala ģeogrāfiski ierobežotās rūpnieciskās, komerciālās vai koplietojuma pakalpojumu vietās un, neskarot 4. punktu, nepieņēdā elektroenerģiju mājāsaimniecības lietotājiem, ja:

- a) īpašu tehnisku vai drošuma apsvērumu dēļ šādas sistēmas izmantotāju darbība vai ražošanas process ir integrēts; vai
- b) šāda sistēma elektroenerģiju sadala galvenokārt sistēmas īpašniekam vai operatoram vai ar tiem saistītiem uzņēmumiem.

2. Piemērojot šo direktīvu, slēgtas sadales sistēmas uzskata par sadales sistēmām. Dalībvalstis var paredzēt, ka regulatīvās iestādes atbrīvo slēgtas sadales sistēmas operatoru no:

- a) 31. panta 5. un 7. punktā noteiktās prasības saskaņā ar pārskatāmām, nediskriminējošām un uz tirgus principiem balstītām procedūrām iepirkt enerģiju, ko tas izmanto enerģijas zudumu segšanai un ar frekvences kontroli nesaistītiem palīgpakalpojumiem savā sistēmā;
- b) 6. panta 1. punktā noteiktās prasības, ka tarifi vai to aprēķināšanas metodika pirms to stāšanās spēkā ir jāapstiprina saskaņā ar 59. panta 1. punktu;
- c) 32. panta 1. punktā noteiktās prasības iepirkt elastības pakalpojumus un 32. panta 3. punktā noteiktās prasības attīstīt operatoru sistēmas, pamatojoties uz tīkla attīstības plāniem;
- d) 33. panta 2. punktā noteiktās prasības attiecībā uz to, ka sadales sistēmu operatoriem nepieder elektrotransportlīdzekļu uzlādes punkti vai ka tie šādus punktus neattīsta, nepārvalda vai neekspluatē; un
- e) 36. panta 1. punktā noteiktās prasības attiecībā uz to, ka sadales sistēmu operatoriem nepieder enerģijas uzkrātuves vai ka tie šādas uzkrātuves neattīsta, nepārvalda vai neekspluatē.

3. Ja tiek piešķirts atbrīvojums saskaņā ar 2. punktu, piemērojamos tarifus vai to aprēķināšanas metodiku saskaņā ar 59. panta 1. punktu pārskata un apstiprina pēc slēgtās sadales sistēmas izmantotāja pieprasījuma.

4. Ja sistēmu nenozīmīgi lieto mājāsaimniecības, kuras ar sadales sistēmas īpašnieku saista darba attiecības vai līdzīgas saiknes un kuras atrodas slēgtas sadales sistēmas apkalpotā teritorijā, tas neliedz piešķirt 2. pantā paredzētos atbrīvojumus.

39. pants

Apvienotais operators

Šis direktīvas 35. panta 1. punkts neliedz darboties apvienotam pārvades un sadales sistēmas operatoram ar nosacījumu, ka operators atbilst 43. panta 1. punktam vai 44. un 45. pantam, vai VI nodaļas 3. iedaļai vai ka uz operatoru attiecas 66. panta 3. punkts.

V NODAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI, KAS PIEMĒROJAMI PĀRVADES SISTĒMAS OPERATORAM

40. pants

Pārvades sistēmu operatoru uzdevumi

1. Pārvades sistēmas operators atbild par:
 - a) sistēmas darbības nodrošināšanu ilgtermiņā tā, lai elektroenerģijas pārvades apjoms atbilstu saprātīgam elektroenerģijas pārvades pieprasījumam, un par drošas, uzticamas un efektīvas pārvades sistēmas ekspluatāciju, uzturēšanu un attīstību ar ekonomiski izdevīgiem nosacījumiem, pienācīgi ņemot vērā vides aspektus, ciešā sadarbībā ar kaimiņos esošu pārvades sistēmu operatoriem un sadales sistēmu operatoriem;
 - b) atbilstīgu līdzekļu nodrošināšanu, lai izpildītu savas saistības;
 - c) piegādes drošības veicināšanu ar piemērotu pārvades jaudu un sistēmas uzticamību;
 - d) elektroenerģijas plūsmu pārvaldību sistēmā, ņemot vērā apmaiņu ar citām starpsavienotām sistēmām. Lai to panāktu, pārvades sistēmas operators ir atbildīgs par drošas, uzticamas un efektīvas elektroenerģijas sistēmas nodrošināšanu un visu šajā sakarā vajadzīgo palīgpakalpojumu, tostarp to, kuri sniegti atbilstīgi ar pieprasījumu reakcijas un ar enerģijas uzkrātuvju palīdzību, pieejamības nodrošināšanu, ja vien šī pieejamība nav atkarīga no kādas citas pārvades sistēmas, ar ko attiecīgā sistēma ir savienota;
 - e) pietiekamas informācijas sniegšanu citu tādu sistēmu operatoriem, kas ir starpsavienotas ar attiecīgo sistēmu, lai nodrošinātu starpsavienotās sistēmas drošu un efektīvu darbību, saskaņotu pilnveidošanu un sadarbību;
 - f) sistēmas izmantotāju vai izmantotāju kategoriju nediskriminēšanu, jo īpaši par labu saviem saistītajiem uzņēmumiem;
 - g) tādas informācijas sniegšanu sistēmas izmantotājiem, kas vajadzīga, lai efektīvi piekļūtu sistēmai;
 - h) pārslodzes rentes un tādu maksājumu iekasēšanu, kas tiek veikti saistībā ar pārvades sistēmu operatoru savstarpēju kompensāciju mehānismu saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 49. pantu, piešķirot un pārvaldot trešās personas piekļuves iespējas un sniedzot pamatotu paskaidrojumu, ja tas piekļūvi ir atteicis, ko uzrauga regulatīvās iestādes; veicot savus šajā pantā noteiktos uzdevumus, pārvades sistēmu operatori pirmām kārtām atvieglo tirgus integrāciju;
 - i) palīgpakalpojumu pirkšanu, lai nodrošinātu darbības drošību;
 - j) pamatnostādņu pieņemšanu sadarbībai un koordinācijai starp reģionālajiem koordinācijas centriem;
 - k) dalību Eiropas un valstu resursu pietiekamības novērtējumu izveidē saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 IV nodaļu;
 - l) pārvades sistēmu digitalizāciju;
 - m) datu pārvaldību, tostarp datu pārvaldības sistēmu izstrādi, kiberdrošību un datu aizsardzību, ievērojot piemērojamos noteikumus un neskarot citu iestāžu kompetenci.

2. Dalībvalstis var paredzēt, ka vienu vai vairākus no šā panta 1. punktā uzskaitītajiem pienākumiem uztic nevis pārvades sistēmas operatoram, kuram pieder pārvades sistēma un kuram citkārt būtu jāpilda attiecīgie pienākumi, bet gan citam pārvades sistēmas operatoram. Pārvades sistēmas operators, kam uztic uzdevumus, ir sertificēts atbilstīgi nodalītu īpašumtiesību neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades sistēmas operatora modelim un atbilst 43. pantā noteiktajām prasībām, bet netiek prasīts, lai tam piederētu pārvades sistēma, par kuru tas ir atbildīgs.

Pārvades sistēmas operators, kuram pieder pārvades sistēma, atbilst VI nodaļā noteiktajām prasībām un ir sertificēts saskaņā ar 43. pantu. Tas neskar iespēju pārvades sistēmu operatoriem, kas sertificēti atbilstīgi nodalītu īpašumtiesību neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades sistēmas operatora modelim, pēc savas iniciatīvas un savā uzraudzībā deleģēt konkrētus uzdevumus citiem pārvades sistēmu operatoriem, kas ir sertificēti atbilstīgi nodalītu īpašumtiesību neatkarīga sistēmas operatora vai neatkarīga pārvades sistēmas operatora modelim, ja šāda uzdevumu deleģēšana neapdraud deleģējošā pārvades sistēmas operatora efektīvas un neatkarīgas lēmumu pieņemšanas tiesības.

3. Veicot 1. punktā minētos uzdevumus, pārvades sistēmas operators ņem vērā ieteikumus, ko sniedz reģionālie koordinācijas centri.

4. Veicot 1. punkta i) apakšpunktā minēto uzdevumu, pārvades sistēmas operatori iepērk balansēšanas pakalpojumus saskaņā ar:

a) pārredzamām, nediskriminējošām un uz tirgus principiem balstītām procedūrām;

b) visu kvalificēto elektroenerģijas uzņēmumu un tirgus dalībnieku, tostarp tirgus dalībnieku, kas piedāvā atjaunojamos energoresursus, tirgus dalībnieku, kas iesaistīti pieprasījumreakcijā, enerģijas uzkrātuvju operatoru un tirgus dalībnieku, kas iesaistīti agregēšanā, līdzdalību.

Pirmās daļas b) apakšpunkta nolūkā regulatīvās iestādes un pārvades sistēmu operatori ciešā sadarbībā ar visiem tirgus dalībniekiem nosaka tehniskās prasības dalībai minētajos tirgos, pamatojoties uz minēto tirgu tehniskajiem rādītājiem.

5. Šā panta 4. punktu piemēro ar frekvences kontroli nesaistītu palīgpakalpojumu sniegšanai, ko veic pārvades sistēmu operatori, ja vien regulatīvā iestāde novērtējumā nav secinājusi, ka ar frekvences kontroli nesaistītu palīgpakalpojumu sniegšana, kas balstīta tirgū, nav ekonomiski lietderīga, un ir piešķirusi atkāpi. Tiesiskie regulējumi jo īpaši nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori var iepirkt pakalpojumus no pieprasījumreakcijas vai enerģijas uzkrātuvju pakalpojumu sniedzējiem un veicina energoefektivitātes pasākumu ieviešanu, ja šādi pasākumi izmaksu ziņā efektīvi mazina nepieciešamību modernizēt vai aizvietot elektroenerģijas jaudu un ja tie atbalsta pārvades sistēmas efektīvu un drošu darbību.

6. Pārvades sistēmu operatori ar regulatīvās iestādes apstiprinājumu vai pati regulatīvā iestāde pārredzamā un līdzdalību veicinošā procesā, kurā iesaistās visi attiecīgie sistēmas izmantotāji un sadales sistēmu operatori, nosaka iepirkto ar frekvences kontroli nesaistīto palīgpakalpojumu specifikācijas un attiecīgā gadījumā standartizētus tirgus produktus šādiem pakalpojumiem vismaz valsts līmenī. Specifikācijas nodrošina visu tirgus dalībnieku, tostarp tirgus dalībnieku, kas piedāvā atjaunojamos energoresursus, tirgus dalībnieku, kas iesaistīti pieprasījumreakcijā, enerģijas uzkrātuvju operatoru un tirgus dalībnieku, kas iesaistīti agregēšanā, efektīvu un nediskriminējošu līdzdalību. Pārvades sistēmu operatori apmainās ar visu vajadzīgo informāciju un veic saskaņošanu ar sadales sistēmu operatoriem, lai nodrošinātu optimālu resursu izlietojumu, lai nodrošinātu drošu un efektīvu sistēmas darbību un lai sekmētu tirgus attīstību. Pārvades sistēmu operatori par šādu pakalpojumu iepirkšanu saņem pienācīgu atlīdzību, kas ļauj tiem atgūt vismaz samērīgas atbilstošās izmaksas, tostarp izdevumus par nepieciešamajām informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un infrastruktūras izmaksas.

7. Šā panta 5. punktā minētais pienākums iepirkt ar frekvences kontroli nesaistītus palīgpakalpojumus neattiecas uz pilnībā integrētām tīkla komponentēm.

8. Dalībvalstis vai to ieceltās kompetentās iestādes var atļaut pārvades sistēmu operatoriem veikt darbības, kas nav paredzētas šajā direktīvā un Regulā (ES) 2019/943, ja šādas darbības ir nepieciešamas, lai pārvades sistēmu operatori varētu izpildīt savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu vai Regulu (ES) 2019/943, ar noteikumu, ka regulatīvā iestāde ir izvērtējusi šādas atkāpes nepieciešamību. Šis punkts neskar pārvades sistēmu operatoru tiesības turēt īpašumā tīklus, kas nav elektroenerģijas tīkli, vai šādus tīklus attīstīt, pārvaldīt vai ekspluatēt, ja dalībvalsts vai tās ieceltā kompetentā iestāde ir piešķirusi šādas tiesības.

41. pants

Konfidencialitātes un pārredzamības prasības, kas jāievēro pārvades sistēmu īpašniekiem un pārvades sistēmu operatoriem

1. Neskarot 55. pantu vai citu tiesisku pienākumu izpaust informāciju, visi pārvades sistēmu operatori un visi sadales sistēmu īpašnieki ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli sensitīvu informāciju, kas iegūta to darbības gaitā, un neļauj diskriminējošā veidā izpaust tādu informāciju par savu darbību, kas var citiem dot komerciālas priekšrocības. Tie jo īpaši neizpauž komerciāli sensitīvu informāciju citām uzņēmuma daļām, ja vien šāda izpaušana nav vajadzīga darījuma veikšanai. Lai pilnībā ievērotu noteikumus par informācijas nodalīšanu, dalībvalstis nodrošina, ka pārvades sistēmas īpašnieks un pārējās uzņēmuma daļas neizmanto kopīgus dienestus, piemēram, kopīgu juridisko dienestu, izņemot viennozīmīgi administratīvu vai IT funkciju veikšanu.

2. Ja elektroenerģiju pārdod vai pērk saistīti uzņēmumi, pārvades sistēmu operatori ļaunprātīgi neizmanto komerciāli sensitīvu informāciju, kas iegūta no trešām personām, nodrošinot tām piekļuvi sistēmai vai vienojoties par šādu piekļuvi.
3. Informāciju, kas vajadzīga efektīvai konkurencei un efektīvai tirgus darbībai, dara publiski pieejamu. Šis pienākums neskar komerciāli sensitīvas informācijas konfidencialitāti.

42. pants

Pilnvaras pieņemt lēmumus par jaunu ražošanas iekārtu un enerģijas uzkrātuvju pieslēgšanu pārvades sistēmai

1. Pārvades sistēmas operators izstrādā un publicē pārskatāmas un efektīvas procedūras jaunu ražošanas iekārtu un enerģijas uzkrātuvju nediskriminējošai pieslēgšanai pārvades sistēmai. Minētās procedūras ir jāapstiprina regulatīvajām iestādēm.
2. Pārvades sistēmu operators nevar atteikties pieslēgt jaunu ražošanas iekārtu vai enerģijas uzkrātuvi, pamatojoties uz iespējamiem tīkla pieejamās jaudas turpmākiem ierobežojumiem, piemēram, pārslodzi pārvades sistēmas tālākajās daļās. Pārvades sistēmas operators sniedz vajadzīgo informāciju.

Pirmā daļa neskar pārvades sistēmu operatoru iespēju ierobežot garantēto savienojumu jaudu vai piedāvāt savienojumus, kam piemēroti darbības ierobežojumi, lai nodrošinātu ekonomisko efektivitāti jaunām ražošanas iekārtām vai enerģijas uzkrātuvēm, ar noteikumu, ka šādus ierobežojumus ir apstiprinājusi regulatīvā iestāde. Regulatīvā iestāde nodrošina, ka visi garantētās savienojumu jaudas vai darbības ierobežojumi tiek ieviesti, izmantojot pārredzamas un nediskriminējošas procedūras, un nerada nevajadzīgus šķēršļus ienākšanai tirgū. Ja ražošanas iekārta vai enerģijas uzkrātuve sedz izmaksas, kas saistītas ar neierobežotu savienojumu nodrošināšanu, ierobežojumus nepiemēro.

3. Pārvades sistēmas operators nevar atteikt jaunu pieslēgumpunktu, pamatojoties uz to, ka tas radītu papildu izdevumus saistībā ar sistēmas elementu nepieciešamo jaudas palielinājuma pieslēgumpunkta tuvumā.

VI NODAĻA

PĀRVADES SISTĒMU OPERATORU NODALĪŠANA

1. iedaļa

Īpašumtiesību nodalīšana

43. pants

Pārvades sistēmu un pārvades sistēmu operatoru īpašumtiesību nodalīšana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka:
 - a) visi uzņēmumi, kam pieder pārvades sistēma, darbojas kā pārvades sistēmu operatori;
 - b) viena un tā pati persona vai personas nav tiesīga(-as):
 - i) tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, un tieši vai netieši kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu vai izmantot tiesības šajos uzņēmumos; vai
 - ii) tieši vai netieši kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu un tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā;

- c) viena un tā pati persona vai personas nav tiesīga(-as) iecelt uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai tādu struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv pārvaldes sistēmas operatoru vai pārvaldes sistēmu, nedz arī tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā; un
- d) viena un tā pati persona nav tiesīga kļūt par uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai to struktūru locekli, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, gan uzņēmumā, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, gan pārvaldes sistēmas operatorā vai pārvaldes sistēmā.

2. Šā panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā minētās tiesības jo īpaši attiecas uz:

- a) tiesībām izmantot balsstiesības;
- b) tiesībām iecelt uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai to struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv uzņēmumu; vai
- c) kontrolpaketes turēšanu.

3. Piemērojot šā panta 1. punkta b) apakšpunktu, jēdziens “uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām” ietver “uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām” nozīmē, kas paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/73/EK, un termini “pārvaldes sistēmas operators” un “pārvaldes sistēma” ietver “pārvaldes sistēmas operatoru” un “pārvaldes sistēmu” minētās direktīvas nozīmē.

4. Šā panta 1. punkta a) apakšpunktā noteikto prasību uzskata par izpildītu, ja divi vai vairāk uzņēmumi, kam pieder pārvaldes sistēmas, ir nodibinājuši kopuzņēmumu, kas attiecīgajās pārvaldes sistēmās divās vai vairāk dalībvalstīs darbojas kā pārvaldes sistēmas operators. Cits uzņēmums kopuzņēmumā drīkst iesaistīties vienīgi tad, ja atbilstīgi 44. pantam tas ir apstiprināts par neatkarīgu sistēmas operatoru vai par neatkarīgu pārvaldes operatoru 3. iedaļas nolūkos.

5. Ja 1. punkta b), c) un d) apakšpunktā minētā persona ir dalībvalsts vai cita publiska struktūra, tad divas atsevišķas publiskas struktūras, kas kontrolē pārvaldes sistēmas operatoru vai pārvaldes sistēmu, no vienas puses, un uzņēmumu, kas veic ražošanas vai piegādes funkcijas, no otras puses, šā panta īstenošanas nolūkā neuzskata par vienu un to pašu personu vai personām.

6. Dalībvalstis nodrošina, ka ne 41. pantā minēto komerciāli sensitīvo informāciju, ko ieguvusi pārvaldes sistēmas operators, kurš ir bijis daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, ne šāda pārvaldes sistēmas operatora darbiniekus nenodod tāda uzņēmuma rīcībā, kas veic kādu no ražošanas un piegādes funkcijām.

7. Ja 2009. gada 3. septembrī pārvaldes sistēma pieder vertikāli integrētam uzņēmumam, dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot 1. punktu.

Šādā gadījumā attiecīgā dalībvalsts vai nu:

- a) norīko neatkarīgu sistēmas operatoru saskaņā ar 44. pantu; vai arī
- b) ievēro 3. iedaļu.

8. Ja 2009. gada 3. septembrī pārvaldes sistēma pieder vertikāli integrētam uzņēmumam un ja ir veikti pasākumi, kas garantē lielāku pārvaldes sistēmas operatora neatkarību, nekā paredzēts 3. iedaļā, dalībvalsts var pieņemt lēmumu nepiemērot 1. punktu.

9. Pirms uzņēmumu apstiprina un norīko par pārvaldes sistēmas operatoru saskaņā ar šā panta 8. punktu, to sertificē saskaņā ar procedūrām, kuras noteiktas saskaņā ar šīs direktīvas 52. panta 4., 5. un 6. punktā un Regulas (ES) 2019/943 51. pantā noteiktajām procedūrām, kuras ievērojot, Komisija pārbauda, vai veiktie pasākumi viennozīmīgi garantē efektīvāku pārvaldes sistēmas operatora neatkarību nekā šīs nodaļas 3. iedaļa.

10. Vertikāli integrētiem uzņēmumiem, kam pieder pārvaldes sistēmas, nekādā gadījumā nav liegts veikt pasākumus, lai panāktu atbilstību 1. punktam.

11. Uzņēmumiem, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, nekādā gadījumā nedrīkst būt iespēja tieši vai netieši iegūt kontroli vai izmantot jebkādas tiesības attiecībā uz nodalītiem pārvaldes sistēmu operatoriem dalībvalstīs, kuras piemēro 1. punktu.

2. iedaļa

Neatkarīgi sistēmu operatori

44. pants

Neatkarīgi sistēmu operatori

1. Ja 2009. gada 3. septembrī pārvades sistēma pieder vertikāli integrētam uzņēmumam, dalībvalstis var pieņemt lēmumu nepiemērot 43. panta 1. punktu un pēc pārvades sistēmas īpašnieka priekšlikuma norīkot neatkarīgu pārvades sistēmas operatoru. Šādu norīkošanu apstiprina Komisija.
2. Dalībvalsts var apstiprināt un norīkot neatkarīgu sistēmas operatoru, ar noteikumu, ka:
 - a) potenciālais operators ir pierādījis savu atbildību 43. panta 1. punkta b), c) un d) apakšpunktā noteiktajām prasībām;
 - b) potenciālais operators ir pierādījis, ka tā rīcībā ir cilvēkresursi un tehniskie, fiziskie un finanšu resursi, kas vajadzīgi 40. pantā paredzēto uzdevumu veikšanai;
 - c) potenciālais operators ir apņēmis ievērot regulatīvās iestādes pārraudzīto tīkla attīstības desmit gadu plānu;
 - d) pārvades sistēmas īpašnieks ir pierādījis spēju izpildīt savas saistības saskaņā ar 5. punktu. Šim nolūkam tas iesniedz projektus visiem līgumiem ar potenciālo operatoru un citām attiecīgām struktūrām; un
 - e) potenciālais operators ir pierādījis spēju izpildīt Regulā (ES) 2019/943 paredzētās saistības, tostarp īstenot pārvades sistēmu operatoru sadarbību Eiropas un reģionālā līmenī.
3. Uzņēmumus, ko regulatīvā iestāde sertificējusi kā atbilstīgus 53. panta un šā panta 2. punkta prasībām, dalībvalstis apstiprina un norīko par neatkarīgiem pārvades sistēmu operatoriem. Piemēro sertifikācijas procedūru, kas paredzēta vai nu šīs direktīvas 52. pantā un Regulas (ES) 2019/943 51. pantā, vai arī šīs direktīvas 53. pantā.
4. Neatkarīgiem sistēmu operatoriem ir pienākums piešķirt un pārvaldīt trešo personu piekļuvi, tostarp iekasēt piekļuves maksas un pārslodzes maksas, un maksājumus saskaņā ar pārvades sistēmu operatoru savstarpēju kompensāciju mehānismu atbilstīgi Regulas (ES) 2019/943 49. pantam, kā arī ekspluatēt, uzturēt un attīstīt pārvades sistēmu un ar investīciju plānošanu panākt, lai sistēma ilgtermiņā atbilstu pamatotam pieprasījumam. Attīstot pārvades sistēmu, neatkarīgais sistēmas operators ir atbildīgs par jaunu infrastruktūras objektu plānošanu (ieskaitot apstiprināšanas procedūru), būvniecību un nodošanu ekspluatācijā. Šajā nolūkā neatkarīgais sistēmas operators darbojas kā pārvades sistēmas operators atbilstīgi šai iedaļai. Pārvades sistēmas īpašnieks nav atbildīgs ne par trešo personu piekļuves piešķiršanu un pārvaldību, ne par investīciju plānošanu.
5. Ja ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators, pārvades sistēmas īpašnieks:
 - a) pienācīgi sadarbojas ar neatkarīgo sistēmas operatoru un palīdz tam veikt pienākumus, tostarp sniedzot visu attiecīgo informāciju;
 - b) finansē investīcijas, par kurām nolemj neatkarīgais sistēmas operators un kuras apstiprina regulatīvā iestāde, vai piekrīt, ka tās finansē cita ieinteresētā persona, arī neatkarīgais sistēmas operators. Attiecīgo finansēšanas kārtību apstiprina regulatīvā iestāde. Pirms šādas apstiprināšanas regulatīvā iestāde apspriežas ar pārvades sistēmas īpašnieku un citām ieinteresētajām personām;
 - c) nodrošina segumu saistībām, kas attiecas uz tīkla aktīviem, izņemot to saistību daļu, kas saistīta ar neatkarīgā sistēmas operatora uzdevumiem; un
 - d) nodrošina garantijas, kas vajadzīgas finansējuma piesaistei tīkla paplašināšanai, izņemot investīcijas, attiecībā uz kurām atbilstīgi b) apakšpunktam pārvades sistēmas īpašnieks piekritis, ka finansējumu nodrošina cita ieinteresētā persona, arī neatkarīgais sistēmas operators.

6. Ciešā sadarbībā ar regulatīvo iestādi attiecīgajai valsts konkurences iestādei piešķir visas vajadzīgās pilnvaras, lai tā varētu efektīvi uzraudzīt, kā pārvades sistēmas īpašnieks pilda 5. punktā paredzētās saistības.

45. pants

Pārvades sistēmu īpašnieku nodalīšana

1. Ja ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators, pārvades sistēmas īpašnieks, kas ir daļa no vertikāli integrēta uzņēmuma, vismaz juridiskās formas, organizācijas un lēmumu pieņemšanas aspektā ir neatkarīgs no citām darbībām, kas nav saistītas ar pārvadi.
2. Lai nodrošinātu 1. punktā minēto pārvades sistēmas īpašnieka neatkarību, piemēro vismaz šādus minimālos kritērijus:
 - a) personas, kas atbildīgas par pārvades sistēmas īpašnieka vadību, neiesaistās integrētā elektroenerģijas uzņēmuma struktūrās, kas tieši vai netieši ir ikdienā atbildīgas par elektroenerģijas ražošanu, sadali un piegādi;
 - b) veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā to personu profesionālās intereses, kuras atbildīgas par pārvades sistēmas īpašnieka vadību, vienlaikus ļaujot tām rīkoties neatkarīgi; un
 - c) pārvades sistēmas īpašnieks izstrādā atbilstības programmu, kurā izklāsta pasākumus, kas veikti, lai nodrošinātu diskriminējošas rīcības nepieļaušanu, un nodrošina, ka tās ievērošana tiek atbilstīgi kontrolēta. Atbilstības programmā paredz konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic šo mērķu sasniegšanai. Par atbilstības programmas kontroli atbildīgā persona vai struktūra iesniedz regulatīvajai iestādei gada ziņojumu par veiktajiem pasākumiem, un šo ziņojumu publicē.

3. iedaļa

Neatkarīgs pārvades operators

46. pants

Aktīvi, iekārtas, darbinieki un identitāte

1. Pārvades sistēmu operatoru rīcībā ir visi cilvēkresursi un tehniskie, fiziskie un finanšu resursi, kas vajadzīgi, lai pildītu šajā direktīvā noteiktos pienākumus un veiktu elektroenerģijas pārvades darbības, jo īpaši:
 - a) elektroenerģijas pārvades darbības veikšanai vajadzīgie aktīvi, tostarp pārvades sistēma, pieder pārvades sistēmas operatoram;
 - b) elektroenerģijas pārvades darbības veikšanai, tostarp korporatīvo uzdevumu veikšanai, vajadzīgais personāls ir pārvades sistēmas operatora darbinieki;
 - c) aizliegta darbinieku nomāšana un pakalpojumu sniegšana citām vertikāli integrēta uzņēmuma daļām vai no tām. Pārvades sistēmas operators tomēr var sniegt pakalpojumus vertikāli integrētam uzņēmumam, ar noteikumu, ka:
 - i) minēto pakalpojumu sniegšana nediskriminē sistēmas izmantotājus, ir pieejama visiem sistēmas izmantotājiem ar vienādiem noteikumiem un neierobežo, nekropļo un nekavē konkurenci ražošanas vai piegādes jomā; un
 - ii) minēto pakalpojumu sniegšanas noteikumus ir apstiprinājusi regulatīvā iestāde;
 - d) neskarot saskaņā ar 49. pantu pieņemtos uzraudzības struktūras lēmumus, vertikāli integrētais uzņēmums pēc pārvades sistēmas operatora atbilstīga pieprasījuma savlaicīgi dara pārvades sistēmas operatoram pieejamus atbilstīgus finanšu resursus turpmākiem investīciju projektiem un/vai pašreizējo aktīvu aizstāšanai.

2. Papildus 40. pantā minētajiem uzdevumiem elektroenerģijas pārvades darbība ietver vismaz šādas darbības:
 - a) pārstāvēt pārvades sistēmas operatoru un uzturēt kontaktus attiecībā ar trešām personām un regulatīvajām iestādēm;
 - b) pārstāvēt pārvades sistēmas operatoru *ENTSO-E*;
 - c) piešķirt un pārvaldīt trešo personu piekļuvi, nediskriminējot sistēmas izmantotājus vai izmantotāju kategorijas;
 - d) iekasēt visas maksas, kas saistītas ar pārvades sistēmu, tostarp piekļuves maksas, maksas par enerģijas zudumiem un maksas par palīgpakalpojumiem;
 - e) ekspluatēt, uzturēt un attīstīt drošu, efektīvu un saimnieciski izdevīgu pārvades sistēmu;
 - f) plānot investīcijas, nodrošinot sistēmas ilgtermiņa spēju apmierināt saprātīgu pieprasījumu un garantēt piegādes drošību;
 - g) izveidot atbilstīgus kopuzņēmumus, iekļaujot vienu vai vairākus pārvades sistēmu operatorus, elektroenerģijas biržas un citus attiecīgus dalībniekus, kas cenšas attīstīt reģionālo tirgu izveidi vai veicināt liberalizācijas procesu; un
 - h) sniegt visus korporatīvos pakalpojumus tostarp juridiskos pakalpojumus, grāmatvedības un IT pakalpojumus.
3. Pārvades sistēmu operatorus izveido juridiskajā formā, kas minēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2017/1132 ⁽²⁶⁾ I pielikumā.
4. Pārvades sistēmas operators tā korporatīvajā identitātē, saziņā, zīmola veidošanā un telpās nemaldina attiecībā uz vertikāli integrēta uzņēmuma vai kādas tā daļas atsevišķo identitāti.
5. Pārvades sistēmas operators neizmanto ne IT sistēmas vai iekārtas, ne fiziskās telpas un drošības piekļuves sistēmas kopīgi ar jebkuru vertikāli integrēta uzņēmuma daļu, ne arī vienus un tos pašus konsultantus vai ārējos līgumslēdzējus saistībā ar IT sistēmām vai iekārtām un drošības piekļuves sistēmām.
6. Pārvades sistēmu operatoru grāmatvedības revīziju veic revidents, kas nav tas pats revidents, kurš veic grāmatvedības revīziju vertikāli integrētā uzņēmumā vai kādā no tā daļām.

47. pants

Pārvades sistēmas operatora neatkarība

1. Neskarot saskaņā ar 49. pantu pieņemtos uzraudzības struktūras lēmumus, pārvades sistēmas operatoram ir:
 - a) neatkarīgi no vertikāli integrēta uzņēmuma – reālas lēmumu pieņemšanas tiesības attiecībā uz pārvades sistēmas darbību, uzturēšanai un attīstīšanai vajadzīgajiem aktīviem; un
 - b) tiesības piesaistīt līdzekļus kapitāla tirgū, jo īpaši aizņemoties un palielinot kapitālu.
2. Pārvades sistēmas operators vienmēr rīkojas tā, lai nodrošinātu, ka viņam ir vajadzīgie resursi, lai pienācīgi un efektīvi veiktu pārvades darbību, kā arī lai attīstītu un uzturētu efektīvu, drošu un saimnieciski izdevīgu pārvades sistēmu.
3. Vertikāli integrēta uzņēmuma meitasuzņēmumiem, kas veic ražošanas vai piegādes funkcijas, nav tiešas vai netiešas dalības pārvades sistēmas operatorā. Pārvades sistēmas operatoram nav nekādas tiešas vai netiešas dalības vertikāli integrēta uzņēmuma meitasuzņēmumā, kas veic ražošanas vai piegādes funkcijas, nedz arī tas saņem dividendes vai citu finansiālu labumu no minētā meitasuzņēmuma.
4. Pārvades sistēmas operatora vispārējās pārvaldes struktūra un korporatīvie statūti nodrošina pārvades sistēmas operatora faktisku neatkarību saskaņā ar šo iedaļu. Vertikāli integrēts uzņēmums tieši vai netieši nenosaka pārvades sistēmas operatora rīcību konkurences apstākļos attiecībā uz pārvades sistēmas operatora ikdienas darbu un tīkla pārvaldību vai attiecībā uz darbībām, kas vajadzīgas, lai sagatavotu tīkla attīstības desmit gadu plānu, kurš izstrādāts atbilstīgi 51. pantam.

⁽²⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1132 (2017. gada 14. jūnijs) attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem (OV L 169, 30.6.2017., 46. lpp.).

5. Pildot šīs direktīvas 40. pantā un 46. panta 2. punktā paredzētos uzdevumus un ievērojot pienākumus, kas noteikti Regulas (ES) 2019/943 16., 18., 19. un 50. pantā, pārvades sistēmu operatori nediskriminē dažādas personas vai struktūras un neierobežo, neizkropļo vai netraucē konkurenci ražošanas vai piegādes jomā.
6. Tirdzniecības un finansiālas attiecības starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru, tostarp pārvades sistēmas operatora aizdevumi vertikāli integrētam uzņēmumam, atbilst tirgus noteikumiem. Pārvades sistēmas operatoram ir šādu tirdzniecības un finansiālu attiecību detalizēta uzskaitē, un tas šo uzskaiti dara pieejamu pēc regulatīvās iestādes pieprasījuma.
7. Pārvades sistēmas operators iesniedz regulatīvajai iestādei apstiprināšanai visus tirdzniecības un finanšu līgumus ar vertikāli integrēto uzņēmumu.
8. Pārvades sistēmas operators informē regulatīvo iestādi par 46. panta 1. punkta d) apakšpunktā minētajiem finanšu resursiem, kas pieejami turpmākiem investīciju projektiem un/vai pašreizējo aktīvu aizstāšanai.
9. Vertikāli integrēts uzņēmums atturas no jebkādas rīcības, kas kavētu vai ierobežotu pārvades sistēmas operatoru pildīt šajā nodaļā minētās saistības un liktu pārvades sistēmas operatoram lūgt vertikāli integrēta uzņēmuma atļauju, lai izpildītu šīs saistības.
10. Uzņēmumu, ko regulatīvā iestāde sertificējusi kā atbilstīgu šīs nodaļas prasībām, attiecīgā dalībvalsts apstiprina un norīko par pārvades sistēmas operatoru. Piemēro sertifikācijas procedūru, kas paredzēta vai nu šīs direktīvas 52. pantā un Regulas (ES) 2019/943 51. pantā, vai arī šīs direktīvas 53. pantā.

48. pants

Pārvades sistēmas operatora darbinieku un vadības neatkarība

1. Lēmumus par pieņemšanu darbā un atjaunošanu amatā, darba apstākļiem, tostarp atalgojumu un amata pilnvaru termiņa beigām personām, kas atbildīgas par vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem pieņem pārvades sistēmas operatora uzraudzības struktūra, kas norīkota saskaņā ar 49. pantu.
2. Regulatīvajai iestādei dara zināmu to personu identitāti, kuras uzraudzības struktūra ierosinājusi iecelt par personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai par pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem vai atjaunot šajos amatos, un nosacījumus, kas reglamentē šo personu amata pilnvaru termiņu, tā ilgumu un izbeigšanu, kā arī iemeslus jebkuram ierosinājumam pārtraukt šādu amata pilnvaru termiņu. Šā panta 1. punktā minētie nosacījumi un lēmumi kļūst saistoši vienīgi tad, ja trīs nedēļu laikā pēc paziņošanas regulatīvā iestāde nav pret tiem iebildusi.

Regulatīvā iestāde var iebilst pret 1. punktā minētajiem lēmumiem, ja:

- a) rodas šaubas par tās personas profesionālo neatkarību, kuru ierosināts iecelt par personu, kas atbildīga par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai par pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekli; vai
 - b) amata pilnvaru termiņa priekšlaicīgas izbeigšanas gadījumā pastāv šaubas par šādas priekšlaicīgas izbeigšanas pamatotību.
3. Personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem, uz kuriem attiecas šis punkts, trīs gadus pirms iecelšanas amatā nav bijis profesionāla amata vai pienākumu, tiesas vai netiesas līdzdalības vai uzņēmējdarbības attiecību ar vertikāli integrēto uzņēmumu vai kādu tā daļu, vai to kontrolējošo akcionāru, kas nav pārvades sistēmas operators.
 4. Personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem un darbiniekiem nevienā citā vertikāli integrētā uzņēmuma daļā vai to kontrolējošā akcionārā nav nekāda cita profesionāla amata vai atbildības, tiesas vai netiesas līdzdalības un uzņēmējdarbības attiecību.

5. Personām, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem un darbiniekiem nevienā vertikāli integrēta uzņēmuma daļā kā vien pārvades sistēmas operatorā nav līdzdalības, un viņi tieši vai netieši negūst nekādu finansiālu labumu. Viņu atalgojums nav atkarīgs no citām vertikāli integrēta uzņēmuma darbībām vai rezultātiem kā vien no pārvades sistēmas operatora darbībām vai rezultātiem.

6. Attiecībā uz visām sūdzībām, ko par amata pilnvaru termiņa priekšlaicīgu izbeigšanu iesniedz personas, kuras atbildīgas par vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvās struktūras locekļi, ir garantētas efektīvas tiesības pārsūdzēt regulatīvajai iestādei.

7. Pēc amata pilnvaru termiņa beigām pārvades sistēmas operatorā par vadību atbildīgajām personām un/vai administratīvo struktūru locekļiem vismaz četrus gadus nav profesionāla amata vai atbildības, līdzdalības vai uzņēmējdarbības attiecību nevienā no vertikāli integrēta uzņēmuma daļām kā vien pārvades sistēmas operatorā, vai to kontrolējošā akcionārā.

8. Šā panta 3. punktu piemēro lielākajai daļai personu, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļiem.

Personas, kas atbildīgas par pārvades sistēmas operatora vadību, un/vai pārvades sistēmas operatora administratīvo struktūru locekļi, uz kuriem neattiecas 3. punkts, vismaz sešus mēnešus pirms viņu iecelšanas amatā nav veikuši vadības vai citas attiecīgas darbības vertikāli integrētajā uzņēmumā.

Šā punkta pirmo daļu un 4. līdz 7. punktu piemēro visām personām, kas pieder izpildvadībai, un personām, kas ir viņu tiesā pakļautībā jautājumos, kuri saistīti ar tīkla darbību, uzturēšanu vai attīstību.

49. pants

Uzraudzības struktūra

1. Pārvades sistēmas operatoram ir uzraudzības struktūra, kas atbild par tādu lēmumu pieņemšanu, kuri varētu būtiski ietekmēt pārvades sistēmas operatora akcionāru aktīvu vērtību, jo īpaši tādu lēmumu pieņemšanu, kuri attiecas uz gada un ilgāka termiņa finanšu plāna apstiprināšanu, pārvades sistēmas operatora parādsaistībām un akcionāriem izdalīto dividenžu apjomu. Uzraudzības struktūras kompetencē nav lēmumi, kas attiecas uz pārvades sistēmas operatora ikdienas darbu un tīkla pārvaldību, un uz darbībām, kuras vajadzīgas, lai sagatavotu tīkla attīstības desmit gadu plānu, kas izstrādāts atbilstīgi 51. pantam.

2. Uzraudzības struktūrā ir locekļi no vertikāli integrētā uzņēmuma, no trešo personu akcionāriem un, ja to nosaka attiecīgi valsts tiesību akti, locekļi no citām ieinteresētajām personām, piemēram, pārvades sistēmas operatora darbinieki.

3. Šis direktīvas 48. panta 2. punktu un 3. līdz 7. punktu piemēro vismaz pusei uzraudzības struktūras locekļu, atņemot vienu no uzraudzības struktūras locekļu kopskaita.

Šis direktīvas 48. panta 2. punkta otrās daļas b) apakšpunktu piemēro visiem uzraudzības struktūras locekļiem.

50. pants

Atbilstības programma un atbilstības amatpersona

1. Dalībvalstis nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori izstrādā un īsteno atbilstības programmu, kurā izklāstīti pasākumi, ko veic, lai nodrošinātu diskriminācijas nepieļaušanu, un nodrošina atbilstīgu kontroli pār tās ievērošanu. Atbilstības programmā paredz konkrētus darbinieku pienākumus, kas jāveic šo mērķu sasniegšanai. Regulatīvā iestāde apstiprina atbilstības programmu. Neskarot regulatīvās iestādes pilnvaras, atbilstību programmai neatkarīgi uzrauga atbilstības amatpersona.

2. Atbilstības amatpersonu iecel uzraudzības struktūra, un to apstiprina regulatīvā iestāde. Regulatīvā iestāde var atteikties apstiprināt atbilstības amatpersonu tikai neatkarības trūkuma vai profesionālo spēju trūkuma dēļ. Atbilstības amatpersona var būt fiziska vai juridiska persona. Uz atbilstības amatpersonu attiecas 48. panta 2. līdz 8. punkts.
3. Atbilstības amatpersonas pienākums ir:
 - a) pārraudzīt atbilstības programmas īstenošanu;
 - b) sagatavot gada ziņojumu, norādot pasākumus, kas veikti atbilstības programmas īstenošanai, un iesniegt to regulatīvajai iestādei;
 - c) ziņot uzraudzības struktūrai un sniegt ieteikumus attiecībā uz atbilstības programmu un tās īstenošanu;
 - d) informēt regulatīvo iestādi par jebkādiem būtiskiem pārkāpumiem attiecībā uz atbilstības programmas īstenošanu; un
 - e) ziņot regulatīvajai iestādei par tirdzniecības un finansiālām attiecībām starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru.
4. Atbilstības amatpersona ierosinātos lēmumus par investīciju plānu vai par atsevišķām investīcijām tīklā iesniedz regulatīvajai iestādei. Tas notiek vēlākais tad, kad pārvades sistēmas operatora vadība un/vai kompetentā administratīvā struktūrai tos iesniedz uzraudzības struktūrai.
5. Ja vertikāli integrēts uzņēmums pilnsapulcē vai saskaņā ar tā ieceltu uzraudzības struktūras locekļu balsojumu ir novērsis lēmuma pieņemšanu, tādējādi apturot vai kavējot investīcijas, kuras saskaņā ar tīkla attīstības desmit gadu plānu ir jāveic turpmākajos trijos gados, atbilstības amatpersona par to ziņo regulatīvajai iestādei, kura tad rīkojas saskaņā ar 51. pantu.
6. Noteikumus, ar ko reglamentē atbilstības amatpersonas pilnvaras vai nodarbināšanas nosacījumus, tostarp tās pilnvaru ilgumu, apstiprina regulatīvā iestāde. Minētie noteikumi nodrošina atbilstības amatpersonas neatkarību, tostarp nodrošinot visus resursus, kas nepieciešami atbilstības amatpersonas pienākumu izpildei. Atbilstības amatpersonai tās pilnvaru laikā nav nekāda cita amata vai profesionālu pienākumu, kā arī tiešas vai netiešas līdzdalības kādā no vertikāli integrētā uzņēmuma daļām vai to kontrolējošā akcionārā.
7. Atbilstības amatpersona regulāri vai nu mutiski, vai rakstiski ziņo regulatīvajai iestādei, un tai ir tiesības regulāri vai nu mutiski, vai rakstiski ziņot pārvades sistēmas operatora uzraudzības struktūrai.
8. Atbilstības amatpersona var piedalīties visās pārvades sistēmas operatora vadības vai administratīvās struktūras un uzraudzības struktūras sanāksmēs, kā arī pilnsapulcēs. Atbilstības amatpersona piedalās visās sanāksmēs, kurās izskata šādus jautājumus:
 - a) tīkla piekļuves nosacījumi, kā noteikts Regulā (ES) 2019/943, jo īpaši attiecībā uz tarifiem, trešo personu piekļuvi pakalpojumiem, jaudas piešķiršanu un pārslodzes vadību, pārredzamību, palīgpakalpojumiem un sekundāriem tirgiem;
 - b) projekti, kas sākti, lai pārvades sistēma darbotos, tiktu uzturēta un attīstīta, tostarp investīcijas starpsavienojumos un savienojumos;
 - c) elektroenerģijas pirkšana vai pārdošana pārvades sistēmas darbības vajadzībām.
9. Atbilstības amatpersona uzrauga pārvades sistēmas operatora atbilstību 41. pantam.
10. Atbilstības amatpersonai ir piekļuve visiem pārvades sistēmas operatora attiecīgajiem datiem un birojiem, un visai informācijai, kas vajadzīga tās pienākumu izpildei.
11. Atbilstības amatpersonai bez iepriekšēja paziņojuma ir piekļuve pārvades sistēmas operatora birojiem.
12. Uzraudzības struktūra pēc regulatīvās iestādes iepriekšēja apstiprinājuma var atlaist no amata atbilstības amatpersonu. Tā atlaiž atbilstības amatpersonu pēc regulatīvās iestādes pieprasījuma neatkarības trūkuma vai profesionālo spēju trūkuma dēļ.

51. pants

Tikla attīstība un pilnvaras pieņemt lēmumus par investīcijām

1. Vismaz reizi divos gados pārvades sistēmas operators pēc apspriešanās ar visām ieinteresētajām personām iesniedz regulatīvajai iestādei tīkla attīstības desmit gadu plānu, kura pamatā ir pašreizējais un plānotais piedāvājums un pieprasījums. Minētajā tīkla attīstības plānā iekļauj efektīvus pasākumus, lai garantētu sistēmas pietiekamību un piegādes drošību. Pārvades sistēmas operators publicē tīkla attīstības desmit gadu plānu savā tīmekļa vietnē.

2. Tīkla attīstības desmit gadu plānā jo īpaši:

- a) norāda tirgus dalībniekiem galveno pārvades infrastruktūru, kas jāizveido vai jāatjaunina nākamajos desmit gados;
- b) iekļauj visas investīcijas, par kurām jau pieņemts lēmums, un nosaka jaunas investīcijas, kas jāveic nākamajos trīs gados; un
- c) paredz grafikus visiem investīciju projektiem.

3. Izstrādājot tīkla attīstības desmit gadu plānu, pārvades sistēmas operators pilnībā ņem vērā pieprasījuma reakcijas, enerģijas uzkrātuves vai citu resursu izmantošanas potenciālu kā alternatīvu sistēmas paplašināšanai papildus paredzamajam patēriņam un tirdzniecībai ar citām valstīm, kā arī plāniem par investīcijām Savienības mēroga un reģionālos tīklos.

4. Regulatīvā iestāde atklāti un pārskatāmi apspriežas ar visiem pašreizējiem vai potenciālajiem sistēmas izmantotājiem par tīkla attīstības desmit gadu plānu. Personas un uzņēmumus, kas vēlas būt potenciālie sistēmas izmantotāji, var lūgt pamatot šādas prasības. Regulatīvā iestāde publicē apspriešanās procesā gūtos rezultātus, jo īpaši attiecībā uz iespējamām investīciju vajadzībām.

5. Regulatīvā iestāde pārbauda, vai tīkla attīstības desmit gadu plāns aptver visas investīciju vajadzības, kas identificētas apspriešanās procesā, un vai tas atbilst nesaistošajam Savienības tīkla attīstības desmit gadu plānam ("Savienības tīkla attīstības plāns"), kas minēts Regulas (ES) 2019/943 30. panta 1. punkta b) apakšpunktā. Ja rodas šaubas par atbilstību Savienības tīkla attīstības plānam, regulatīvā iestāde apspriežas ar ACER. Regulatīvā iestāde var pieprasīt pārvades sistēmas operatoram grozīt tā tīkla attīstības desmit gadu plānu.

Kompetentās valsts iestādes pārbauda tīkla attīstības desmit gadu plāna atbilstību nacionālajam enerģētikas un klimata plānam, kas iesniegts saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999.

6. Regulatīvā iestāde pārbauda un izvērtē tīkla attīstības desmit gadu plāna īstenošanu.

7. Ja pārvades sistēmas operators, izņemot sevišķi svarīgu un ārpus tā kontroles esošu iemeslu dēļ, neveic investīcijas, kas atbilstīgi tīkla attīstības desmit gadu plānam būtu jāveic nākamajos trīs gados, dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajai iestādei ir jāveic vismaz viens no turpmāk norādītajiem pasākumiem, lai nodrošinātu, ka attiecīgās investīcijas tiek veiktas, ja šīs investīcijas, pamatojoties uz jaunāko tīkla attīstības desmit gadu plānu, joprojām ir nozīmīgas:

- a) likt pārvades sistēmas operatoram veikt attiecīgās investīcijas;
- b) rīkot konkursu, kas attiecīgo investīciju gadījumā būtu atvērts visiem investoriem; vai
- c) likt pārvades sistēmas operatoram pieņemt kapitāla palielinājumu, lai finansētu vajadzīgās investīcijas, un ļaut neatkarīgiem investoriem piedalīties kapitāla veidošanā.

8. Ja regulatīvā iestāde ir izmantojusi 7. punkta b) apakšpunktā paredzētās pilnvaras, tā var likt pārvades sistēmas operatoram piekrist vienam vai vairākiem no turpmāk norādītajiem:

- a) trešās personas nodrošinātam finansējumam;
- b) trešās personas veiktiem būvdarbiem;

- c) pašam veikt attiecīgo jauno aktīvu būvniecību;
- d) pašam ekspluatēt attiecīgos jaunus aktīvus.

Pārvades sistēmas operators sniedz investoriem visu informāciju, kas vajadzīga investīciju veikšanai, pieslēdz jaunus aktīvus pārvades tīklam un vispārēji cenšas veicināt investīciju projekta īstenošanu.

Attiecīgos finanšu pasākumus apstiprina regulatīvā iestāde.

9. Ja regulatīvā iestāde ir izmantojusi 7. punktā paredzētās pilnvaras, attiecīgie tarifu noteikumi attiecas uz izmaksām, kas saistītas ar attiecīgajām investīcijām.

4. iedaļa

Pārvades sistēmu operatoru norīkošana un sertifikācija

52. pants

Pārvades sistēmu operatoru norīkošana un sertifikācija

1. Pirms uzņēmumu apstiprina un norīko par pārvades sistēmas operatoru, to sertificē saskaņā ar šā panta 4., 5. un 6. punktā un Regulas (ES) 2019/943 51. pantā noteiktajām procedūrām.
2. Uzņēmumus, ko regulatīvā iestāde saskaņā ar turpmāk izklāstīto sertifikācijas procedūru sertificējusi kā atbilstošus 43. panta prasībām, dalībvalstis apstiprina un norīko par pārvades sistēmu operatoriem. Pārvades sistēmu operatoru norīkošanu dara zināmu Komisijai un publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.
3. Pārvades sistēmu operatori regulatīvajai iestādei ziņo par visiem plānotajiem darījumiem, kuru dēļ varētu būt vajadzība atkārtoti izvērtēt viņu atbilstību 43. panta prasībām.
4. Regulatīvās iestādes uzrauga pārvades sistēmu operatoru pastāvīgu atbilstību 43. panta prasībām. Tās sāk sertifikācijas procedūru atbilstības nodrošināšanai:
 - a) ja tās saņem pārvades sistēmas operatora paziņojumu atbilstīgi 3. punktam;
 - b) pēc savas iniciatīvas, ja tās ir informētas, ka plānotās tiesību vai ietekmes izmaiņas pārvades sistēmas īpašniekā vai pārvades sistēmas operatorā var radīt 43. panta pārkāpumu, vai ja tām ir iemesls uzskatīt, ka šāds pārkāpums varētu būt noticis; vai
 - c) pēc pamatota Komisijas pieprasījuma.
5. Regulatīvās iestādes pieņem lēmumu par pārvades sistēmas operatora sertifikāciju četru mēnešu laikā no pārvades sistēmas operatora paziņojuma iesniegšanas dienas vai no Komisijas pieprasījuma dienas. Pēc šā termiņa beigām sertifikāciju uzskata par piešķirtu. Regulatīvās iestādes skaidri izteikts vai noklusējuma lēmums stājas spēkā vienīgi pēc 6. punktā izklāstītās procedūras pabeigšanas.
6. Skaidri izteiktu vai noklusējuma lēmumu par pārvades sistēmas operatora sertifikāciju regulatīvā iestāde kopā ar visu atbilstīgo informāciju, kas saistīta ar šo lēmumu, bez kavēšanās paziņo Komisijai. Komisija rīkojas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 51. pantā paredzēto procedūru.
7. Regulatīvās iestādes un Komisija no pārvades sistēmu operatoriem un uzņēmumiem, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, var pieprasīt visu informāciju, kura tām vajadzīga šajā pantā paredzēto uzdevumu veikšanai.
8. Regulatīvās iestādes un Komisija ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli sensitīvu informāciju.

53. pants

Sertifikācija attiecībā uz trešām valstīm

1. Ja sertifikāciju lūdz pārvades sistēmas īpašnieks vai pārvades sistēmas operators, kuru kontrolē kāda persona vai personas no trešās valsts vai trešām valstīm, regulatīvā iestāde to dara zināmu Komisijai.

Regulatīvā iestāde arī tūlīt dara zināmus Komisijai visus apstākļus, kuru dēļ kāda persona vai personas no trešās valsts vai trešām valstīm varētu iegūt kādas pārvades sistēmas vai pārvades sistēmas operatora kontroli.

2. Pārvades sistēmas operators dara zināmus regulatīvajai iestādei visus apstākļus, kuru dēļ kāda persona vai personas no trešās valsts vai trešām valstīm varētu iegūt pārvades sistēmas vai pārvades sistēmas operatora kontroli.

3. Regulatīvā iestāde pieņem projektu lēmumam par pārvades sistēmas operatora sertifikāciju četru mēnešu laikā no pārvades sistēmas operatora paziņojuma iesniegšanas dienas. Tā atsaka sertifikāciju, ja nav pierādīts:

- a) ka attiecīgā struktūra atbilst 43. panta prasībām; un
- b) regulatīvajai iestādei vai citai kompetentai valsts iestādei, ko norīkojusi dalībvalsts – ka sertifikācijas piešķiršana neapdraudēs dalībvalsts un Savienības energoapgādes drošību. Izskatot šo jautājumu, regulatīvā iestāde vai cita kompetentā valsts iestāde ņem vērā:
 - i) Savienības tiesības un pienākumus pret attiecīgo trešo valsti, ko uzliek starptautiskās tiesības, tostarp jebkādu ar vienu vai vairākām trešām valstīm noslēgtu nolīgumu, kura līgumslēdzēja puse ir Savienība un kurā ir risināti ar energoapgādes drošību saistīti jautājumi;
 - ii) dalībvalstu tiesības un pienākumus pret attiecīgo trešo valsti, ko uzliek ar to noslēgti nolīgumi, ciktāl tie atbilst Savienības tiesību aktiem; un
 - iii) citus konkrētus lietas faktus un apstākļus un attiecīgo trešo valsti.

4. Regulatīvā iestāde lēmumu nekavējoties dara zināmu Komisijai kopā ar visu attiecīgo informāciju par šo lēmumu.

5. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvā iestāde vai 3. punkta b) apakšpunktā minētā ieceltā kompetentā iestāde pirms lēmuma pieņemšanas par sertifikāciju lūdz Komisijas atzinumu par to, vai:

- a) attiecīgā struktūra atbilst 43. panta prasībām; un
- b) sertifikācijas piešķiršana neapdraudēs Savienības energoapgādes drošību.

6. Komisija izskata 5. punktā minēto lūgumu tūlīt pēc tā saņemšanas. Divu mēnešu laikā pēc lūguma saņemšanas Komisija sniedz atzinumu regulatīvajai iestādei vai tās ieceltajai kompetentajai iestādei, ja lūgumu ir iesniegusi minētā iestāde.

Gatavojot atzinumu, Komisija var lūgt ACER, attiecīgās dalībvalsts un ieinteresēto personu viedokļus. Ja Komisija izsaka šādu lūgumu, divu mēnešu termiņu pagarina par diviem mēnešiem.

Ja Komisija šā punkta pirmajā un otrajā daļā minētajā termiņā nesniedz atzinumu, uzskata, ka tai nav iebildumu pret regulatīvās iestādes lēmumu.

7. Izvērtējot, vai kontrole, ko īsteno kāda persona vai personas no trešās valsts vai trešām valstīm, apdraudēs Savienības energoapgādes drošību, Komisija ņem vērā:

- a) konkrētus lietas faktus un attiecīgo trešo valsti vai trešās valstis; un
- b) Savienības tiesības un pienākumus pret attiecīgo trešo valsti, ko uzliek starptautiskās tiesības, tostarp jebkādu ar vienu vai vairākām trešām valstīm noslēgtu nolīgumu, kura līgumslēdzēja puse ir Savienība un kurā ir risināti ar energoapgādes drošību saistīti jautājumi.

8. Regulatīvā iestāde divu mēnešu laikā pēc 6. punktā minētā divu mēnešu termiņa beigām pieņem galīgo lēmumu par sertifikāciju. Pieņemot galīgo lēmumu, regulatīvā iestāde pilnībā ņem vērā Komisijas atzinumu. Dalībvalstīm jebkurā gadījumā ir tiesības atteikt sertifikāciju, ja sertifikācijas piešķiršana apdraud attiecīgās dalībvalsts energoapgādes drošību vai citas dalībvalsts energoapgādes drošību. Ja dalībvalsts ir norīkojusi citu kompetentu valsts iestādi, lai veiktu 3. punkta b) apakšpunktā minēto izvērtējumu, tā var prasīt, lai regulatīvā iestāde galīgo lēmumu pieņem saskaņā ar minētās kompetentās valsts iestādes izvērtējumu. Regulatīvās iestādes galīgo lēmumu un Komisijas atzinumu publicē kopā. Ja galīgais lēmums atšķiras no Komisijas atzinuma, attiecīgā dalībvalsts sniedz šāda lēmuma pamatojumu un publicē to kopā ar minēto lēmumu.

9. Šis pants neietekmē dalībvalstu tiesības saskaņā ar Savienības tiesību aktiem veikt savas juridiskās kontroles, lai aizsargātu legītīmās sabiedriskās drošības intereses.

10. Šis pants, izņemot tā 3. punkta a) apakšpunktu, attiecas arī uz dalībvalstīm, uz kurām attiecas atkāpe saskaņā ar 66. pantu.

54. pants

Pārvades sistēmu operatoru īpašumtiesības uz enerģijas uzkrātuvēm

1. Pārvades sistēmu operatoriem nepieder enerģijas uzkrātuves, un tie šādas uzkrātuves neattīsta, nepārvalda un neekspluatē.

2. Atkāpjoties no 1. punkta, dalībvalstis var atļaut, ka pārvades sistēmu operatoriem pieder enerģijas uzkrātuves vai ka tie šādas enerģijas uzkrātuves attīsta, pārvalda vai ekspluatē, ja tās ir pilnībā integrētas tīkla komponentes un regulatīvā iestāde ir piešķirusi apstiprinājumu vai ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:

- a) pēc atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras, kuru pārskata un apstiprina regulatīvā iestāde, citām personām) nav piešķirtas tiesības turēt īpašumā, attīstīt, pārvaldīt vai ekspluatēt šādas uzkrātuves, vai tās minētos pakalpojumus nevarēja sniegt par samērīgu cenu un savlaicīgi;
- b) šādas uzkrātuves vai ar frekvences kontroli nesaistīti palīgpakalpojumi ir nepieciešami, lai pārvades sistēmu operatori varētu izpildīt savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu attiecībā uz pārvades sistēmas efektīvu, uzticamu un drošu ekspluatāciju, un tos neizmanto, lai pirktu vai pārdotu elektroenerģiju elektroenerģijas tirgos; un
- c) regulatīvā iestāde ir izvērtējusi šādas atkāpes nepieciešamību, ir veikusi konkursa procedūras piemērojamības, tostarp konkursa procedūras nosacījumu, *ex ante* pārskatīšanu un ir piešķirusi apstiprinājumu.

Regulatīvā iestāde var izstrādāt vadlīnijas vai iepirkuma noteikumus, lai palīdzētu pārvades sistēmu operatoriem nodrošināt taisnīgu konkursa procedūru.

3. Lēmumu piešķirt atkāpi paziņo Komisijai un ACER, pievienojot attiecīgu informāciju par pieprasījumu un iemesliem atkāpes piešķiršanai.

4. Regulatīvās iestādes regulāri vai vismaz reizi piecos gados veic sabiedrisko apspriešanu par pastāvošajām enerģijas uzkrātuvēm, lai izvērtētu citu pušu potenciālo pieejamību un interesi par investēšanu šādās uzkrātuvēs. Ja sabiedriskā apspriešana saskaņā ar regulatīvās iestādes novērtējumu liecina, ka citām pusēm var piederēt šādas uzkrātuves vai ka tās spēj attīstīt, ekspluatēt vai pārvaldīt šādas uzkrātuves rentablā veidā, regulatīvā iestāde nodrošina, ka pārvades sistēmu operatoru darbības šajā saistībā tiek pakāpeniski izbeigtas 18 mēnešu laikā. Kā daļu no minētās procedūras nosacījumiem var paredzēt, ka regulatīvā iestāde var ļaut pārvades sistēmu operatoriem saņemt samērīgu kompensāciju, jo īpaši atgūt to investīciju atlikušo vērtību, kuras tie ieguldīja enerģijas uzkrātuvēs.

5. Šā panta 4. punkts neattiecas uz pilnībā integrētām tīkla komponentēm vai uz tādu jaunu akumulatoru uzkrātuvju parasto nolietojuma laikposmu, attiecībā uz kurām galīgo lēmumu par investēšanu pieņem līdz 2024. gadam, ar noteikumu, ka šādas akumulatoru uzkrātuves:

- a) ir pieslēgtas tīklam ne vēlāk kā divus gadus pēc tam;
- b) ir integrētas pārvades sistēmā;

- c) tiek izmantotas tikai tīkla drošības tūlītējas darbības atjaunošanai tīkla bojājumu gadījumā, ja šāds atjaunošanas pasākums sākas nekavējoties un beidzas, kad problēmu var novērst ar regulāru pārdispečēšanu; un
- d) neizmanto, lai pirktu vai pārdotu elektroenerģiju elektroenerģijas tirgos, tostarp balansēšanas tirgos.

5. iedaļa

Atsevišķa uzskaitē un grāmatvedības pārredzamība

55. pants

Tiesības uz piekļuvi grāmatvedībai

1. Dalībvalstīm vai to norīkotām kompetentām iestādēm, tostarp 57. pantā minētajām regulatīvajām iestādēm, ciktāl tas vajadzīgs to funkciju veikšanai, ir tiesības uz piekļuvi elektroenerģijas uzņēmumu grāmatvedībai, kā noteikts 56. pantā.
2. Dalībvalstis un visas dalībvalstu ieceltās kompetentās iestādes, tostarp regulatīvās iestādes, ievēro konfidencialitāti attiecībā uz komerciāli sensitīvu informāciju. Dalībvalstis var paredzēt šādas informācijas izpaušanu, ja šāda izpaušana vajadzīga, lai kompetentās iestādes varētu veikt savas funkcijas.

56. pants

Atsevišķa uzskaitē

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka elektroenerģijas uzņēmumos uzskaiti veic saskaņā ar 2. un 3. punktu.
2. Neatkarīgi no īpašumtiesību sistēmas vai juridiskās formas elektroenerģijas uzņēmumi sagatavo, iesniedz revīzijai un publicē savus gada pārskatus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību normām par uzņēmumu ar ierobežotu atbildību gada pārskatiem, kuras pieņemtas, ievērojot Direktīvu 2013/34/ES.

Uzņēmumi, kam nav juridiska pienākuma publicēt savus gada pārskatus, to eksemplāru glabā galvenajā birojā, kur tas ir publiski pieejams.

3. Elektroenerģijas uzņēmumi savā iekšējā grāmatvedībā atsevišķi uzskaita pārvades un sadales darbības, kā tas būtu jādara, ja attiecīgās darbības veiktu atsevišķi uzņēmumi, lai tādējādi izvairītos no diskriminācijas, šķērssubsidēšanas un konkurences izkropļošanas. Tie arī veic konsolidējamu uzskaiti par citām ar elektroenerģiju saistītām darbībām, kas neattiecas uz pārvadi vai sadali. Uzskaitē norāda ieņēmumus no īpašumā esošas pārvades vai sadales sistēmas. Attiecīgā gadījumā tie veic konsolidētu uzskaiti par citām darbībām, kas nav saistītas ar elektroenerģiju. Iekšējā grāmatvedība iekļauj bilanci un peļņas un zaudējumu pārskatu par katru darbību.
4. Veicot 2. punktā minēto revīziju, jo īpaši pārbauda, vai ir ievērots 3. punktā minētais pienākums nepieļaut diskrimināciju un šķērssubsidēšanu.

VII NODAĻA

REGULATĪVĀS IESTĀDES

57. pants

Regulatīvo iestāžu norīkošana un neatkarība

1. Katra dalībvalsts norīko vienu regulatīvo iestādi valsts līmenī.
2. Šā panta 1. punkts neskar dalībvalstu tiesības norīkot citas regulatīvās iestādes reģionu līmenī, ja vien tur ir viens vadošais pārstāvis Savienības mēroga pārstāvības un kontaktu nodrošināšanai ACER Regulatoru valdē saskaņā ar Regulas (ES) 2019/942 21. panta 1. punktu.

3. Atkāpjoties no 1. punkta, dalībvalsts var norīkot regulatīvās iestādes mazām sistēmām ģeogrāfiski nodalītā reģionā, kurā 2008. gadā patēriņš bija mazāks par 3 % no tās dalībvalsts kopējā patēriņa, kurā tas atrodas. Minētā atkāpe neskar viena vadošā pārstāvja iecelšanu Savienības līmeņa pārstāvības un kontaktu nodrošināšanai ACER Regulatoru valdē saskaņā ar Regulas (ES) 2019/942 21. panta 1. punktu.

4. Dalībvalstis garantē regulatīvās iestādes neatkarību un nodrošina, ka tā izmanto savas pilnvaras taisnīgi un pārredzami. Minētajā nolūkā dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvā iestāde, veicot šajā direktīvā un saistītajos tiesību aktos paredzētos regulatīvos uzdevumus:

a) ir juridiski un funkcionāli neatkarīga no citām publiskām vai privātām struktūrām;

b) nodrošina, ka tās personāls un par tās vadību atbildīgās personas:

i) darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm; un

ii) veicot regulatīvus uzdevumus, neprasa un nepieņem tiešus norādījumus no valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām. Attiecīgos gadījumos minētā prasība neskar ciešu sadarbību ar citām attiecīgām valsts iestādēm vai valdības noteiktās vispārējās politikas vadlīnijas, kas nav saistītas ar 59. pantā noteiktajām regulatīvajām pilnvarām un pienākumiem.

5. Lai aizsargātu regulatīvās iestādes neatkarību, dalībvalstis jo īpaši nodrošina, ka:

a) regulatīvā iestāde var pieņemt lēmumus neatkarīgi no politiskām struktūrām;

b) regulatīvajai iestādei ir visi nepieciešamie cilvēkresursi un finanšu resursi, kas tai vajadzīgi, lai efektīvi un lietderīgi pildītu savus pienākumus un īstenotu savas pilnvaras;

c) regulatīvajai iestādei ir atsevišķi ikgadēji budžeta piešķirumi un iespēja neatkarīgi īstenot piešķirto budžetu;

d) regulatīvās iestādes valdes locekļus vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes vadību iecel uz noteiktu laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem, un šo termiņu var atjaunot vienu reizi;

e) regulatīvās iestādes valdes locekļu vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes vadību iecel, pamatojoties uz objektīviem, pārredzamiem un publicētiem kritērijiem, izmantojot neatkarīgu un objektīvu procedūru, kas nodrošina, ka kandidātiem ir nepieciešamās prasmes un pieredze jebkādam attiecīgam amatam regulatīvajā iestādē;

f) ir spēkā noteikumi par interešu konfliktu, un regulatīvās iestādes valdes locekļu vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes vadības konfidencialitātes pienākumi nebeidzas līdz ar tiem piešķirtā pilnvaru termiņa beigām regulatīvajā iestādē;

g) regulatīvās iestādes valdes locekļus vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes vadību var atlaist tikai, pamatojoties uz iepriekšnoteiktiem pārredzamiem kritērijiem.

Attiecībā uz pirmās daļas d) apakšpunktu dalībvalstis nodrošina atbilstīgu valdes vai vadības rotācijas sistēmu. Valdes locekļus vai, ja valdes nav, vadības locekļus var atbrīvot no amata pirms pilnvaru termiņa beigām vienīgi tad, ja viņi vairs neatbilst šajā pantā minētajiem nosacījumiem vai ir vainīgi attiecīgās valsts tiesību aktu pārkāpumā.

6. Dalībvalstis var paredzēt regulatīvo iestāžu gada pārskatu *ex post* kontroli, ko veic neatkarīgs revidents.

7. Komisija līdz 2022. gada 5. jūlijam un pēc tam reizi četros gados iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par valsts iestāžu atbilstību neatkarības principam, kā noteikts šajā pantā.

58. pants

Regulatīvās iestādes vispārējie mērķi

Pildot šajā direktīvā noteiktos regulatīvos uzdevumus, regulatīvā iestāde veic visus piemērotos pasākumus, lai 59. pantā noteikto pienākumu un pilnvaru robežās ciešā sadarbībā ar citām atbilstīgām valsts iestādēm, tostarp konkurences iestādēm, kā arī iestādēm, tostarp regulatīvajām iestādēm, no kaimiņos esošām dalībvalstīm un attiecīgā gadījumā trešām valstīm un neskarot to kompetenci, sasniegtu šādus mērķus:

- a) ciešā sadarbībā ar citu dalībvalstu regulatīvajām iestādēm, Komisiju un ACER sekmēt Savienībā konkurētspējīgu, elastīgu un drošu elektroenerģijas iekšējo tirgu, kurš ilgtermiņā neapdraud vidi, un efektīvu tirgus atvēršanu visiem Savienības lietotājiem un piegādātājiem, un nodrošināt atbilstošus apstākļus energoapgādes tīklu efektīvai un uzticamai darbībai, ņemot vērā ilgtermiņa mērķus;
- b) attīstīt Savienībā konkurētspējīgus un pienācīgi funkcionējošus reģionālos pārrobežu tirgus, lai sasniegtu a) punktā minētos mērķus;
- c) likvidēt ierobežojumus elektroenerģijas tirdzniecībai starp dalībvalstīm, tostarp attīstīt pieprasījumam atbilstīgas pārrobežu pārvades jaudas, lai apmierinātu pieprasījumu, un palielināt valstu tirgu integrāciju, kas var sekmēt elektroenerģijas plūsmas visā Savienībā;
- d) iespējami rentablākā veidā palīdzēt panākt uz patērētājiem orientētu drošu, uzticamu un efektīvu nediskriminējošu sistēmu izstrādi un veicināt sistēmu pietiekamību un – saskaņā ar vispārējiem enerģētikas politikas mērķiem – energoefektivitāti, kā arī gan liela un neliela apjoma elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamiem energoresursiem, gan izklidētas ražošanas integrāciju pārvades un sadales tīklos un to izmantošanas veicināšanu saistībā ar citiem gāzes vai siltuma enerģotikliem;
- e) sekmēt jaunu ražošanas jaudu piekļuvi tīklam un enerģijas uzkrātuvēm, jo īpaši atceļot šķēršļus, kas varētu kavēt jaunu tirgus dalībnieku un no atjaunojamiem energoresursiem iegūtas elektroenerģijas piekļuvi;
- f) nodrošināt īstermiņā un ilgtermiņā atbilstošus stimulus sistēmas operatoriem un sistēmas izmantotājiem palielināt sistēmas veiktspējas efektivitāti, jo īpaši energoefektivitāti, un sekmēt tirgus integrāciju;
- g) nodrošināt, ka lietotāji gūst labumu no valsts tirgus efektīvas darbības, sekmējot efektīvu konkurenci un palīdzot nodrošināt patērētāju aizsardzību augstā līmenī, cieši sadarbojoties ar attiecīgajām patērētāju aizsardzības iestādēm;
- h) palīdzēt sasniegt augstus standartus attiecībā uz elektroenerģijas piegādes universālo pakalpojumu un sabiedrisko pakalpojumu, veicinot neaizsargāto lietotāju aizsardzību un piegādātāja maiņai nepieciešamo datu apmaiņas procesu saderību.

59. pants

Regulatīvo iestāžu pienākumi un pilnvaras

1. Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:

- a) atbilstīgi pārredzamiem kritērijiem noteikt vai apstiprināt pārvades vai sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, vai abus minētos;
- b) nodrošināt, ka pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori un attiecīgā gadījumā sistēmu īpašnieki, kā arī visi elektroenerģijas uzņēmumi un citi tirgus dalībnieki pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas, Regulas (ES) 2019/943, tīkla kodeksiem un vadlīnijām, kas pieņemti saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 59., 60. un 61. pantu, un citiem attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, tostarp attiecībā uz pārrobežu jautājumiem, kā arī ACER lēmumus;

- c) ciešā sadarbībā ar citām regulatīvajām iestādēm nodrošināt, ka *ENTSO-E* un *ES SSO* struktūra pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas, Regulas (ES) 2019/943, tīkla kodeksiem un vadlīnijām, kas pieņemti saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 59., 60. un 61. pantu, un citiem attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, tostarp attiecībā uz pārrobežu jautājumiem, kā arī *ACER* lēmumus, un kopīgi konstatēt *ENTSO-E* un *ES SSO* struktūras attiecīgo saistību nepildīšanu; ja regulatīvās iestādes nav spējušas panākt vienošanos četru mēnešu laikā pēc tam, kad sākušās apspriedes nolūkā kopīgi konstatēt saistību nepildīšanu, jautājumu lēmuma pieņemšanai nodod *ACER*, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 6. panta 10. punktu;
- d) apstiprināt produktus un iepirkuma procesu ar frekvences kontroli nesaistītiem palīgpakalpojumiem;
- e) īstenot tīkla kodeksus un vadlīnijas, kas pieņemti saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 59., 60. un 61. pantu, izmantojot valsts pasākumus vai, ja tas nepieciešams, koordinētus reģionālus vai Savienības mēroga pasākumus;
- f) saistībā ar pārrobežu jautājumiem sadarboties ar attiecīgo dalībvalstu regulatīvo iestādi vai iestādēm un *ACER*, jo īpaši līdzdarbojoties *ACER* Regulatoru valdē saskaņā ar Regulas (ES) 2019/942 21. pantu;
- g) ievērot un izpildīt visus atbilstīgos juridiski saistošos *ACER* un Komisijas lēmumus;
- h) nodrošināt, ka pārvades sistēmu operatori maksimāli iespējamā apjomā dara pieejamas starpsavienotāju jaudas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 16. pantu;
- i) katru gadu ziņot par savu darbību un pienākumu izpildi attiecīgajām dalībvalsts iestādēm, *ACER* un Komisijai, tostarp par pasākumiem, kas veikti, un rezultātiem, kādi gūti attiecībā uz katru šajā pantā uzskaitīto uzdevumu;
- j) nodrošināt to, ka netiek veikta pārvades, sadales un piegādes darbību vai citu ar elektroenerģiju saistītu un nesaistītu darbību šķērssubsidēšana;
- k) pārraudzīt pārvades sistēmu operatoru investīciju plānus un savā gada ziņojumā ietvert pārvades sistēmas operatoru investīciju plānu izvērtējumu attiecībā uz to atbilstību Savienības tīkla attīstības plānam, šādā izvērtējumā var iekļaut ieteikumus par minēto investīciju plānu grozījumiem;
- l) pārraudzīt un izvērtēt pārvades sistēmu operatoru un sadales sistēmu operatoru darbības rādītājus saistībā ar tāda viedtīkla attīstību, kas veicina energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu enerģijas integrēšanu, pamatojoties uz ierobežotu indikatoru kopumu, un reizi divos gados publicēt valsts ziņojumu, tostarp ieteikumus;
- m) noteikt vai apstiprināt pakalpojumu un piegādes kvalitātes standartus un prasības vai arī veikt šos uzdevumus kopā ar citām kompetentajām iestādēm un pārraudzīt tīkla drošības un uzticamības noteikumu ievērošanu un darbības rezultātu atbilstību;
- n) pārraudzīt pārredzamību, tostarp saistībā ar vairumtirdzniecības cenām, un nodrošināt, ka elektroenerģijas uzņēmumi ievēro pārredzamības pienākumus;
- o) pārraudzīt tirgus atvērtības līmeni un efektivitāti un konkurenci vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, tostarp saistībā ar elektroenerģijas biržām, cenām mājsaimniecības lietotājiem, arī priekšapmaksas sistēmām, dinamisku elektroenerģijas cenu līgumu un viedās uzskaites izmantošanas ietekmi, piegādātāja maiņas maksām, maksām par atteikšanos no pieslēguma, maksām par uzturēšanas pakalpojumiem un to īstenošanu, saikni starp mājsaimniecības un vairumtirdzniecības cenām, tīklu maksu un nodevu attīstību, un sūdzībām no mājsaimniecības lietotājiem, kā arī konkurences kropļojumiem vai ierobežojumiem, tostarp sniedzot attiecīgu informāciju, un nodot attiecīgos gadījumus attiecīgajām konkurences iestādēm;
- p) pārraudzīt ierobežojošu līgumisku praksi, tostarp ekskluzīvu tiesību klauzulas, kuras lietotājiem var liegt vai ierobežot izvēli vienlaikus slēgt līgumus ar vairāk nekā vienu piegādātāju, un attiecīgā gadījumā par šādu praksi informēt valsts konkurences iestādes;
- q) pārraudzīt laiku, ko pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori patērē, lai izveidotu pieslēgumus un veiktu remontdarbus;
- r) kopā ar citām attiecīgajām iestādēm sekmēt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu efektivitāti un īstenošanu;

- s) vismaz reizi gadā publicēt ieteikumus par piegādes cenu atbilstību 5. pantam un attiecīgā gadījumā sniegt minētos ieteikumus konkurences iestādēm;
- t) nodrošināt nediskriminējošu piekļuvi lietotāju patēriņa datiem, valsts līmenī nodrošināt neobligātu saskaņotu un viegli saprotamu formātu patēriņa datiem un nodrošināt visiem lietotājiem tūlītēju piekļuvi šādiem datiem saskaņā ar 23. un 24. pantu;
- u) pārraudzīt, kā tiek īstenoti noteikumi par pārvades sistēmu operatoru, sadales sistēmas operatoru, piegādātāju un lietotāju un citu tirgus dalībnieku tiesībām un pienākumiem atbilstīgi Regulai (ES) 2019/943;
- v) pārraudzīt investīcijas ražošanas un uzkrāšanas jaudās saistībā ar piegādes drošību;
- w) pārraudzīt tehnisko sadarbību starp Savienības un trešo valstu pārvades sistēmu operatoriem;
- x) veicināt datu apmaiņas procesu savietojamību attiecībā uz svarīgākajām tirgus norisēm reģionālā līmenī;
- y) pārraudzīt tādu salīdzināšanas instrumentu pieejamību, kuri atbilst 14. pantā noteiktajām prasībām;
- z) pārraudzīt nepamatotu šķēršļu un ierobežojumu atcelšanu pašražotas elektroenerģijas patēriņa attīstībai un iedzīvotāju energokopienveidošanai.

2. Ja dalībvalsts ir tā noteikusi, 1. punktā izklāstītos pārraudzības pienākumus var veikt citas iestādes, kas nav regulatīvā iestāde. Tādā gadījumā informāciju, ko gūst no šādas pārraudzības, pēc iespējas drīz dara pieejamu regulatīvajai iestādei.

Rīkojoties neatkarīgi, neskarot tās īpašās kompetences un saskaņā ar labāka regulējuma principiem, regulatīvā iestāde, veicot 1. punktā izklāstītos pienākumus, attiecīgā gadījumā apspriežas ar pārvades sistēmu operatoriem un attiecīgā gadījumā cieši sadarbojas ar citām attiecīgām valsts iestādēm.

Regulatīvās iestādes vai ACER apstiprinājumi, kas sniegti saskaņā ar šo direktīvu, neskar nekādu attiecīgi pamatotu regulatīvās iestādes pilnvaru turpmāku īstenošanu saskaņā ar šo pantu vai jebkādas sankcijas, ko piemēro citas attiecīgas iestādes vai Komisija.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajām iestādēm ir piešķirtas vajadzīgās pilnvaras, lai tās varētu efektīvi un bez kavēšanās veikt šajā pantā minētos pienākumus. Tādēļ regulatīvajai iestādei ir vismaz šādas pilnvaras:

- a) pieņemt elektroenerģijas uzņēmumiem saistošus lēmumus;
- b) analizēt elektroenerģijas tirgu darbību, kā arī noteikt un piemērot jebkādas nepieciešamus un samērīgus pasākumus, lai veicinātu efektīvu konkurenci un nodrošinātu tirgus pareizu darbību. Attiecīgā gadījumā regulatīvajai iestādei, veicot izmeklēšanu saistībā ar konkurences tiesību aktiem, ir arī pilnvaras sadarboties ar valsts konkurences iestādi un finanšu tirgus regulatoriem vai Komisiju;
- c) pieprasīt no elektroenerģijas uzņēmumiem informāciju, kas vajadzīga tās uzdevumu izpildei, tostarp pamatojumu atteikumam piešķirt piekļuvi trešām personām un informāciju par pasākumiem, kas vajadzīgi tīkla pastiprināšanai;
- d) piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nepilda saistības, kuras izriet no šīs direktīvas, Regulas (ES) 2019/943 vai no juridiski saistošiem regulatīvās iestādes vai ACER lēmumiem, vai ierosināt, ka šādas sankcijas piemēro kompetenta tiesa, tostarp pilnvaras piemērot vai ierosināt piemērot attiecīgi pārvades sistēmas operatoram vai vertikāli integrētam uzņēmumam sankcijas līdz pat 10 % apjomā no pārvades sistēmas operatora gada apgrozījuma vai līdz pat 10 % apjomā no vertikāli integrēta uzņēmuma gada apgrozījuma, ja tie neievēro šajā direktīvā noteiktos attiecīgos pienākumus; un
- e) atbilstīgas tiesības veikt izmeklēšanu un attiecīgas pilnvaras izšķirt strīdus saskaņā ar 60. panta 2. un 3. punktu.

4. Regulatīvā iestāde, kas atrodas dalībvalstī, kur atrodas ENTSO-E vai ES SSO struktūras mītne, ir pilnvarota piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas tām struktūrām, kuras nepilda savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu, Regulu (ES) 2019/943 vai jebkuru attiecīgu regulatīvās iestādes vai ACER juridiski saistošu lēmumu, vai ierosināt, lai šādas sankcijas piemēro kompetenta tiesa.

5. Ja saskaņā ar 44. pantu ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators, papildus uzdevumiem, kādi tai ir saskaņā ar šā panta 1. un 3. punktu, regulatīvā iestāde:

- a) pārbauda, kā pārvades sistēmas īpašnieks un neatkarīgais sistēmas operators pilda šajā pantā paredzētos pienākumus, un saskaņā ar 3. punkta d) apakšpunktu piemēro sankcijas par neizpildi;
- b) pārbauda attiecības un saziņu starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku, nodrošinot neatkarīgā sistēmas operatora pienākumu izpildi, un jo īpaši apstiprina līgumus un darbojas kā strīdu izšķiršanas iestāde starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku attiecībā uz sūdzībām, ko, ievērojot 60. panta 2. punktu, iesniegusi kāda no pusēm;
- c) neskarot 44. panta 2. punkta c) apakšpunktā noteikto procedūru, attiecībā uz pirmo tīkla attīstības desmit gadu plānu apstiprina investīciju plānus un tīkla attīstības daudzgadu plānu, ko vismaz reizi divos gados iesniedz neatkarīgais sistēmas operators;
- d) nodrošina, ka neatkarīgā sistēmas operatora iekasētās tīkla piekļuves tarifi noteiktās maksas ietver atlīdzību tīkla īpašniekam vai īpašniekiem, kas nodrošina pienācīgu atlīdzību par tīkla aktīviem un par jaunām investīcijām tajā, ja vien tās ir ekonomiski un efektīvi veiktas;
- e) ir pilnvarota veikt pārbaudes, tostarp bez iepriekšēja paziņojuma, pārvades sistēmas īpašnieka un neatkarīgā sistēmas operatora telpās; un
- f) pārbauda, kā tiek izmantotas pārslodzes maksas, ko neatkarīgais sistēmas operators iekasē saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 19. panta 2. punktu.

6. Ja saskaņā ar VI nodaļas 3. iedaļu ir norīkots pārvades sistēmas operators, papildus pienākumiem un pilnvarām, kādas tai ir saskaņā ar šā panta 1. un 3. punktu, regulatīvajai iestādei piešķir vismaz šādus pienākumus un pilnvaras:

- a) atbilstīgi 3. punkta d) apakšpunktam noteikt sankcijas par diskriminējošu rīcību vertikāli integrēta uzņēmuma labā;
- b) uzraudzīt saziņu starp pārvades sistēmas operatoru un vertikāli integrētu uzņēmumu, nodrošinot pārvades sistēmas operatora pienākumu izpildi;
- c) darboties kā strīdu izšķiršanas iestādei starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru attiecībā uz sūdzībām, kas iesniegtas saskaņā ar 60. panta 2. punktu;
- d) uzraudzīt tirdzniecības un finanšu attiecības, tostarp pārvades sistēmas operatora un vertikāli integrēta uzņēmuma savstarpējos aizņēmumus;
- e) apstiprināt visus tirdzniecības un finansiālus nolīgumus starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru, ja vien tie atbilst tirgus noteikumiem;
- f) prasīt vertikāli integrētam uzņēmumam sniegt paskaidrojumu, kad to atbilstīgi 50. panta 4. punktam ir informējusi atbilstības amatpersona; šāds paskaidrojums jo īpaši ietver pierādījumus tam, ka nav notikusi nekāda diskriminējoša rīcība par labu vertikāli integrētam uzņēmumam;
- g) veikt pārbaudes, tostarp iepriekš nepaziņotas, vertikāli integrēta uzņēmuma un pārvades sistēmas īpašnieka telpās; un
- h) ja pārvades sistēmas operators pastāvīgi pārkāpj šajā direktīvā noteiktos pienākumus – jo īpaši attiecībā uz atkārtotu diskriminējošu rīcību par labu vertikāli integrētam uzņēmumam –, piešķirt visus vai konkrētus pārvades sistēmas operatora pienākumus neatkarīgam sistēmas operatoram, kas norīkots atbilstīgi 44. pantam.

7. Regulatīvo iestāžu kompetencē, izņemot gadījumos, kad to koordinētības dēļ ACER kompetencē ir noteikt un apstiprināt noteikumus un nosacījumus vai metodiku tīkla kodeksu un vadlīniju īstenošanai, kā paredzēts Regulas (ES) 2019/943. VII nodaļā, saskaņā ar Regulas (ES) 2019/942 5. panta 2. punktu, ir noteikt vai savlaicīgi pirms to stāšanās spēkā apstiprināt vismaz tādas valsts metodikas, ko izmanto, lai aprēķinātu vai paredzētu noteikumus attiecībā uz:

- a) pieslēgumu un piekļuvi valsts tīkliem, tostarp pārvades un sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, minētie tarifi vai metodika ļauj veikt visas vajadzīgās investīcijas tīklos tādā veidā, kas ļauj nodrošināt tīklu dzīvotspēju;
- b) palīgpakalpojumu nodrošināšanu, kurus sniedz pēc iespējas ekonomiskākā veidā un nodrošinot pienācīgus stimulus tīkla izmantotājiem, lai balansētu to jaudu un patēriņu; šādus palīgpakalpojumus sniedz taisnīgi un bez diskriminācijas, un to pamatā ir objektīvi kritēriji; un
- c) piekļuvi pārrobežu infrastruktūrai, tostarp jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības procedūras.

8. Šā panta 7. punktā minēto metodiku vai noteikumus publicē.

9. Nolikā uzlabot pārredzamību tirgū un nodrošināt visām ieinteresētajām personām visu nepieciešamo informāciju, lēmumus vai priekšlikumus lēmumam, kas attiecas uz 60. panta 3. punktā minētajiem pārvades un sadales tarifiem, regulatīvās iestādes dara tirgus dalībniekiem publiski pieejamu sīki izstrādātu metodiku un izmaksas, ko izmanto attiecīgo tīkla tarifu aprēķināšanai, vienlaikus saglabājot komerciāli sensitīvas informācijas konfidencialitāti.

10. Regulatīvās iestādes pārrauga gan pārslodzes vadību valstu elektroenerģijas sistēmās, tostarp starpsavienotajos, gan pārslodzes vadības noteikumu īstenošanu. Šim nolūkam pārvades sistēmu operatori vai tirgus operatori iesniedz regulatīvajām iestādēm pārslodzes vadības noteikumus, tostarp par jaudas piešķiršanu. Regulatīvās iestādes var prasīt izdarīt grozījumus minētajos noteikumos.

60. pants

Lēmumi un sūdzības

1. Regulatīvās iestādes ir pilnvarotas vajadzības gadījumā prasīt pārvades sistēmu operatoriem un sadales sistēmas operatoriem grozīt noteikumus, tostarp šīs direktīvas 59. pantā minētos tarifus un metodiku, lai nodrošinātu to samērīgumu un nediskriminējošu piemērošanu saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 18. pantu. Ja pārvades un sadales tarifu noteikšana kavējas, regulatīvās iestādes ir pilnvarotas noteikt vai apstiprināt pārvades un sadales pagaidu tarifus vai metodiku un pieņemt lēmumu par atbilstīgiem kompensācijas pasākumiem tad, ja galīgie tarifi vai metodika atšķiras no minētajiem pagaidu tarifiem vai metodikas.

2. Ikviens persona, kam ir sūdzības par pārvades vai sadales sistēmas operatoriem saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei, kas – rīkojoties kā strīdu izšķiršanas iestāde – pieņem lēmumu divu mēnešu laikā pēc sūdzības saņemšanas. Šo termiņu var pagarināt par diviem mēnešiem, ja regulatīvā iestāde lūdz papildu informāciju. Šo pagarināto termiņu var vēl pagarināt, ja tam piekrīt sūdzības iesniedzējs. Regulatīvās iestādes lēmums ir saistošs, ja vien tas netiek atcelts pārsūdzības kārtībā.

3. Ikviens persona, ko skar attiecīgais lēmums un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par lēmumu, kurš attiecas uz metodiku un ir pieņemts saskaņā ar 59. pantu, vai – ja regulatīvajai iestādei ir pienākums apspriesties – par ierosinātajiem tarifiem vai ierosināto metodiku, var vēlākais divu mēnešu laikā vai dalībvalstu noteiktā īsākā termiņā pēc lēmuma vai lēmuma priekšlikuma publicēšanas iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā. Šāda sūdzība neapstur lēmuma piemērošanu.

4. Dalībvalstis izveido atbilstīgus un efektīvus regulatīvos, kontroles un pārredzamības mehānismus, lai izvairītos no dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, jo īpaši kaitējot patērētāju interesēm, un no cenu nosīšanas. Minētajos mehānismos ņem vērā LESD noteikumus un jo īpaši tā 102. pantu.

5. Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad nav ievēroti šajā direktīvā paredzētie konfidencialitātes noteikumi, tiek veikti atbilstīgi pasākumi pret atbildīgajām fiziskām un juridiskām personām, tostarp sāktas administratīvās lietas vai kriminālprocess saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

6. Šā panta 2. un 3. punktā minētās sūdzības neskar pārsūdzības tiesību izmantošanu saskaņā ar Savienības vai attiecīgo valstu tiesību aktiem.
7. Regulatīvās iestādes savus lēmumus pilnībā pamato, lai ļautu tiesu iestādēm veikt pārskatīšanu. Šie lēmumi ir pieejami sabiedrībai, vienlaikus saglabājot komerciāli sensitīvas informācijas konfidencialitāti.
8. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai persona, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un valdībām neatkarīgā struktūrā.

61. pants

Reģionālā sadarbība starp regulatīvajām iestādēm pārrobežu jautājumos

1. Regulatīvās iestādes savstarpēji cieši apspriežas un sadarbojas, jo īpaši ACER satvarā, kā arī cita citai un ACER sniedz informāciju, kas vajadzīga, lai veiktu šajā direktīvā paredzētos uzdevumus. Attiecībā uz informācijas, ar ko notiek apmaiņa, iestāde, kas saņem informāciju, nodrošina tādu pašu konfidencialitātes līmeni, kāds prasīts no informācijas nosūtītājas iestādes.
2. Regulatīvās iestādes sadarbojas vismaz reģionālā līmenī, lai:
 - a) sekmētu darbības mehānismu izveidi, lai padarītu iespējamu tīkla optimālu pārvaldību, veicinātu kopīgu elektroenerģijas biržu izveidi un pārrobežu jaudu piešķiršanu, kā arī lai nodrošinātu pietiekamu starpsavienojumu jaudu, tostarp ar jauniem starpsavienojumiem, reģionā un starp reģioniem, dodot iespēju izvērst efektīvu konkurenci un uzlabot piegādes drošību, nediskriminējot dažādu dalībvalstu piegādātājus;
 - b) koordinētu to struktūru kopīgu pārraudzību, kuras veic funkcijas reģionālā līmenī;
 - c) sadarbībā ar citām iesaistītajām iestādēm koordinētu valstu, reģionālo un Savienības mēroga resursu pietiekamības novērtējumu kopīgu pārraudzību;
 - d) koordinētu visu tīkla kodeksu un vadlīniju izstrādi attiecīgajiem pārvades sistēmu operatoriem un citiem tirgus dalībniekiem; un
 - e) koordinētu pārslodzes vadību reglamentējošo noteikumu izstrādi.
3. Regulatīvajām iestādēm ir tiesības savstarpēji slēgt sadarbības nolīgumus, lai veicinātu regulatīvo sadarbību.
4. Šā panta 2. punktā minētās darbības vajadzības gadījumā veic ciešā saziņā ar citām attiecīgām valsts iestādēm un neskarot to konkrētās kompetences.
5. Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 67. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot vadlīnijas attiecībā uz regulatīvo iestāžu pienākumu sadarboties savā starpā un ar ACER.

62. pants

Regulatīvo iestāžu pienākumi un pilnvaras attiecībā uz reģionālajiem koordinācijas centriem

1. Tā sistēmas darbības reģiona reģionālās regulatīvās iestādes, kurā ir izveidots reģionāls koordinācijas centrs, ciešā savstarpējā koordinācijā:
 - a) apstiprina priekšlikumu izveidot reģionālos koordinācijas centrus saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 35. panta 1. punktu;
 - b) apstiprina ar reģionālo koordinācijas centru darbībām saistītās izmaksas, kas jāsedz pārvades sistēmas operatoriem un kas tiek ņemtas vērā, aprēķinot tarifus, ar noteikumu, ka tās ir samērīgas un atbilstīgas;

- c) apstiprina uz sadarbību balstīto lēmumu pieņemšanas procesu;
- d) nodrošina, ka reģionālajiem koordinācijas centriem ir visi nepieciešamie cilvēkresursi un tehniskie, fiziskie un finanšu resursi, kas vajadzīgi, lai tie varētu pildīt šajā direktīvā noteiktos pienākumus un neatkarīgi un objektīvi veikt savus uzdevumus;
- e) kopā ar citām sistēmas darbības reģiona regulatīvajām iestādēm ierosina iespējamus papildu uzdevumus un papildu pilnvaras, ko sistēmas darbības reģiona dalībvalstis varētu uzticēt reģionālajiem koordinācijas centriem;
- f) nodrošina atbilstību šajā direktīvā un citos attiecīgos Savienības tiesību aktos noteiktajiem pienākumiem, jo īpaši attiecībā uz pārrobežu jautājumiem, un kopīgi konstatē reģionālo koordinācijas centru attiecīgo saistību nepildīšanu; ja regulatīvās iestādes nav spējušas panākt vienošanos četru mēnešu laikā pēc tam, kad sākušās apspriedes nolūkā kopīgi konstatēt saistību nepildīšanu, jautājumu lēmuma pieņemšanai nodod ACER, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 6. panta 10. punktu;
- g) uzrauga sistēmas koordinācijas izpildi un ik gadu ziņo par to ACER saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 46. pantu.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajām iestādēm ir piešķirtas vajadzīgās pilnvaras, lai tās varētu efektīvi un bez kavēšanās veikt 1. punktā minētos pienākumus. Šajā nolūkā regulatīvajām iestādēm ir vismaz šādas pilnvaras:
- a) pieprasīt informāciju no reģionālajiem koordinācijas centriem;
- b) veikt inspekcijas reģionālo koordinācijas centru telpās, tostarp bez iepriekšēja brīdinājuma;
- c) izdot kopīgus saistošus lēmumus par reģionālajiem koordinācijas centriem.
3. Regulatīvā iestāde, kas atrodas dalībvalstī, kurā atrodas reģionālā koordinācijas centra mītne, ir pilnvarota piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas reģionālajam koordinācijas centram, ja tas nepilda savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu, Regulu (ES) 2019/943 vai jebkuru attiecīgu juridiski saistošu regulatīvās iestādes vai ACER lēmumu, vai ir pilnvarota ierosināt, lai šādas sankcijas piemēro kompetenta tiesa.

63. pants

Tīkla kodeksu un vadlīniju ievērošana

1. Jebkura regulatīvā iestāde un Komisija var lūgt ACER sniegt atzinumu par regulatīvās iestādes pieņemta lēmuma atbilstību šajā direktīvā vai Regulas (ES) 2019/943 VII nodaļā minētajiem tīkla kodeksiem un vadlīnijām.
2. ACER trīs mēnešu laikā no lūguma saņemšanas dienas sniedz atzinumu attiecīgi lūguma iesniedzējai regulatīvajai iestādei vai Komisijai un regulatīvajai iestādei, kas pieņēmusi attiecīgo lēmumu.
3. ACER attiecīgi informē Komisiju, ja regulatīvā iestāde, kas pieņēmusi attiecīgo lēmumu, neizpilda ACER atzinumu četru mēnešu laikā no tā saņemšanas dienas.
4. Jebkura regulatīvā iestāde, ja tā uzskata, ka citas regulatīvās iestādes pieņemtais lēmums, kas ir nozīmīgs pārrobežu tirdzniecībai, neatbilst šajā direktīvā vai Regulas (ES) 2019/943 VII nodaļā minētajiem tīkla kodeksiem un vadlīnijām, var divu mēnešu laikā no minētā lēmuma pieņemšanas informēt Komisiju.
5. Ja Komisija divu mēnešu laikā pēc informācijas saņemšanas no ACER saskaņā ar 3. punktu vai no regulatīvās iestādes saskaņā ar 4. punktu, vai pēc savas iniciatīvas trīs mēnešu laikā pēc lēmuma pieņemšanas konstatē, ka regulatīvās iestādes pieņemtais lēmums liek nopietni apšaubīt tā atbilstību šajā direktīvā vai Regulas (ES) 2019/943 VII nodaļā minētajiem tīkla kodeksiem un vadlīnijām, Komisija var pieņemt lēmumu lietu izskatīt sīkāk. Tādā gadījumā Komisija aicina attiecīgo regulatīvo iestādi un procedūrā iesaistītās puses iesniegt apsvērumus.

6. Ja Komisija pieņem lēmumu lietu izskatīt sīkāk, tā četru mēnešu laikā pēc minētā lēmuma pieņemšanas pieņem galīgo lēmumu:
- neiebilst pret regulatīvās iestādes lēmumu; vai
 - pieprasīt attiecīgajai regulatīvajai iestādei atcelt savu lēmumu, pamatojoties uz to, ka nav ievēroti tīkla kodeksi un vadlīnijas.
7. Ja Komisija nav pieņēmusi lēmumu izskatīt šo lietu sīkāk vai galīgo lēmumu attiecīgi 5. un 6. punktā noteiktajos termiņos, uzskata, ka Komisija neiebilst pret regulatīvās iestādes lēmumu.
8. Regulatīvā iestāde divu mēnešu laikā izpilda Komisijas lēmumu, kas prasa atcelt tās lēmumu, un attiecīgi informē Komisiju.
9. Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 67. pantu, lai papildinātu šo direktīvu, nosakot vadlīnijas, ar ko paredz šā panta īstenošanai piemērojamo procedūru.

64. pants

Lietvedība

- Dalībvalstis prasa, lai piegādātāji vismaz piecus gadus glabā pieejamu valsts iestādēm, tostarp regulatīvajai iestādei, valsts konkurences iestādēm un Komisijai to attiecīgo uzdevumu veikšanai, attiecīgus datus par visiem notikušajiem elektroenerģijas piegādes līgumu un elektroenerģijas atvasināto instrumentu darījumiem ar vairumlietotājiem un pārvades sistēmu operatoriem.
- Minētie dati ietver informāciju par darījuma ilgumu, piegādes un līguma izpildes noteikumiem, elektroenerģijas apjomu, izpildes dienu un laiku, darījumu cenām un attiecīgā vairumlietotāja identifikācijas datiem, kā arī konkrētas ziņas par visiem neizpildītajiem elektroenerģijas piegādes līgumiem un elektroenerģijas atvasinātajiem instrumentiem.
- Regulatīvā iestāde var nolemt darīt pieejamus minētās informācijas elementus tirgus dalībniekiem ar nosacījumu, ka netiek atklāta komerciāli sensitīva informācija par konkrētiem tirgus dalībniekiem vai atsevišķiem darījumiem. Šo punktu nepiemēro informācijai par finanšu instrumentiem, uz ko attiecas Direktīva 2014/65/ES.
- Struktūrām, uz ko attiecas Direktīva 2014/65/ES, šis pants nerada papildu saistības pret 1. punktā minētajām iestādēm.
- Ja 1. punktā minētajām iestādēm jāpiekļūst to struktūru datiem, uz kurām attiecas Direktīva 2014/65/ES, minētajā direktīvā paredzētās atbildīgās iestādes tām sniedz vajadzīgos datus.

VIII NODAĻA

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

65. pants

Vienādi noteikumi

- Pasākumi, ko dalībvalstis saskaņā ar šo direktīvu var īstenot, lai nodrošinātu vienādus noteikumus, ir saderīgi ar LESD, jo īpaši ar tā 36. pantu, un Savienības tiesību aktiem.
- Šā panta 1. punktā minētie pasākumi ir samērīgi, nediskriminējoši un pārredzami. Šos pasākumus var īstenot vienīgi pēc tam, kad par tiem paziņots Komisijai un saņemts tās apstiprinājums.
- Attiecībā uz 2. punktā minēto paziņojumu Komisija rīkojas divu mēnešu laikā pēc paziņojuma saņemšanas. Šis termiņš sākas nākamajā dienā pēc pilnīgas informācijas saņemšanas. Ja Komisija šajā divu mēnešu termiņā nav rīkojusies, uzskata, ka tai nav iebildumu pret paziņotajiem pasākumiem.

66. pants

Atkāpes

1. Dalībvalstis, kas var pierādīt, ka to mazo savienoto sistēmu un mazo izolēto sistēmu darbībā pastāv būtiskas problēmas, var lūgt piešķirt atkāpes no 7. un 8. panta un IV, V un VI nodaļas attiecīgajiem noteikumiem;

Mazas izolētas sistēmas un Francija Korsikai var lūgt piešķirt atkāpi arī no 4., 5. un 6. panta.

Komisija informē dalībvalstis par šādiem lūgumiem pirms lēmuma pieņemšanas, ievērojot konfidencialitāti.

2. Komisijas piešķirtās atkāpes, kā minēts 1. punktā, ir ierobežotas laikā, un uz tām attiecas nosacījumi, kuru mērķis ir palielināt konkurenci un integrāciju iekšējā tirgū un nodrošināt, ka atkāpes nekavē pāreju uz atjaunojamo energoresursu enerģiju, lielāku elastību, enerģijas uzkrāšanu, elektromobilitāti un pieprasījuma reakciju.

Attiecībā uz tiem tālākajiem reģioniem LESD 349. panta nozīmē, kuriem nevar izveidot starpsavienojumu ar Savienības elektroenerģijas tirgiem, atkāpe nav ierobežota laikā, un uz to attiecas nosacījumi, kuru mērķis ir nodrošināt, ka atkāpe nekavē pāreju uz atjaunojamo energoresursu enerģiju.

Lēmumus piešķirt atkāpes publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

3. Šīs direktīvas 43. pantu nepiemēro Kiprai, Luksemburgai un Maltai. Turklāt Maltai nepiemēro 6. un 35. pantu, un Kiprai nepiemēro 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50. un 52. pantu.

Šīs direktīvas 43. panta 1. punkta b) apakšpunktā jēdziens "uzņēmums, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām" neietver galalietotājus, kas pilda kādu no elektroenerģijas ražošanas un/vai piegādes funkcijām vai nu tieši, vai izmantojot uzņēmumu, kurā tiem atsevišķi vai kopīgi ir kontroles tiesības, ja galalietotāji, ieskaitot to daļu kontrolēto uzņēmumu ražotajā elektroenerģijā, rēķinot vidēji gadā, ir elektroenerģijas neto patērētāji un ja tās elektroenerģijas saimnieciskā vērtība, ko tie pārdod trešām personām, ir nenozīmīga attiecībā pret pārējo uzņēmējdarbību, ko tie veic.

4. Līdz 2025. gada 1. janvārim vai vēlākam datumam, kas noteikts saskaņā ar šā panta 1. punktu pieņemtā lēmumā, 5. pantu nepiemēro Kiprai un Korsikai.

5. Maltai nepiemēro 4. pantu līdz 2027. gada 5. jūlijam. Minēto laikposmu var pagarināt vēl uz papildu laiku, kas nepārsniedz astoņus gadus. Pagarināšanu uz papildu laikposmu veic, pieņemot lēmumu atbilstīgi 1. punktam.

67. pants

Deleģēšanas īstenošana

1. Pilnvaras pieņemt deleģētos aktus Komisijai piešķir, ievērojot šajā pantā izklāstītos nosacījumus.

2. Pilnvaras pieņemt 61. panta 5. punktā un 63. panta 9. punktā minētos deleģētos aktus Komisijai piešķir uz nenoteiktu laiku no 2019. gada 4. jūlija.

3. Eiropas Parlaments vai Padome jebkurā laikā var atsaukt 61. panta 5. punktā un 63. panta 9. punktā minēto pilnvaru deleģēšanu. Ar lēmumu par atsaukšanu izbeidz tajā norādīto pilnvaru deleģēšanu. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* vai arī vēlākā dienā, kas tajā norādīta. Tas neskar jau spēkā esošos deleģētos aktus.

4. Pirms deleģētā akta pieņemšanas Komisija apspriežas ar ekspertiem, kurus katra dalībvalsts iecēlusi saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa leģislāciju nolīgumā par labāku likumdošanas procesu.

5. Tiklīdz Komisija pieņem deleģētu aktu, tā par to paziņo vienlaikus Eiropas Parlamentam un Padomei.
6. Saskaņā ar 61. panta 5. punktu un 63. panta 9. punktu pieņemts deleģētais akts stājas spēkā tikai tad, ja divos mēnešos no dienas, kad minētais akts paziņots Eiropas Parlamentam un Padomei, ne Eiropas Parlaments, ne Padome nav izteikuši iebildumus vai ja pirms minētā laikposma beigām gan Eiropas Parlaments, gan Padome ir informējuši Komisiju par savu nodomu neizteikt iebildumus. Pēc Eiropas Parlamenta vai Padomes iniciatīvas šo laikposmu pagarina par diviem mēnešiem.

68. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz komiteja. Minētā komiteja ir komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 nozīmē.
2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 4. pantu.

69. pants

Komisijas veiktā uzraudzība, pārskatīšana un ziņošana

1. Komisija uzrauga un pārskata šīs direktīvas piemērošanu un iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei progresa ziņojumu, kuru kā pielikumu pievieno Regulas (ES) 2018/1999 35. pantā minētajam enerģētikas savienības stāvokļa apskatam.
2. Komisija līdz 2025. gada 31. decembrim pārskata šīs direktīvas īstenošanu un iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu. Attiecīgā gadījumā Komisija iesniedz leģislatīva akta priekšlikumu kopā ar ziņojumam vai pēc ziņojuma iesniegšanas.

Komisijas pārskatīšanā jo īpaši izvērtē to, vai lietotāji, it īpaši neaizsargātie vai tie, kurus skar enerģētiskā nabadzība, ir pienācīgi aizsargāti saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem.

70. pants

Grozījumi Direktīvā 2012/27/ES

Direktīvu 2012/27/ES groza šādi:

1) direktīvas 9. pantu groza šādi:

a) virsrakstu aizstāj ar šādu:

“Dabagāzes uzskaitē”;

b) panta 1. punkta pirmo daļu aizstāj ar šādu:

“1. Dalībvalstis nodrošina, lai dabagāzes galalietotājiem, ciktāl tas ir tehniski iespējams, finansiāli pamatoti un samērīgi saistībā ar potenciālo enerģijas ietaupījumu, par konkurētspējīgu cenu tiktu nodrošināti individuāli skaitītāji, kas precīzi atspoguļo galalietotāja faktisko enerģijas patēriņu un sniedz informāciju par faktisko izmantošanas laiku.”;

c) panta 2. punktu groza šādi:

i) ievaddaļu aizstāj ar šādu:

“2. Ja un tādā mērā, kādā dalībvalstis īsteno viedās uzskaites sistēmas un ievieš viedos skaitītājus dabagāzes patēriņa mērīšanai saskaņā ar Direktīvu 2009/73/EK”;

ii) punkta c) un d) apakšpunktu svītros;

2) direktīvas 10. pantu groza šādi:

a) virsrakstu aizstāj ar šādu:

“Rēķinu informācija par dabasgāzi”;

b) panta 1. punkta pirmo daļu aizstāj ar šādu:

“1. Ja galalietotājiem nav Direktīvā 2009/73/EK minēto viedo skaitītāju, dalībvalstis līdz 2014. gada 31. decembrim nodrošina, lai rēķinu informācija par dabasgāzi būtu uzticama, precīza un balstīta uz faktisko patēriņu saskaņā ar VII pielikuma 1.1. punktu, ja tas ir tehniski iespējams un ekonomiski pamatoti.”;

c) panta 2. punkta pirmo daļu aizstāj ar šādu:

“2. Saskaņā ar Direktīvu 2009/73/EK uzstādītie skaitītāji ļauj sniegt precīzu rēķinu informāciju, kas balstīta uz faktisko patēriņu. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem ir iespējams viegli piekļūt papildinformācijai par agrāko patēriņu detalizētu pašpārbaūžu veikšanai.”;

3) direktīvas 11. panta virsrakstu aizstāj ar šādu:

“Maksa par piekļuvi dabasgāzes uzskaites un rēķinu informācijai”;

4) direktīvas 13. pantā vārdus “7. līdz 11. pantu” aizstāj ar vārdiem “7. līdz 11.a pantu”;

5) direktīvas 15. pantu groza šādi:

a) panta 5. punktu groza šādi:

i) pirmo un otro daļu svītro;

ii) trešo daļu aizstāj ar šādu:

“Pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori ievēro XII pielikumā noteiktās prasības.”;

b) panta 8. punktu svītro;

6) direktīvas VII pielikuma virsrakstu aizstāj ar šādu:

“Minimālās prasības attiecībā uz rēķinu izrakstīšanu un uz faktiskā dabasgāzes patēriņa balstītu rēķinu informāciju”.

71. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2020. gada 31. decembrim izpildītu 2. līdz 5. pantā, 6. panta 2. un 3. punktā, 7. panta 1. punktā, 8. panta 2. punkta j) un l) apakšpunktā, 9. panta 2. punktā, 10. panta 2. līdz 12. punktā, 11. līdz 24. pantā, 26., 28. un 29. pantā, 31. līdz 34. un 36. pantā, 38. panta 2. punktā, 40. un 42. pantā, 46. panta 2. punkta d) apakšpunktā, 51. un 54. pantā, 57. līdz 59. pantā, 61. līdz 63. pantā, 70. panta 1. līdz 3. punktā, 5. punkta b) apakšpunktā un 6. punktā un I un II pielikumā noteiktās prasības. Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Tomēr dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai:

a) 70. panta 5. punkta a) apakšpunktā noteiktās prasības izpildītu līdz 2019. gada 31. decembrim;

b) 70. panta 4. punktā noteiktās prasības izpildītu līdz 2020. gada 25. oktobrim.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu, vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Tajos ietver arī paziņojumu, ka atsaucēs esošajos normatīvajos un administratīvajos aktos uz direktīvu, kas atcelta ar šo direktīvu, uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsaucē un kā formulējams minētais paziņojums.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

72. pants

Atcelšana

Direktīvu 2009/72/EK atceļ no 2021. gada 1. janvāra, neskarot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņiem, kas direktīvas transponēšanai valstu tiesību aktos un tās piemērošanai noteikti III pielikumā.

Atsauces uz atcelto direktīvu uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu, un tās lasa saskaņā ar atbilstības tabulu IV pielikumā.

73. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Direktīvas 6. panta 1. punktu, 7. panta 2. līdz 5. punktu, 8. panta 1. punktu, 8. panta 2. punkta a) līdz i) un k) apakšpunktu, 8. panta 3. un 4. punktu, 9. panta 1., 3., 4. un 5. punktu, 10. panta 2. līdz 10. punktu, 25., 27., 30., 35. un 37. pantu, 38. panta 1., 3. un 4. punktu, 39., 41., 43., 44. un 45. pantu, 46. panta 1. punktu, 46. panta 2. punkta a), b) un c) apakšpunktu un e) līdz h) apakšpunktu, 46. panta 3. līdz 6. punktu, 47. līdz 50. pantu, 52., 53., 55., 56., 60., 64. un 65. pantu piemēro no 2021. gada 1. janvāra.

Direktīvas 70. panta 1. līdz 3. punktu, 5. punkta b) apakšpunktu un 6. punktu piemēro no 2021. gada 1. janvāra.

Direktīvas 70. panta 5. punkta a) apakšpunktu piemēro no 2020. gada 1. janvāra.

Direktīvas 70. panta 4. punktu piemēro no 2020. gada 26. oktobra.

74. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē, 2019. gada 5. jūnijā

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētājs
A. TAJANI

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
G. CIAMBA

I PIELIKUMS

PRASĪBU MINIMUMS RĒĶINIEM UN RĒĶINU INFORMĀCIJAI

1. Rēķinā ietvertās un rēķinu informācijas minimums
 - 1.1. Galalietotājiem izdotajā rēķinā un rēķina informācijā atsevišķi no pārējām rēķina un rēķina informācijas daļām ir uzskatāmi norādīta šāda galvenā informācija:
 - a) maksājamā cena un, ja iespējams – cenas komponentus kopā ar skaidru norādi, ka visi enerģijas avoti var arī gūt labumu no stimuliem, kuri netika finansēti ar cenas komponentos norādītajām nodevām, un, ja iespējams, cenu veidojošie komponenti;
 - b) datumu, kad jābūt veiktai apmaksai.
 - 1.2. Galalietotājiem izdotajā rēķinā un rēķina informācijā atsevišķi no pārējām rēķina un rēķina informācijas daļām ir uzskatāmi norādīta šāda galvenā informācija:
 - a) elektroenerģijas patēriņš norēķina periodā;
 - b) piegādātāja nosaukums un kontaktinformācija, tostarp patērētāju palīdzības dienesta tālruna numurs un e-pasta adrese;
 - c) tarifa nosaukums;
 - d) attiecīgā gadījumā līguma beigu datums;
 - e) informācija par piegādātāja maiņas iespējām un maiņas sniegtajiem ieguvumiem;
 - f) galalietotāja piegādātāja maiņas kods vai galalietotāja piegādes punkta unikālais identifikācijas kods;
 - g) informācija par galalietotāja tiesībām attiecībā uz ārpustiesas strīdu izšķiršanu, tostarp atbilstīgi 26. pantam atbildīgās vienības kontaktinformācija;
 - h) vienotais kontaktpunkts, kas minēts 25. pantā;
 - i) saite vai norāde uz vietu, kur pieejami cenu salīdzināšanas instrumenti saskaņā ar 14. pantu.
 - 1.3. Ja rēķinu pamatā ir faktiskais patēriņš vai operatora attālināti nolasīti rādījumi, galalietotājiem izdotajā rēķinā un periodiskajā kopsavilkumā, līdz ar tiem vai ar norādēm līdztekus tiem dara pieejamu šādu informāciju:
 - a) galalietotāja pašreizējā elektroenerģijas patēriņa grafisks salīdzinājums ar galalietotāja patēriņu šajā pašā periodā iepriekšējā gadā;
 - b) patērētāju organizāciju, energoagentūru vai citu līdzīgu struktūru kontaktinformācija, tostarp tīmekļa vietņu adreses, kur var iegūt informāciju par pieejamiem enerģiju patērējošu iekārtu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem;
 - c) salīdzinājumi ar tādas pašas lietotāju kategorijas vidējo normalizēto galalietotāju vai salīdzinājumam izraudzītu enerģijas galalietotāju.
2. Rēķinu izrakstīšanas biežums un rēķinu informācijas sniegšana:
 - a) rēķinus izraksta vismaz reizi gadā, pamatojoties uz faktisko patēriņu;
 - b) ja galalietotājam nav skaitītāja, kura rādījumu operators var nolasīt attālināti, vai ja galalietotājs ir aktīvi izvēlējies deaktivizēt attālinātu nolasīšanu saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem, tad precīzu rēķina informāciju, kuras pamatā ir faktiskais patēriņš, galalietotājam dara pieejamu vismaz reizi sešos mēnešos vai reizi trīs mēnešos pēc pieprasījuma vai ja galalietotājs ir izvēlējies rēķinu saņemt elektroniski;

- c) ja galalietotājam nav skaitītāju, kura rādījumu operators var nolasīt attālināti, vai ja galalietotājs ir aktīvi izvēlējies deaktivizēt attālinātu nolasīšanu saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem, a) un b) apakšpunktā noteiktos pienākumus var izpildīt, izmantojot sistēmu, saskaņā ar kuru galalietotājs pats regulāri nolasa sava skaitītāja rādījumus un galalietotājs tos paziņo operatoram; rēķinu vai rēķinu informāciju var balstīt uz patēriņa aplēsi vai fiksētu likmi tikai tad, ja galalietotājs nav iesniedzis skaitītāja rādījumu par konkrētu rēķina periodu;
- d) ja galalietotājam ir skaitītājs, kura rādījumu operators var nolasīt attālināti, tad precīzu rēķina informāciju, kuras pamatā ir faktiskais patēriņš, sniedz vismaz reizi mēnesī; šādu informāciju var arī darīt pieejamu internetā un atjaunināt tik bieži, cik to atļauj izmantotās mērierīces un sistēmas.

3. Galalietotāja cenu veidojošie komponenti

Lietotāja cenu veido šādu trīs galveno komponentu summa: enerģijas un piegādes komponents, tīkla (pārvade un sadale) komponents un nodokļu, nodevu, maksu un maksājumu komponents.

Ja galalietotāja cenu veidojošos komponentus norāda rēķinā, visā Savienībā izmanto trīs komponentu vienotās definīcijas, kas paredzētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/1952 ⁽¹⁾.

4. Piekluve papildinformācijai par agrāko patēriņu

Dalībvalstis pieprasa, lai tādā mērā, kādā ir pieejama papildinformācija par agrāko patēriņu, šādu papildinformāciju pēc galalietotāja pieprasījuma darītu pieejamu galalietotāja izraudzītam piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam.

Ja galalietotājam ir uzstādīts skaitītājs, no kura informāciju operators var nolasīt attālināti, galalietotājam ir iespēja viegli piekļūt papildinformācijai par agrāko patēriņu, kas ļauj sīki sekot līdzi savam patēriņam.

Papildinformācija par vēsturisko patēriņu ietver:

- a) kumulatīvos datus par vismaz trim iepriekšējiem gadiem vai par laikposmu kopš elektroenerģijas piegādes līguma sākuma, ja minētais laikposms ir īsāks. Dati atbilst starplaikiem, par kādiem ir sagatavota regulārā rēķinu informācija; un
- b) sīkus datus par lietošanas laiku par jebkuru dienu, nedēļu, mēnesi un gadu, ko bez liekas kavēšanās dara pieejamus galalietotājam, izmantojot internetu vai skaitītāja saskarni, aptverot laikposmu par vismaz iepriekšējiem 24 mēnešiem, vai laikposmu kopš elektroenerģijas piegādes līguma sākuma, ja minētais laikposms ir īsāks.

5. Enerģijas avotu norādīšana

Piegādātāji rēķinos norāda katra enerģijas avota īpatsvaru galalietotāja iepirktajā elektroenerģijā saskaņā ar elektroenerģijas piegādes līgumu (norādīšana produkta līmenī).

Galalietotājiem rēķinos un rēķinu informācijā, līdz ar tiem vai ar norādēm līdztekus tiem dara zināmu šādu informāciju:

- a) skaidrā un viegli salīdzināmā veidā katra enerģijas avota īpatsvaru piegādātāja iepriekšējā gadā izmantotajā kopējā energoresursu struktūrā (nacionālā līmenī, proti, dalībvalstī, kurā ir noslēgts elektroenerģijas piegādes līgums, kā arī piegādātāja līmenī, ja piegādātājs darbojas vairākās dalībvalstīs);
- b) informāciju par ietekmi uz vidi, vismaz attiecībā uz CO₂ emisijām un radioaktīvajiem atkritumiem, ko iepriekšējā gadā radījuši attiecīgā piegādātāja elektroenerģijas ražošana, rēķinot pēc kopējās energoresursu struktūras.

Attiecībā uz otrās daļas pirmās daļas a) apakšpunktu saistībā ar elektroenerģiju, kas iegūta elektroenerģijas biržā vai importēta no uzņēmuma ārpus Savienības, var izmantot agregētos rādītājus, ko iepriekšējā gadā sniegusi birža vai attiecīgais uzņēmums.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1952 (2016. gada 26. oktobris) par Eiropas statistiku attiecībā uz dabasgāzes un elektroenerģijas cenām un ar ko atceļ Direktīvu 2008/92/EK (OVL 311, 17.11.2016., 1. lpp.).

Norādot enerģijas avotus augstas efektivitātes koģenerācijā saražotai elektroenerģijai, var izmantot izcelsmes apliecinājumus, kas izdoti saskaņā ar Direktīvas 2012/27/ES 14. panta 10. punktu. Norādot enerģijas avotus atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai, var izmantot izcelsmes apliecinājumus, izņemot gadījumos, kas minēti Direktīvas (ES) 2018/2001 19. panta 8. punkta a) un b) apakšpunktā.

Regulatīvā iestāde vai jebkura cita kompetenta valsts iestāde veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka informācija, ko piegādātāji sniedz galalietotājiem saskaņā ar šo punktu, ir uzticama un tiek sniegta valsts līmenī skaidri salīdzināmā veidā.

II PIELIKUMS

VIEDĀS UZSKAITES SISTĒMAS

1. Dalībvalstis nodrošina viedo uzskaites sistēmu attīstīšanu savā teritorijā, attiecībā uz ko var veikt ekonomisku izvērtējumu par visām ilgtermiņa izmaksām un ieguvumiem gan tirgum, gan individuālajiem patērētājiem vai arī par to, kāda veida viedā uzskaites sistēma ir ekonomiski pamatota un izmaksu ziņā izdevīga, un kāds grafiks būtu piemērots to ieviešanai.
2. Šādā izvērtējumā ņem vērā izmaksu un ieguvumu analīzes metodiku un viedo uzskaites sistēmu funkciju minimumu, kas paredzēts Komisijas Ieteikumā 2012/148/ES ⁽¹⁾, kā arī labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, ar kuriem nodrošina visaugstāko kibernetikas un datu aizsardzības līmeni.
3. Pamatojoties uz šo izvērtējumu, dalībvalstis vai, ja dalībvalsts to paredzējusi, ieceltā kompetentā iestāde sagatavo grafiku, kurā noteikts mērķis viedās uzskaites sistēmas ieviest, ilgākais, desmit gadu laikā. Ja viedo uzskaites sistēmu ieviešana tiek vērtēta pozitīvi, vismaz 80 % galalietotāju nodrošina ar viedām uzskaites sistēmām septiņu gadu laikā no dienas, kad pieņemts pozitīvais novērtējums, vai līdz 2024. gadam tajās dalībvalstīs, kas uzsākušas viedo uzskaites sistēmu sistemātisku ieviešanu vēl pirms 2019. gada 4. jūlija.

⁽¹⁾ Komisijas Ieteikums 2012/148/ES (2012. gada 9. marts) par gatavošanos viedo mērierīču sistēmu izvēršanai (OV L 73, 13.3.2012., 9. lpp.).

III PIELIKUMS

TERMIŅI TRANSPONĒŠANAI VALSTS TIESĪBU AKTOS UN PIEMĒROŠANAS DIENA

(MINĒTI 72. PANTĀ)

Direktīva	Transponēšanas termiņš	Piemērošanas diena
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/72/EK (OV L 211, 14.8.2009., 55. lpp.)	2011. gada 3. marts	2009. gada 3. septembris

IV PIELIKUMS

ATBILSTĪBAS TABULA

Direktīva 2009/72/EK	Šī direktīva
1. pants	1. pants
2. pants	2. pants
—	3. pants
33. pants un 41. pants	4. pants
—	5. pants
32. pants	6. pants
34. pants	7. pants
7. pants	8. pants
8. pants	—
3. panta 1. punkts	9. panta 1. punkts
3. panta 2. punkts	9. panta 2. punkts
3. panta 6. punkts	9. panta 3. punkts
3. panta 15. punkts	9. panta 4. punkts
3. panta 14. punkts	9. panta 5. punkts
3. panta 16. punkts	—
3. panta 4. punkts	10. panta 1. punkts
I pielikuma 1. punkta a) apakšpunkts	10. panta 2. un 3. punkts
I pielikuma 1. punkta b) apakšpunkts	10. panta 4. punkts
I pielikuma 1. punkta c) apakšpunkts	10. panta 5. punkts
I pielikuma 1. punkta d) apakšpunkts	10. panta 6. un 8. punkts
—	10. panta 7. punkts
I pielikuma 1. punkta f) apakšpunkts	10. panta 9. punkts
I pielikuma 1. punkta g) apakšpunkts	10. panta 10. punkts
3. panta 7. punkts	10. panta 11. punkts
I pielikuma 1. punkta j) apakšpunkts	10. panta 12. punkts
3. panta 10. punkts	—
4. pants	—
5. pants	—
6. pants	—
—	11. pants
3. panta 5. punkta a) apakšpunkts un I pielikuma 1. punkta e) apakšpunkts	12. pants
—	13. pants
—	14. pants
—	15. pants
—	16. pants
—	17. pants
—	18. pants
3. panta 11. punkts	19. panta 1. punkts
—	19. panta 2. līdz 6. punkts

Direktīva 2009/72/EK	Šī direktīva
—	20. pants
—	21. pants
—	22. pants
—	23. pants
—	24. pants
3. panta 12. punkts	25. pants
3. panta 13. punkts	26. pants
3. panta 3. punkts	27. pants
3. panta 7. punkts	28. panta 1. punkts
3. panta 8. punkts	28. panta 2. punkts
—	29. pants
24. pants	30. pants
25. pants	31. pants
—	32. pants
—	33. pants
—	34. pants
26. pants	35. pants
—	36. pants
27. pants	37. pants
28. pants	38. pants
29. pants	39. pants
12. pants	40. panta 1. punkts
—	40. panta 2. līdz 8. punkts
16. pants	41. pants
23. pants	42. pants
9. pants	43. pants
13. pants	44. pants
14. pants	45. pants
17. pants	46. pants
18. pants	47. pants
19. pants	48. pants
20. pants	49. pants
21. pants	50. pants
22. pants	51. pants
10. pants	52. pants
11. pants	53. pants
—	54. pants
30. pants	55. pants
31. pants	56. pants
35. pants	57. pants
36. pants	58. pants

Direktīva 2009/72/EK	Šī direktīva
37. panta 1. punkts	59. panta 1. punkts
37. panta 2. punkts	59. panta 2. punkts
37. panta 4. punkts	59. panta 3. punkts
—	59. panta 4. punkts
37. panta 3. punkts	59. panta 5. punkts
37. panta 5. punkts	59. panta 6. punkts
37. panta 6. punkts	59. panta 7. punkts
37. panta 8. punkts	—
37. panta 7. punkts	59. panta 8. punkts
—	59. panta 9. punkts
37. panta 9. punkts	59. panta 10. punkts
37. panta 10. punkts	60. panta 1. punkts
37. panta 11. punkts	60. panta 2. punkts
37. panta 12. punkts	60. panta 3. punkts
37. panta 13. punkts	60. panta 4. punkts
37. panta 14. punkts	60. panta 5. punkts
37. panta 15. punkts	60. panta 6. punkts
37. panta 16. punkts	60. panta 7. punkts
37. panta 17. punkts	60. panta 8. punkts
38. pants	61. pants
—	62. pants
39. pants	63. pants
40. pants	64. pants
42. pants	—
43. pants	65. pants
44. pants	66. pants
45. pants	—
—	67. pants
46. pants	68. pants
47. pants	69. pants
—	70. pants
49. pants	71. pants
48. pants	72. pants
50. pants	73. pants
51. pants	74. pants
—	I pielikuma 1. līdz 4. punkts
3. panta 9. punkts	I pielikuma 5. punkts
I pielikuma 2. punkts	II pielikums
—	III pielikums
—	IV pielikums